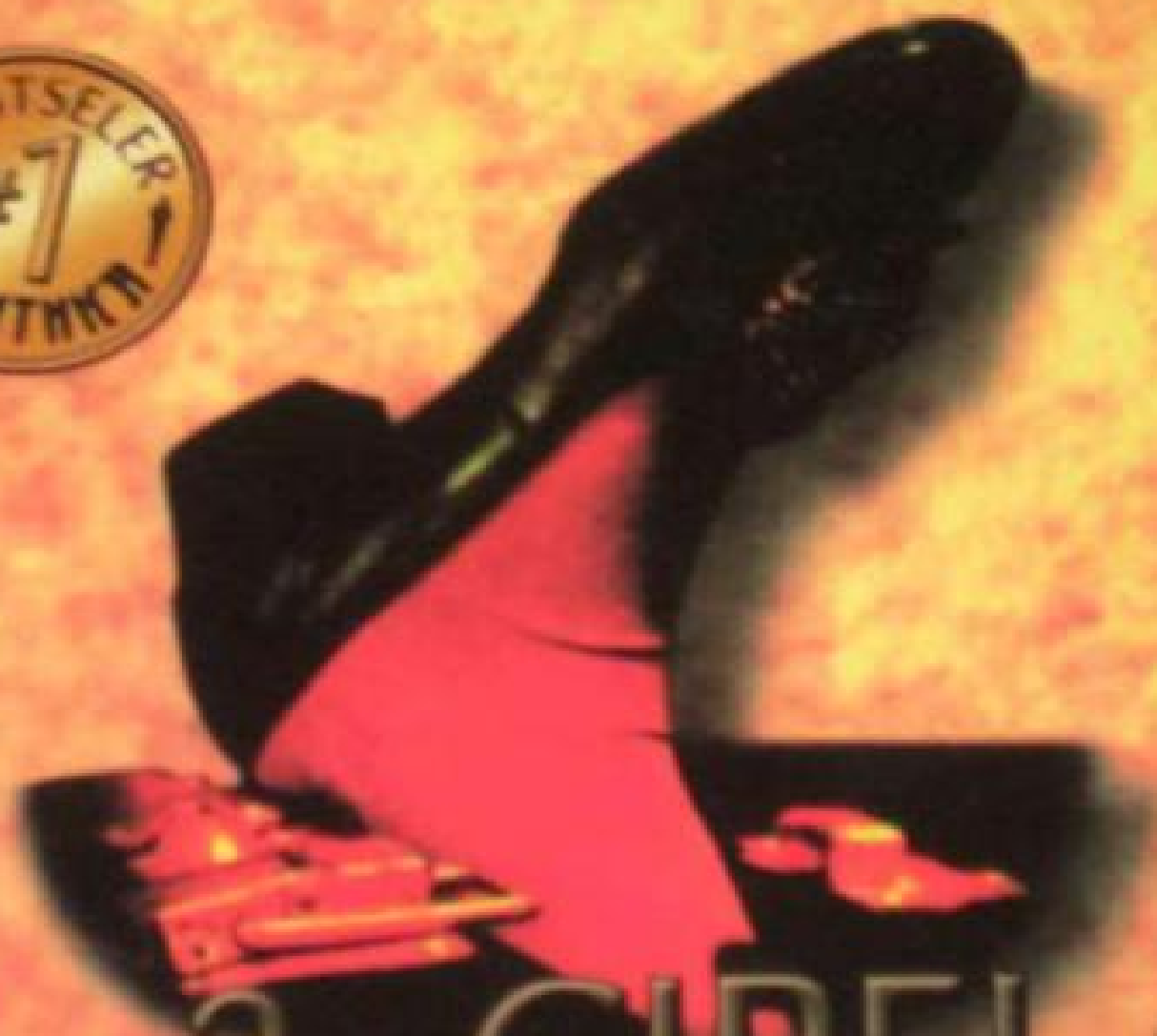

AGATA KRISTI

BIBLIOTEKA BESTSELER

1, 2, CIPELA SÉ RÁSPALA

1, 2, cipela se raspala

One, Two, Buckle My Shoe (*An Overdose of Death, The Patriotic Murders*)

Agatha Christie, 1940

Za Dorothy North koja voli detektivske priče i sladoled, u nadi da će joj to olakšati nedostatak pisma.

Jedan, dva – cipela se raspala
Tri, četiri – ptičica je zaspala
Pet, šest – grančice skupljaj
Sedam, osam – i lepo ih poredaj
Devet, deset – kokica punačka
Jedanaest, dvanaest – treba da se čačka
Trinaest, četranaest – parovi po klupama
Petnaest, šesnaest – služavka na mukama
Sedamnaest, osamnaest – devojka je znala
Devetnaest, dvadest – zavesa je pala

Jedan, dva - cipela se raspala

I

Gospodin Morli nije baš bio u svom najboljem izdanju na doručku. Žalio se na slaninu, pitao je zašto kava mora izgledati ka tekuće blato, I primjetio je da su pahuljice za doručak, jedne gore od drugih.

Gospodin Morli je bio malen čovjek odlučne čeljusti I ratoborne brade. Njegova sestra, koja mu je održavala kuću, bila je velika žena poput ženskog grenadira.

Ozbiljnog pogleda gledala je u brata I pitala je voda za kupanje opet bila hladan.

Gundajući, gospodin Morli odgovori da nije.

Pogledao je novine i primjetio je da, izgleda da Vlada ide od nesposobnosti do imbecilnosti!

Gđica Morli mu dubokim glasom odgovori da to što govori nije lijepo!

Kao jedna vrlo jednostavna žena ona je mislila da je to što Vlada ima moć, prilično korisno. Pozvala je brata da objasni zašto je Vladina sadašnja politika neuvjerljiva, idiotska, imbecilna i, iskreno, samoubilačka.

Kad je gospodij Morli potpuno razjasnio svoje stavove, ispio je drugu šalicu prezrene kave i otkrio stvarni razlog njegove žalopojke.

"Te djevojke," reče, "sve su iste! Nepouzdana, orjentirane samo na sebe."

Gđica Morli ispitivački upita: "Gledis?"

"Upravo sam dobio poruku. Tetu joj je udarila kap i morala je otići u Somerset."

"Iznenadno, ali teško da je to njena krivnja," odvrati gđica Morli.

Gospodin Mrli je namrgođeno klimao glavom: ' Kako da znam da je teta zaista imala udar? Kako da budem siguran da to nije izrežirano od nje i onog njenog momka?' Taj mladić ne valja! Sigurno su planirali nekakv izlazak danas."

"O, ne, dragi moj. Ne vjerujem da bi Gledis napravila tako što. Znaš i sam, uvijek si je smatrao vrlo savjesnom."

"Da, da."

"Inteligentna djevojka i oduševljena poslom, rekao si."

"Da, da, Džordžina, ali to je sve bilo prije nego što se ovaj mladić pojavio. Od tada je skroz drugačija – skroz drugačija, odsutna, zabrinuta, nervozna."

Džordžina uzdahne: "Na kraju, djevojke se zaljube. I tu nema pomoći."

Gospodin Morli pukne: "Nije trebala dopustiti da to utječe na njenu efikasnost kao moje tajnice. A danas, posebno, imam užasno puno posla! Nekoliko vrlo važnih pacijenata. To je iznimno teško."

"Sigurna sam da to mora biti vrlo uznemirujuće, Henri. Usput, kako ide naukovanje novog dečka? "

Henri Morli mrko izjavi: ' On je najgori od svih što sam! Ne može ispravno zapamtiti niti jedno ime i ima nezgrapne manire. Ako se ne popravi otpustit ću ga i pokušati ponovno. Ne znam što dobroga nosi naše obrazovanje danas. Čini se da proizvode samo umne gnjide koje ne mogu razumjeti niti jednu stvar koju im kažeš, a kamoli da to i zapamte."

Pogledao je na sat. "Moram ići. Puno jutro, a da i onu ženu, Sejnzberi Sil, trebam nekako ubaciti, jer ima bolove. Predložio sam joj da bi trebala otići Rajliu, ali ona ne želi ni čuti za njega."

"Naravno da ne", reče je Džordžina odano. "Rajli je vrlo sposoban, istina. Prvoklasna diploma. Temeljito up-to-date u svom radu."

"Njegova se ruka trese", nastavi gospođica Morli. "Po mom mišljenju, on pije."

Njezin brat se nasmije, njegova dobro raspoloženje je obnovljeno.

Rekao joj je: "Za sendvič ću biti spreman oko pola dva, kao i obično."

II

U hotelu Savoy, gospodin Amberiotis je čačkao zube čačkalicom cerekajući se u sebi. Sve se događa vrlo lijepo. Imao je svoju uobičajenu sreću. Tih par lijepih riječi koje je uputio onoj idiotskoj kokoši od žene, dobro će se isplatiti.

Oh! dobro je tjerao vodu na svoj mlin. Uvijek je bio ljubazan čovjek. A tek velikodušan! U budućnosti će moći biti još velikodušniji. Lijepo vizije plutale su pred njegovim očima. Mali Dimitri... A dobri Constantopolus bori se za svoj mali restoran... Što će se ugodno iznenaditi... Čačkalica se malo izmakne i gospodin Amberiotis zadrhti. Lijepo vizije budućnosti su izbljedile i ustupile su mjesto strahu od neposredne budućnosti.

Istraživao je nježno svojim jezikom. Izvadi svoju bilježnicu.

Dvanaest sati. Ulica kraljice Šarlotte 58.

Pokušao je da povрати svoju malopredašnju ushićenost. Ali, uzalud. Čitavo obzorje svelo se na svega sedam riječi: "Ulica kraljice Šarlote, pedeset osam, dvanaest sati."

U hotelu "Glengauri Kort", u južnom Kensingtonu, doručak se bližio kraju.

U foajeu, gospođica Sejnzberi Sil je sedela i razgovarala sa gospođom Bolajto.

U trpezariji su zauzimale susedne stolove, i sprijateljile su se dan nakon dolaska gospođice Sejnzberi Sil, pre nedelju dana.

Gospođica Sejnzberi Sil reče: "Da znate, draga, stvarno je prestalo da boli! Kao rukom odneto! Mislim da ću možda da odem do telefona i..."

Gospođa Bolajto je prekide: "Ne budite luckasti, draga moja. Samo vi idite do zubara i svršite s tim"

Gospođa Bolajto bila je visoka, dominantna žena dubokog glasa. Gospođica Sejnzberi Sil bila je žena u svojim četrdesetim, mjestimično izblajhane kose, čiji su uvojci neuredno padali. Odjeća joj je bila bezoblična i veoma je podsećala na onu kakvu nose umjetnici, a naočare su joj neprestano spadale. Bila je to velika pričalica.

Sada je, s puno čežnje, izjavila: "Ali, znate, stvarno me uopšte ne boli."

"Koješta, rekli ste mi da ste noćas jedva oka sklopili."

"Da, to je tačno - da, zaista - ali, moguće je da je do sada živac odumro."

"Razlog više da odete kod zubara", nepokolebljivo reče gospođa Bolajto. "Svi mi volimo da to odgodimo, ali to je samo kukavičluk. Bolje je prelomiti i završiti s tim."

Gospođica Sejnzberi Sil zausti da nešto kaže. Da li je to možda poželjela da u znak protesta promrmlja: 'Da, ali ne radi se o vašem zubu?'

Sve što je, međutim, rekla, bilo je: "Rekla bih da ste u pravu. A i gospodin Morli je tako pažljiv čovek, i uopšte ne nanosi bol svojim pacijentima."

IV

Zasjedanje upravnog odbora bilo je završeno. Proteklo je bez trzavica. Izvještaj je bio dobar. Nije se očekivalo da bude ikakvih razilaženja u stavovima. Pa ipak, osjetljivom gospodinu Roterštajnu učinilo se da ima nečeg, neke jedva primetne promene u ponašanju predsjedavajućeg.

Osetila se, jednom ili dvaput, izvjesna odsječnost, oštrina u njegovom glasu - naizgled ničim izazvana.

Neka potajna briga, možda? Ali, nekako, gospodinu Roterštajnu nije polazilo za rukom da poveže i samu pomisao o potajnim brigama sa Alisterom Blantom. Bio je to krajnje trezven čovek. Krajnje normalan. Britanac do srži.

Naravno, tu je uvek bila jetra... Jetra gospodina Roterštajna bi mu, s vremena na vreme, zadavala manjih muka. Međutim, nikad nije čuo da se Alister žali na jetru. Alisterovo zdravlje bilo je u podjednako dobrom stanju kao i njegov mozak i njegov smisao za poslovanje. Nikad se nije odlikovao srdačnošću koja ide na živce - jednostavno je odisao nenametljivim blagostanjem.

Pa ipak - bilo je nečeg - jednom ili dvaput, ruka predsjedavajućeg odlutala je ka njegovom licu. Dok je, za vreme sastanka, sedeo za stolom - podlaktio se. Nije to bio njegov uobičajen stav. A jednom ili dvaput delovao je zaista - da, odsutno.

Izašli su iz sale za sastanke i sišli niza stepenice.

Roterštajn reče: "Da vas, možda, odbacim nekud?"

Alister Blant se osmehnuo i odmahnuo glavom.

"Kola me čekaju." Bacio je pogled na sat. "Ne vraćam se u grad." Zastao je.

"Zapravo, imam zakazano kod zubara."

Misterija je bila rasvetljena.

V

Herkul Poaro je izašao iz taksija, isplatio vozača i pozvonio na vrata kuće u Ulici kraljice Šarlote 58.

Ubrzo mu ih je otvorio livrejisani mladić pjegavog lica, crvene kose i revnosnog držanja.

Herkul Poaro upita: "Gospodin Morli?"

U srcu je gajio besmislenu nadu da je gospodin Morli možda otišao nekud po pozivu, da je možda prezauzet, da danas možda neće primati pacijente... Sve je bilo uzalud. Livrejisani mladić se povukao u stranu. Herkul Poaro uđe, a vrata se zatvoriše za njim, s tihom bezdušnošću neizbježne zle kobi.

Momak reče: "Ime, molim?"

Poaro mu ga dade, a onda se vrata s njegove desne strane otvoriše i on kroči u čekaonicu.

Bila je to nenametljivo ali ukusno namještena prostorija i, po mišljenju Herkula Poaroa, neopisivo turobna. Na lakiranom šeraton (reprodukcija) stolu, pažljivo su bili poslagani papiri i časopisi. Na Heplvajt kredencu (reprodukcija) nalazila su se dva posrebrana svećnjaka i jedan epergne.^[1] Na kaminu su se nalazili bronzani sat i dve bronzane vaze. Prozori su bili zaogrnuti pokrovom od plavih somotskih zavesa. Fotelje su bile presvučene navlakom sa jakobijanskom šarom od crvenih ptica i cvetova.

U jednoj od njih sedeo je gospodin vojničkog držanja, zastrašujućih brkova, žučkast u licu. Pogledao je Poaroa kao da je reč o kakvom štetnom insektu. Nije delovao kao da je njegov pištolj ono što je priželjkivao da ima sa sobom, već njegov flit sprej. Poaro, odmerivši ga s odvratnošću, pomisli: 'Zaista, postoje Englezi koji su, u celini

gledano, do te mere neprijatni i besmisleni, da im je još odmah po rođenju trebalo prekratiti muke.'

Gospodin vojničkog držanja, posle podužeg piljenja, zgrabio je Tajms, okrenuo fotelju tako da ne vidi Poaroa, i dao se u čitanje.

Poaro uze Panč. Pažljivo ga je pregledao, ali nijedna od šala nije uspela da ga nasmeje.

Livrejisan momak je ušao i rekao: "Pukovnik Aroubambi" - i gospodin vojničkog držanja je odveden.

Poaro je upravo razmatrao izgleda da takvo ime postoji, kad se vrata otvoriše, a na njima se pojavi mladić od nekih tridesetak godina. Dok je mladić stajao kraj stola i uznemireno prevrtao naslovne stranice časopisa, Poaro mu dobaci kratak pogled. Neprijatan i naoko opasan mladić, pomisli on, a nije nemoguće da je i ubica. U svakom slučaju, u daleko većoj meri je delovao kao ubica nego bilo koji ubica kog je Herkul Poaro u toku svoje karijere imao prilike da uhapsi.

Livrejisan momak je otvorio vrata i rekao u eter: "Gospodin Pirer."

Ispravno pretpostavivši da se taj poziv odnosi na njega, Poaro ustade. Momak ga je poveo do kraja hodnika. Skrenuli su do malog lifta, kojim su se popeli do drugog sprata. Tu ga je momak poveo kroz hodnik, otvorio vrata kroz koja se ulazilo u malo predsoblje, pokucao na druga vrata i, ne sačekavši odgovor, otvorio ih i stao u stranu, davši time znak Poarou da uđe. Poaroa je dočekaio zvuk tekuće vode. Ušao je da bi zatekao gospodina Morlija kako s profesionalnim uživanjem pere ruke nad umivaonikom.

VI

I u životima velikana postoje izvesni ponižavajući trenuci. Kaže se da nijedan čovek nije junak u očima svog sluge. Moglo bi se na to dodati da je retko ko junak u svojim očima kad treba da se suoči sa svojim zubarom. Herkul Poaro bio je morbidno svestan te činjenice.

Bio je čovek naviknut da o sebi ima dobro mišljenje. Herkul Poaro je bio, u mnogo čemu, nadmoćan u odnosu na ostale ljude. Ali ovog trenutka, nije bio u stanju da se oseća nadmoćnim ni u čemu. Njegovo samopouzdanje opalo je na nulu. Bio je samo taj običan, taj kukavan lik, čovek koji se plaši zubarske stolice.

Gospodin Morli završio je sa svojim ritualnim pranjem. Sada je govorio profesionalnim, ohrabrujućim tonom: "Nije baš toplo koliko bi se očekivalo za ovo doba godine, zar ne?"

Blago ga je poveo do sudbonosnog mesta - do Stolice! Spretno se poigravao njenim naslonom za glavu, podižući ga i spuštajući.

Herkul Poaro duboko udahnu vazduh, pope se na postolje, sede i opusti glavu, ne bi li gospodin Morli znalački podesio sve što treba.

"Eto", reče gospodin Morli s odvratnom razdraganošću. "Sasvim vam je udobno? Sigurno?"

Grobnim glasom, Poaro odvrati da mu je sasvim udobno.

Gospodin Morli je privukao bliže svoj stočić, uzeo ogledalce, mašio se jednog instrumenta i pripremio se da započne posao.

Herkul Poaro čvrsto je stisnuo doručja stolice, zažmurio i zinuo.

"Neki posebni problemi?", raspitivao se gospodin Morli.

Pomalo nerazgovetno, zbog teškoća na koje je nailazio pri oblikovanju suglasnika otvorenih usta, Herkul Poaro je uspeo da mu

da do znanja da nema posebnih problema. Bila je to, naprosto, redovna kontrola koju je njegov smisao za red i urednost dvaput godišnje zahtevao. Bilo je, naravno, moguće da ništa ne treba da se uradi... Gospodin Morli bi možda mogao da previdi taj drugi zub s kraja, koji ga je u nekoliko navrata žacnuo... Mogao bi - ali nije bilo verovatno - jer gospodin Morli je bio vrlo dobar zubar.

Gospodin Morli lagano je prelazio sa zuba na zub, kuckajući i proveravajući, mrmljajući pri tom kratke primedbe.

"Ova plomba se malko izlizala - doduše, ništa ozbiljno. Desni su u dosta dobrom stanju, drago mi je da to vidim." Stanka kod jednog osumnjičenog, zavrtnje sonde - ne, idemo dalje, lažna uzbuna. Prešao je na donju vilicu. Jedan, dva - da pređe na treći? Ne - 'Pas je', pomisli Poaro, 'ugledao zeca!'

"Ovde imamo malih problema. Nije vas bolelo? Hm, čudi me." Sonda je produžila dalje. Gospodin Morli se najzad povukao, zadovoljan.

"Ništa naročito ozbiljno. Samo poneka plomba - i taj gornji kutnjak kao da se malo kviri. Čini mi se da ćemo danas stići sve to da obavimo."

Pritisnuo je prekidač i začulo se brojanje. Gospodin Morli se mašio bušilice i s ljubavlju i pažnjom pričvrstio iglu na nju.

"Navodite me", reče on kratko, i započe svoj jezivi posao.

Nije bilo neophodno da Poaro iskoristi to svoje pravo, da podigne šaku, da se trgne, pa čak i da vikne. Tačno u pravom trenutku, gospodin Morli je prestao sa bušenjem, izdao kratku naredbu "isplahnite", naneo neku tečnost na zub, odabrao novu iglu i nastavio. Muke bušenja bile su pre zastrašujuće nego bolne.

Uskoro su, dok je gospodin Morli pripremao materijal za plombu, nastavili s razgovorom.

"Danas moram sam sve ovo da radim", objasnio je. "Gospođica Nevil je morala da otputuje. Sećate se gospođice Nevil?"

Poaro neiskreno potvrdi.

"Zbog bolesti neke rođake morala je da otputuje iz grada. Takve stvari baš hoće da se dese kad imam pune ruke posla. Danas sam već u zaostatku. Pacijent pre vas je kasnio. Vrlo je nezgodno kad se to desi. Ceo dan niste u stanju da se vratite u kolotečinu. A uz to još moram da uglavim i jednu nepredviđenu pacijentkinju, jer ima bolove. Uvek ostavim praznih četvrt sata za slučaj da se tako nešto desi. Ali opet na kraju jurim."

Gospodin Morli se zagledao u svoj mali avan dok je mleo. Zatim je nastavio svoje izlaganje.

"Kazaću vam nešto što stalno iznova primećujem, gospodine Poaro. Veliki ljudi - značajni ljudi - uvek dolaze na vreme - nikad vas ne ostavljaju da čekate. Članovi kraljevskih porodica, na primer, izuzetno su tačni. A isto je i sa zverkama iz Sitija.^[2]

Evo, danas mi dolazi jedna izuzetno važna ličnost - Alister Blant!"

Gospodin Morli izgovorio je to ime pobedonosnim glasom.

Poaro, koga su nekoliko zamotuljaka vate i staklena cevčica koja mu je kloktala pod jezikom sprečavali da išta kaže, ispustio je nerazgovetan zvuk.

Alister Blant! To su bila imena koja su u današnje vreme bila na ceni. Ne vojvode, ne grofovi, ne premijeri. Ne, već najobičniji gospodin Alister Blant. Čovek čiji je lik široj javnosti bio gotovo nepoznat - čovek koji bi se s vremena na vreme pojavio samo u neupadljivim člancima u novinama. Nipošto spektakularna osoba. Krajnje običan Englez, koji se nalazio na čelu jedne od najvećih bankarskih firmi u Engleskoj. Vlasnik basnoslovnog bogatstva. Čovek koji je vladama govorio Da ili Ne. Čovek koji je živio mirnim, jednostavnim životom, i

nikad nije istupao u javnosti, niti držao govore. Pa ipak, čovek u čijim je rukama ležala ogromna moć.

Glas gospodina Morlija još uvek je bio pun najdubljeg poštovanja, dok je utiskivao pripremljenu masu u šupljinu zuba.

"Kad god ima zakazano, dođe tačno na vreme. Često da vozaču slobodno i odšeta natrag do kancelarije. Fin, tih, skroman momak. Voli golf i zagriženi je baštovan. Nikad ne biste ni sanjali da bi mogao da kupi pola Evrope. Baš kao vi ili ja."

Poaro se na trenutak oseti uvređenim zbog te neumesne familijarnosti.

Gospodin Morli je bio dobar zubar, u to nije bilo nikakve sumnje, ali bilo je još dobrih zubara u Londonu. A postojao je samo jedan Herkul Poaro.

"Isplahnite, molim", reče gospodin Morli.

"To je, znate, odgovor na sve one njihove Hitlere i Musolinije", nastavio je gospodin Morli, prešavši na zub broj dva. "Mi ovde ne dižemo takvu galamu.

Pogledajte kako su demokratski naši kralj i kraljica. Naravno, jednom Francuzu, kao što ste vi, naviknutom na ideju o republici..."

"A nihah Frahuh - A hah - A hah Behianah."

"T - t - t", žalostivo reče gospodin Morli. "Moraćemo sasvim da osušimo šupljinu." Nemilosrdno ju je poprskao mlazom vrućeg vazduha.

Zatim je nastavio: "Nisam znao da ste Belgijanac. Vrlo zanimljivo. Jako dobar čovek, taj kralj Leopold, kako sam čuo. Ja sam, lično, veliki poštovalac kraljevske tradicije. Dobro ih vaspitaju, znate. Pogledajte samo kako su kadri da upamte neko ime ili lik. Sve je to stvar vežbe - mada, naravno, neki ljudi imaju prirodnog dara za

takve stvari. Ja, na primer. Imena ne pamtim, ali je neobično kako nikad ne zaboravljam lica. Jedan od mojih pacijenata, pre neki dan, recimo - već sam negde video tog pacijenta. Ime mi ništa nije značilo - ali odmah sam sam sebi rekao: 'Gde sam te to već sreo?' Još se nisam setio - ali doći će mi - siguran sam. Isplahnite samo još jednom, molim vas."

Pošto je to učinjeno, gospodin Morli se kritički zagledao u usta svog pacijenta.

"Pa, čini mi se da je u redu. Sad samo zagrizite - vrlo pažljivo... Ne smeta vam ni najmanje? Uopšte ne osećate plombu? Zinite još jednom, molim vas. Ne, reklo bi se da je u redu."

Sto je odgurnut u stranu, a stolica okrenuta. Herkul Poaro je sišao kao slobodan čovek.

"Pa, do viđenja, gospodine Poaro. Nadam se da niste primetili nikakvog zločinca u mojoj kući?"

Poaro se osmehnu. "Pre nego što sam se popeo ovamo, svi su mi ličili na zločince! Sada će, možda, biti drugačije."

"Ah, da, velika je razlika između pre i posle! Ipak, mi zubari nismo više toliki strah i trepet kao što smo nekada bili! Da pozvonim po lift za vas?"

"Ne, ne, sići ću peške."

"Kako vam drago - lift je odmah pored stepeništa."

Poaro iziđe. Pre nego što je zatvorio vrata za sobom, čuo je odvrtnje slavina.

Spustio se stepeništem u prizemlje. Stigavši do poslednje okuke, video je kako livrejisani momak sprovodi anglo-indijskog pukovnika napolje. Uopšte nije delovao tako loše, razneženo pomisli Poaro.

Verovatno vrstan strelac koji je odstrelio mnoge tigrove. Koristan čovek - pravo istureno odeljenje Kraljevstva.

Pošao je u čekaonicu po štap i šešir koje je tamo ostavio. Nemiran mladić još uvek je bio tamo, na Poarovo nemalo iznenađenje. Drugi pacijent, muškarac, sedeo je i čitao Fild.

Poaro stade da blagonaklono proučava mladića u novom svetlu. Još uvek je delovao vrlo jarosno - i kao da je želeo da ubije nekog - ali ne, zapravo, kao ubica - milostivo pomisli Poaro. Bez sumnje će, uskoro, i ovaj mladić štrcati niza stepenice, pošto se i njegovo mučenje okonča, veseo i nasmejan, ne želeći zlo nikome.

Livrejisan mladić se pojavi, i objavi glasno i razgovetno: "Gospodin Blant."

Čovek za stolom spustio je Fild i ustao. Čovek srednje visine, srednjih godina, ni debeo ni mršav. Lepo obučen, jednostavan. Pošao je za momkom.

Jedan od najbogatijih i najmoćnijih ljudi u Engleskoj - pa ipak je morao da posećuje zubara kao i ma ko drugi, i bez sumnje se zbog toga osećao kao i ma ko drugi!

Dok su mu te misli prolazile kroz glavu, Herkul Poaro uze svoj štap i šešir i pođe ka vratima. Pri tom se na trenutak osvrnuo, i istog časa mu se javila pomisao da tog mladića mora da muči zaista nenasna zubobolja.

U predvorju, Poaro zastade pred ogledalom, ne bi li popravio brkove, jedva приметно iskrivljene nakon usluga koje mu je pružio gospodin Morli.

Upravo je, na svoje zadovoljstvo, bio završio s doterivanjem, kad je lift ponovo sišao u prizemlje, a livrejisan mladić pojavi se u hodniku iza ugla, zviždućući bez i trunke sluha. Videvši Poaroa, smesta je umuknuo i pošao da mu otvori ulazna vrata.

Jedan taksi se upravo bio zaustavio pred kućom, a iz njega se pružila jedna noga. Poaro osmotri nogu sa učtivim zanimanjem.

Skladan članak, i sasvim kvalitetna čarapa. Nije to bila ružna noga. Ali, cipela mu se nije svidela. Nova novcata lakovana cipela sa velikom, bleštavom kopčom.

Zavrteo je glavom.

Nipošto šik - čak vrlo provincijalno!

Dama je krenula da izlazi iz taksija, ali je pri tom zakačila drugu nogu u vratima i otkinula kopču sa cipele. Ova je zveknula o pločnik. Poaro galantno dolete, podiže je i uruči natrag uz naklon.

Avaj! Bliža pedesetoj nego četrdesetoj! Naočare. Neuredna pepeljasto-žuta kosa - odeća koja joj ne pristaje - ta depresivna zelena boja koju umetnici toliko vole! Zahvalila mu je, ispustivši prvo naočare, a zatim i ručnu torbicu.

Poaro, učtiv, ako ne više i galantan, podigao ih je umesto nje.

Popela se uza stepenice kuće broj 58, a Poaro prekide vozačevo gnušanje nad mršavom napojnicom.

"Slobodni ste, je li?"

Vozač turobno odvratil: "O, da, slobodan sam."^[3]

"I ja sam", reče Herkul Poaro. "Rešio sam se briga!"

Zapeo mu je za oko vozačev krajnje nepoverljiv pogled.

"Ne, prijatelju moj, nisam pijan. Bio sam kod zubara, i u narednih šest meseci ne moram da idem ponovo. Divna je to pomisao."

Tri, četiri – ptičica je zaspala

I

Bilo je četvrt do tri, kada je telefon zazvonio.

Herkul Poaro je sedeo u fotelji, i zadovoljno vario izvrstan ručak.

Nije se pomerio kad je zvono odjeknulo, već je sačekao da verni Džordž dođe i odgovori na poziv.

"Eh, bien!",^[4] reče on, pošto mu je Džordž uz "Samo trenutak, ser" pružio slušalicu.

"To je viši inspektor Džap, gospodine."

"Aha?"

Poaro podiže slušalicu do uha.

"Eh, bien, man vieux",^[5] reče on, "kako je?"

"To ste vi, Poaro?"

"Naravno."

"Čujem da ste jutros išli kod zubara? Je li to tačno?"

Poaro promrmlja: "Skotland jard sve zna!"

"Kod čoveka po imenu Morli, u Ulicu kraljice Šarlote, broj 58?"

"Da." Poaroov glas se promeni. "Zašto?"

"To je bila obična poseta, je li? Mislim, niste otišli kod njega da ga upozorite da se čuva ili tako nešto?"

"Naravno da nisam. Plombirao sam tri zuba, ako vas baš zanima."

"Kako vam je delovao - uglavnom kao i obično?"

"Rekao bih da jeste, da. Zašto?"

Džapov glas bese krut i lišen osećanja. "Jer se nedugo zatim ubio."

"Šta?"

Džap oštro upita: "Iznenadeni ste?"

"Da budem iskren, jesam."

Džap reče: "Ni ja baš nisam prezadovoljan... Želeo bih da porazgovaram s vama. Ne verujem da vam se dolazi ovamo?"

"Gde se nalazite?"

"U Ulici kraljice Šarlote." Poaro reče: "Pridruziću vam se smesta."

II

Vrata broja 58 otvorio je policijski pozornik. Glasom punim poštovanja, upitao je: "Gospodin Poaro?"

"Ja, glavom."

"Viši inspektor je gore. Na drugom spratu - znate kako da dođete donde?"

Herkul Poaro reče: "Jutros sam bio ovde."

U sobi su se nalazila tri čoveka. Džap podiže pogled kad se Poaro pojavio na vratima. On reče: "Drago mi je što vas vidim, Poaro. Baš smo krenuli da ga sklanjamo. Da ga prvo pogledate?"

Čovek s fotoaparatom, koji je dotle klečao kraj tela, ustade. Poaro im priđe.

Telo je ležalo pred kaminom. U smrti, gospodin Morli je delovao manje-više isto kao i u životu. Malo ispod njegove desne slepoočnice nalazila se mala tamna rupa.

Na podu je, kraj ispružene desne ruke, ležao mali pištolj.

Poaro polako zavrte glavom.

Džap reče: "Dobro, možete sad da ga nosite."

Odnesoše gospodina Morlija. Džap i Poaro ostadoše sami.

"Prošli smo rutinski deo. Otisci, i tako to."

Poaro sede, pa reče: "Pričajte."

Džap napući usne. Zatim reče: "Mogao se ubiti. Verovatno se i ubio. Na pištolju su samo njegovi otisci prstiju - ali nisam sasvim

zadovoljan."

"Šta vas muči?"

"Pa, za početak, izgleda da nema razloga zašto bi se ubio... Bio je krepkog zdravlja, dobro je zarađivao, nije poznato da je imao ikakvih briga. Nije se spetljao ni sa kakvom ženom - to jest", Džap se oprezno ispravi, "bar koliko nam je poznato, nije. Nije bio ćudljiv, potišten - ponašao se kao i obično. I zbog toga mi je, između ostalog, stalo da čujem šta vi imate da kažete. Videli ste ga jutros, pa sam se zapitao da niste nešto primetili."

Poaro odmahnu glavom. "Baš ništa. Bio je - kako da kažem - sušta normalnost."

"Sve u svemu - ispada čudno, zar ne? Uostalom, ne biste očekivali da se čovek ubije usred radnog vremena, da tako kažem. Zašto ne sačekati do večeras? To bi bilo prirodno."

Poaro se složi. "Kada se tragedija odigrala?"

"Ne možemo tačno da utvrdimo. Izgleda da niko nije čuo pucanj. Ali, ne verujem da bi ga i čuli. Između ove sobe i hodnika nalaze se dvojna vrata, a i jedna i druga su tapacirana - da bi se prigušili krici koje ispuštaju žrtve zubarske stolice, rekao bih."

"Vrlo verovatno. Pacijenti pod anestezijom ponekad dižu veliku galamu."

"Upravo tako. A napolju, na ulici, saobraćaj je prilično gust, pa nije verovatno da bi se pucanj čuo ni tamo."

"Kad je otkriveno telo?"

"Negde oko pola dva - otkrio ga je momak, Alfred Bigs. Nije posebno bistar, po svemu sudeći. Izgleda da se Morlijeva pacijentkinja od pola jedan razgalamila što mora toliko da čeka. Oko jedan i deset, momak je došao i pokucao. Nije bilo odgovora, i očigledno se nije

usuđivao da uđe. Morli ga je već nekoliko puta naribao, pa se bojao da ponovo ne zabrlja. Vratio se dole, a pacijentkinja se u jedan i petnaest pokupila i otišla. Ne krivim je. Zadržala se četrdeset i pet minuta, a žurila je na ručak."

"Kako se zvala?"

Džap se isceri.

"Po momku, zvala se gospođica Šerti - ali, knjiga termina kaže da joj je ime bilo Kerbi."

"Po kom sistemu su pacijenti uvođeni?"

"Kad je Morli bio spreman za sledećeg pacijenta, pritisnuo bi ono zvonce tamo, i momak bi doveo pacijenta gore."

"A kada je Morli poslednji put pritisnuo zvonce?"

"U dvanaest i pet, a momak je uveo pacijenta koji je čekao. Gospodina Amberiotisa, koji je odseo u hotelu 'Savoj', sudeći po knjizi termina."

Jedva primetan osmeh zatitra na licu Herkula Poaroa. On promrmlja:

"Pitam se šta li je naš momak napravio od tog imena?"

"Priličnu papazjaniju, rekao bih. Pitaćemo ga ako nam bude do smeha."

Poaro upita: "A u koliko sati je Amberiotis otišao?"

"Momak ga nije izveo, pa ne zna... Velik broj pacijenata ne koristi lift - samo siđe niza stepenice i izađe na ulicu."

Poaro klimnu glavom.

Džap nastavi: "Međutim, telefonirao sam u hotel 'Savoj'. Gospodin Amberiotis je bio vrlo precizan. Rekao je da je, dok je zatvarao

ulazna vrata, pogledao na sat, i da je tada bilo dvanaest i dvadeset pet."

"Nije mogao da vam kaže ništa značajno?"

"Ne, sve što je mogao da kaže bilo je da je zubar delovao savršeno normalno i smireno."

"Eh, bien", reče Poaro. "To, dakle, izgleda sasvim jasno. Između dvanaest i dvadeset pet i pola dva, nešto se desilo - verovatno bliže trenutku koji sam prvo naveo."

"Svakako. Jer, u suprotnom..."

"U suprotnom bi pritisnuo zvonice za sledećeg pacijenta."

"Baš tako. To se slaže i s lekarskim izveštajem, ako mu se može verovati."

Lekar iz Odeljenja je pregledao telo - u dva i dvadeset. Nije hteo da kaže ništa određeno - u današnje vreme su takvi - suviše utiču individualne idiosinkrazije, tako kažu. Međutim, Morli nije mogao biti ustreljen posle trinaest časova, kazao je - verovatno je bio ustreljen i znatno ranije - ali nije hteo da bude određen."

Poaro zamišljeno reče: "Prema tome, u dvanaest i dvadeset pet, naš zubar je običan zubar, veseo, učitiv, sposoban. A posle toga? Očaj - beda - šta god hoćete - i on se ubija."

"Blesavo je", reče Džap. "Morate priznati da je blesavo."

"Blesavo", reče Poaro, "nije prava reč."

"Znam da, u stvari, nije - ali tako kažu. Čudno je, onda, ako vam se to više sviđa."

"Je li pištolj bio njegov?"

"Ne, nije. Nije imao pištolj. Nikad ga nije posedovao. Ako je verovati njegovoj sestri, u kući uopšte nije bilo tako nečeg. U većini kuća i nema. Naravno, mogao ga je kupiti, ako je već bio resio da prekrati muke. Ako je tako, ubrzo ćemo to znati."

Poaro upita: "Da li vas još nešto brine?"

"Pa, i to kako je ležao. Neću da kažem da je nemoguće da čovek padne u takav položaj - ali, nekako nije bilo sasvim kako treba! A i na tepihu smo našli neke tragove, kao da je neko nešto vukao po njemu."

"To je, bez sumnje, sugestivno."

"Da, osim ako to nije bio taj prokleti momak. Nekako mi se čini da je možda pokušao da pomeri Morlija kad ga je našao. On to, naravno, poriče, ali opet, bio je preplašen. Ima takvih momaka - bez imalo mozga. Takvi toliko često prave brljotine i dobijaju grdnje, da počinju da lažu gotovo nesvesno."

Poaro se zamišljeno osvrnuo po sobi. Osmotrio je umivaonik na zidu iza vrata, visok ormar sa fiokama u kom su stajali zubarski kartoni, sa druge strane vrata.

Zubarsku stolicu i instrumente oko nje, u blizini prozora. Zatim je prešao pogledom preko kamina, natrag do mesta gde je telo ležalo. Pored kamina su se nalazila i druga vrata.

Džap je pratio njegov pogled. "To je samo mala kancelarija." Širom je otvorio vrata.

Bila je to, kao što je rekao, skućena prostorija, sa pisaćim stolom i stočićem sa špiritusnom lampom i priborom za čaj, kao i nekoliko stolica. Nije bilo drugih vrata.

"Ovde mu je radila sekretarica", objasni Džap. "Gospođica Nevil. Izgleda da je danas odsutna."

Pogledi im se sretoše. Poaro reče: "Rekao mi je, sećam se. To bi, opet, moglo biti nešto što ne ide u prilog teoriji o samoubistvu."

"Mislite da je namerno uklonjena s puta?" Džap zaslade. Zatim reče:

"Ako to nije bilo samoubistvo, bio je ubijen. Ali, zašto? To rešenje mi deluje podjednako neverovatno kao i ono prvo. Po svemu sudeći, bio je miran i bezazlen momak. Ko bi poželeo da ga ubije?"

Poaro upita: "Ko je mogao da ga ubije?"

Džap reče: "Odgovor na to je - gotovo svako! Njegova sestra je bila na trećem spratu, u njihovom stanu - mogla je da siđe i da ga ubije; neko od njegovih radnika je mogao da uđe i da ga ubije. Njegov ortak, Rajli, mogao je da ga ubije. Onaj momak Alfred je mogao da ga ubije. Neko od pacijenata je mogao da ga ubije." On zaslade, a zatim reče: "I Amberiotis je mogao da ga ubije - to je još najjednostavnije rešenje."

Poaro klimnu glavom. "Ali, u tom slučaju - moramo da saznamo zašto!"

"Baš tako. Vraćamo se na polazni problem. Zašto? Amberiotis je odseo u 'Savoju'. Zašto bi bogati Grk poželeo da dođe i da ubije jednog bezazlenog zubara?"

"Izgleda da će nam to zaista predstavljati najveći kamen spoticanja. Motiv!"

Poaro sleže ramenima. Zatim reče: "Na prvi pogled se čini da je smrt odabrala, krajnje neumetnički, pogrešnog čoveka. Tajanstveni Grk, bogati bankar, slavni dekliv - zar ne bi bilo prirodno da neko od njih bude ubijen! Jer, tajanstveni stranci mogu da budu upleteni u špijunažu, bogati bankari uvek imaju nekog kome će njihova smrt doneti korist, a slavni detektivi mogu da budu opasni po kriminalce."

"Dok siroti Morli ni za koga nije predstavljao opasnost", sumorno primeti Džap.

"Pitam se."

Džap se istog časa okrenu ka njemu. "Kakvog to keca sad imate u rukavu?"

"Ništa. Jednu usputnu primedbu."

Ponovio je Džapu tih nekoliko reči koje je Morli izgovorio o prepoznavanju lica, i rekao mu i da je spomenuo izvesnog pacijenta.

Džap je delovao sumnjičavo.

"Moguće je, rekao bih. Mada, malo je nategnuto. Možda je u pitanju bio neko kome je stalo da ne otkrije svoj pravi identitet. Jutros niste primetili nijednog drugog pacijenta?"

Poaro promrmlja: "Primetio sam u čekaonici jednog mladića koji je delovao upravo kao ubica!"

Džap se zabezeknuo: "Šta to rekoste?"

Poaro se osmehnu. "Mon cher,^[6] bilo je to odmah pošto sam stigao ovamo! Bio sam napet, stvari su mi se pričinjavale - enfin,^[7] bio sam u krajnje specifičnom raspoloženju. Sve mi je delovalo zlokobno - čekaonica, pacijenti, pa i sam tepih na stepeništu! Zapravo, rekao bih da je taj mladić patio od nesnosne zubobolje. I to je sve!"

"Znam kako je to", reče Džap. "Ipak, proverićemo mi i tog vašeg ubicu.

Proverićemo svakog, bez obzira na to da li je u pitanju samoubistvo ili ne. Mislim da bi najbolje bilo da za početak još jednom razgovaramo sa gospođicom Morli. Do sada sam uspeo da progovorim svega reč ili dve s njom. U šoku je, naravno, ali ona je od onih što se ne predaju lako. Otići ćemo prvo do nje."

Visoka i mračna, Džordžina Morli je saslušala šta su njih dvojica imali da joj kažu, i odgovorila na njihova pitanja.

Naglasila je: "Ne mogu da poverujem - zaista ne mogu - da je moj brat izvršio samoubistvo!"

Poaro reče: "Shvatate koja je druga mogućnost, mademoiselle?"

"Mislite - ubistvo." Ona zastade. Zatim polako reče: "Međutim, ta mogućnost mi se čini gotovo podjednako nemogućom kao i ona prva."

"Ali ne sasvim nemogućom?"

"Ne - jer - oh, pre svega, znate, govorim o nečemu što znam - to jest, o stanju duha mog brata. Znam da nije imao nikakvih briga - znam da nije postojao razlog - baš nikakav razlog da digne ruku na sebe!"

"Videli ste ga jutros - pre nego što je krenuo da radi?"

"Jesam - za doručkom."

"I delovao je sasvim uobičajeno - nije bio uzrujan?"

"Bio je uzrujan - ali ne tako kao što mislite. Bio je naprosto ljut!"

"Zbog čega to?"

"Imao je pretrpan dan pred sobom, a njegova sekretarica i pomoćnica je morala da otputuje."

"To je gospođica Nevil?"

"Jeste."

"U čemu mu je obično pomagala?"

"Vodila je računa o njegovim prepiskama, naravno, a vodila je i knjigu zakazanih termina, i popunjavala kartone. Osim toga, brinula se i za sterilisanje instrumenata, a pripremala mu je i materijal za plombe i dodavala mu ga dok je radio."

"Da li već dugo radi kod njega?"

"Tri godine. To je jedna vrlo pouzdana devojka i - oboma nam je vrlo draga."

Poaro reče: "Bila je odsutna zbog bolesti neke rođake, kako mi reče vaš brat."

"Da, stigao joj je telegram s obaveštenjem da joj je tetku udarila kap. Otišla je jutarnjim vozom za Somerset."

"I to je ono što je toliko iznerviralo vašeg brata?"

"Da-a." Osetilo se jedva primetno oklevanje u odgovoru gospođice Morli.

Požurila je da im objasni. "Ne smete pomisliti da je moj brat bio bezosećajan. On je samo pomislio - samo na trenutak..."

"Da, gospođice Morli?"

"Pa, da je možda rešila da zabušava. Oh, molim vas da me ne shvatite pogrešno - sasvim sam sigurna da Gledis nikad ne bi učinila tako nešto. To sam i rekla Henriju. Ali, stvar je u tome da se devojka verila s jednim krajnje problematičnim mladićem - Henrija je to jako uzrujalo - i pomislio je da ju je taj mladić možda ubedio da uzme slobodan dan."

"Da li se tako nešto moglo očekivati?"

"Ne, sigurna sam da nije. Gledis je vrlo savesna devojka."

"Ali, to je upravo nešto što bi taj mladić mogao da joj predloži?"

Gospođica Morli šmrknu. "Sasvim verovatno, rekla bih."

"A čime se bavi taj momak - usput, kako mu je ime?"

"Karter. Frenk Karter. On je - odnosno, bio je - službenik osiguravajućeg društva, čini mi se. Pre nekoliko nedelja je ostao bez posla, i izgleda da nije u stanju da nađe drugi. Henri je rekao - a usuđujem se da kažem da je bio u pravu - da je momak prava propalica. Gledis mu je bila pozajmila deo svoje ušteđevine, i Henri je bio vrlo ljut zbog toga."

Džap oštro upita: "Je li vaš brat pokušao da je ubedi da raskine veridbu?"

"Da, jeste, to znam."

"Onda je sasvim moguće da bi taj Frenk Karter bio ogorčen na vašeg brata."

Grenadirka se brecnu: "Koješta - to jest, ako hoćete da kažete da je Frenk Karter ubio Henrija. Henri je posavetovao devojkicu da se ne petlja s tim momkom, naravno, ali nije poslušala njegov savet - nerazumno je odana Frenku."

"Da li možete da se setite još nekog ko bi mogao biti ogorčen na vašeg brata?"

Gospođica Morli odmahnu glavom.

"Da li se dobro slagao sa svojim ortakom, gospodinom Rajlijem?"

Gospođica Morli kiselo odvrati: "Koliko se uopšte možete dobro slagati s Ircem."

"Šta hoćete time da kažete, gospođice Morli?"

"Pa, Irci su temperamentni i potpuno uživaju u bilo kakvoj svadi. Gospodin Rajli je voleo da se raspravlja o politici."

"I to je sve?"

"To je sve. Gospodin Rajli u mnogim stvarima nije savršen, ali u svojoj profesiji je veoma stručan - odnosno, tako je govorio moj brat."

Džap nije odustajao: "U kom smislu nije bio savršen?"

Gospođica Morli je neodlučno zastala, pa rekla: "Suviše pije - ali, molim vas, nemojte ovo pričati dalje."

"Je li u vezi s tim bilo nekih nesuglasica između njega i vašeg brata?"

"Henri mu je jednom ili dvaput skrenuo pažnju. U stomatologiji", poučno je nastavila gospođica Morli, "potrebna je čvrsta ruka, a osim toga, dah koji se oseća na alkohol ne uliva poverenje."

Džap klimnu glavom u znak slaganja. Zatim reče: "Možete li nam reći nešto o materijalnom stanju svog brata?"

"Henri je imao dobra primanja, a nešto je stavio i na stranu. Oboje smo primali i malu rentu koju nam je otac ostavio."

Džap promrmlja, jedva čujno se nakašljavši: "Ne znate, kojim slučajem, da li je vaš brat ostavio testament?"

"Jeste - i mogu da vam saopštim i njegove odredbe. Ostavio je sto funti Gledis Nevil, a pored toga, sve ide meni."

"Shvatam. A sad..."

Začu se žestok udarac po vratima. Iza njih se, zatim, pomoli Alfredovo lice.

Upivši iskolačenim očima svaki detalj na dvojici posetilaca, on uzviknu: "Gospođica Nevil. Vratila se - 'oće iz kože da iskoči. Pita je'l

treba da uđe?"

Džap klimnu glavom, i gospođica Morli reče: "Kaži joj da dođe ovamo, Alfred." "

"Važi", reče Alfred i nestade. Gospođica Morli uzdahnu: "Taj dečko je muka živa."

IV

Gledis Nevil bila je visoka, plavokosa, pomalo anemična devojka od nekih dvadeset i osam godina. Mada očigledno vrlo uzrujana, odmah je pokazala da je bistra i sposobna.

Pod izgovorom da bi trebalo pregledati dokumente gospodina Morlija, Džap ju je odveo u malu kancelariju pored ordinacije.

Ponovila je više nego jednom: "Ja jednostavno ne mogu da poverujem u to! Sasvim mi je neverovatno da bi gospodin Morli učinio tako nešto!"

Posebno je naglasila da nije delovao uznemireno ili zabrinuto u bilo kom pogledu.

Zatim Džap počeo: "Danas ste morali da odete van grada, gospođice Nevil..."

Ona ga prekide: "Da, a sve je to bila jedna zlobna, neslana šala! Zaista mislim da je odvratno što ljudi rade takve stvari. Zaista to mislim."

"Šta to hoćete da kažete, gospođice Nevil?"

"Pa, sa tetkom je sve bilo u najboljem redu. Nikad joj nije bilo bolje. Nije mogla da shvati kako to da sam se tako iznenada pojavila. Naravno, pao mi je kamen sa srca - ali sam se i naljutila. Da mi neko pošalje telegram, i tako me isprepada..."

"Jeste li sačuvali taj telegram, gospođice Nevil?"

"Bacila sam ga, čini mi se, na stanici. Pisalo je samo - Vašu tetku sinoć udarila kap. Molim dođite odmah."

"Sasvim ste sigurni - hm...", Džap se diskretno nakašlja, "da to nije vaš prijatelj, gospodin Karter, poslao taj telegram?"

"Frenk? Zašto bi? Oh! Razumem, mislite - neki dogovor između nas. Ne, zaista, inspektore - ni on ni ja ne bismo uradili tako nešto."

Njeno ogorčenje delovalo je u dovoljnoj meri iskreno, da je Džap morao malo da se potruži da je umiri. S pitanjem o jutrošnjim pacijentima, postala je ponovo ona stara, sposobna Gledis.

"Svi su zapisani tu, u knjizi. Ne sumnjam da ste je već pogledali. Većinom ih poznajem. U deset sati, gospođa Soums - u vezi s njenom novom protezom. U pola jedanaest, leđi Grant - to je jedna starija dama - živi na Launds skveru. U jedanaest sati gospodin Herkul Poaro, on je redovan - oh, naravno, ovo je on - oprostite, gospodine Poaro, ali tako sam uzbuđena. U pola dvanaest, gospodin Alister Blant - to je onaj bankar, znate - kratak pregled, jer je gospodin Morli još prošli put pripremio plombu. Zatim, gospođica Sejnzberi Sil - telefonom je zamolila da je prime preko reda - imala je zubobolju, pa ju je gospodin Morli uklopio u raspored. Užasna je to pričalica, nikad ne zaklapa usta - a pri tom, od onih što dižu galamu oko svake sitnice. Onda, u dvanaest, gospodin Amberiotis - on je novi pacijent - zakazao je telefonom iz hotela 'Savoj'. Kod gospodina Morlija stiže puno stranaca i Amerikanaca. Zatim, u pola jedan, gospođica Kerbi. Ona dolazi iz Vordinga."

Poaro upita: "Kada sam stigao, bio je tu jedan visok gospodin vojničkog držanja. Ko bi to mogao biti?"

"Pretpostavljam, neko od pacijenata doktora Rajlija. Doneću vam njegov spisak, u redu?"

"Hvala vam, gospođice Nevil."

Bila je odsutna svega nekoliko minuta. Vratila se s knjigom sličnom onoj gospodina Morlija.

Pročitala je: "U deset sati, Beti Hit (to je devojčica od devet godina), u jedanaest, pukovnik Aberkrombi."

"Aberkrombi!", promrmlja Poaro. "C'etait gaf!"^[8]

"U jedanaest i trideset, gospodin Hauard Rajks. U dvanaest časova, gospodin Barns. To su svi pacijenti od ovog jutra. Gospodin Rajli, naravno, nije toliko prebukiran kao gospodin Morli."

"Možete li nam reći nešto o nekom od ovih pacijenata gospodina Rajlija?"

"Pukovnik Aberkrombi je stari pacijent, a i sva deca gospođe Hit idu kod gospodina Rajlija. O gospodinu Rajksu i gospodinu Barnsu ne mogu ništa da vam kažem, mada mi se čini da sam već čula ta imena. Ja odgovaram na sve telefonske pozive, znate..."

Džap reče: "Možemo i sami da pitamo gospodina Rajlija. Voleo bih da ga vidim što je pre moguće."

Gospođica Nevil iziđe. Džap se obrati Poarou: "Svi su stari Morlijevi pacijenti osim Amberiotisa. Ubrzo ću da obavim zanimljiv razgovor sa gospodinom Amberiotisom. Kako stvari stoje, on je poslednja osoba koja je Morlija videla živog, i moramo van svake sumnje da se uverimo da je Morli, kad ga je ovaj napustio, bio živ."

Poaro lagano reče, vrteći glavom: "Još uvek morate da utvrdite motiv."

"Znam. To će biti tvrd orah. Ali možda u Jardu imamo nešto o Amberiotisu." On iznenada dodade: "Nešto ste mi zamišljeni, Poaro!"

"Nešto me kopka."

"Šta to?"

"Zbog čega viši inspektor Džap?"

"A?"

"Rekoh: 'Zbog čega viši inspektor Džap?' Policajac na vašem položaju - da li ga obično zovu kad je posredi slučaj samoubistva?"

"Zapravo, desilo se da sam se u to vreme našao u blizini. Kod Lavenama - u ulici Vigmor. Radio sam na slučaju prilično domišljatog sistema prevara. I no su mi telefonirali da dođem ovamo."

"Ah, zašto su van, telefonirali?"

"A, to - to je bar prosto. Alister Blant. Čim je nadležni inspektor čuo da je i on jutros bio ovde, stupio je u vezu s Jardom. Gospodin Blant spada među osobe o kojima se u ovoj zemlji vodi računa."

"Hoćete da kažete da ima ljudi koji bi ga rado - maknuli s puta?"

"Možete se kladiti u to. Crveni, za početak - a i naši prijatelji u crnim košuljama."

Upravo su Blant i njegovo društvo ti koji čvrsto stoje iza sadašnje vlade. Valjana, trezvena, konzervativna novčana politika. Zato su, ako bi postojala i najmanja mogućnost da je neko jutros pokušavao da mu zaprži čorbu, zahtevali temeljnu istragu."

Poaro klimnu glavom.

"Tako nešto sam i pretpostavio. A tu je i taj osećaj koji imam", on rečito zamaha rukama, "da je nešto pošlo naopako. Prava žrtva je - trebalo je da bude - Alister Blant. Ili je ovo samo početak - početak nekakve hajke? Njušim - njušim", on omirisa vazduh, "velike pare u svemu ovome."

Džap reče: "Dosta toga nagađate, znate."

"Hoću da kažem da je će pauvre Morli^[9] bio samo običan pion. Možda je nešto znao - možda je nešto rekao Blantu - ili su se plašili da će nešto reći Blantu..."

On začuta, kad se u sobu vratila Gledis Nevil.

"Gospodin Rajli je zauzet slučajem ekstrakcije", reče ona. "Biće slobodan za desetak minuta, ako vam to odgovara."

Džap reče da im odgovara. U međuvremenu, reče on, još jednom će popričati s momkom, Alfredom.

V

Alfred se kolebao između napetosti, uživanja i morbidnog straha da će biti okrivljen za sve što se desilo. U službi gospodina Morlija je bio tek dve nedelje, i tokom te dve nedelje uporno je sve radio naopako, i u tome nikada ne bi omanuo.

Neprestani prekori već su bili potkopali njegovo samopouzdanje.

"Bio je nešto nervozniji nego obično", odgovarao je Alfred na postavljeno pitanje, "ništa više, kol'ko se sećam. Nikad mi ne bi palo na pamet da će da se ubije."

Poaro se umeša: "Morate nam ispričati", počeo on, "sve čega se sećate u vezi s današnjim prepodnevom. Vi ste vrlo značajan svedok, i vaša sećanja mogu nam biti od neprocenjive pomoći."

Jarko rumenilo obli Alfredovo lice, i on se isprsi. Već je bio podneo Džapu sažet izveštaj o jutrošnjim događanjima. Sad je imao nameru da mu sve potanko ispriča.

Počeo je da ga obuzima prijatan osećaj važnosti.

"Mogu sve da vam kažem - nema da se brinete."

"Za početak, da li se jutros desilo išta neuobičajeno?"

Alfred zamišljeno zastade za trenutak ili dva, a onda prilično ožalošćeno reče:

"Ne bi' rek'o. Bilo je sve kao i obično."

"Da li je iko nepoznat ulazio u kuću?"

"Ne, gospodine."

"Čak ni od pacijenata?"

"Nisam znao da računate i pacijente. Niko nije došao ko nije imao zakazano, ako to mislite. Svi su vam tu, u knjizi."

Džap klimnu glavom.

Poaro upita: "Je li iko mogao da uđe sa ulice?"

"Ne, nije. Morali bi da imaju ključ, jel'?"

"Međutim, bilo je sasvim jednostavno napustiti kuću?"

"O, da, samo okrenete kvaku pa izađete, i onda povučete vrata za sobom.

Rekao sam vam već, većina ih tako radi. Često siđu stepenicama dok se ja i sledeća stranka penjemo liftom, je l'?"

"Shvatam. Sad nam samo recite ko je jutros prvi stigao, pa nadalje. Opišite ih ako ne možete da se selite kako se zovu."

Alfred ostade zamišljen za trenutak. Onda reče: "Jedna dama s devojčicom, ta je došla kod gospodina Rajlija, a onda gospođa Soup, ili tako neko ime, kod gospodina Morlija."

Poaro reče: "Tako je. Nastavite."

"Onda još jedna starija dama - onako napirlitana - došla je u dajmleru. Kad je ona izlazila, ušao je visok gospodin vojničkog držanja, a odmah posle njega, došli ste vi." On klimnu glavom ka Poarou.

"Tačno."

"Onda je došao onaj Amerikanac..."

Džap oštro upita: "Amerikanac?"

"Da, gospodine. Mlad momak. Bio je Amerikanac - moglo se po glasu poznati.

Rano je došao. Imao je zakazano tek u pola dvanaest - a na kraju još nije ni otišao na pregled."

Džap oštro upita: "Kako, molim?"

"Ma kakvi. Otišao sam po njega kad je gospodin Rajli pozvonio u pola dvanaest - zapravo, bilo je malo kasnije, možda dvadeset do dvanaest - i nije ga bilo. Kanda se uplašio pa zbrisao." On iskusno dodade: "Ponekad to urade."

Poaro reče: "Onda mora da je izašao ubrzo nakon mene."

"Tako je, gospodine. Vi ste izašli kad sam poveo gore onog kicoša što dolazi u rolsu. Joj - strašna su to kola. Gospodin Blant - u pola dvanaest. Onda sam sišao pa sam pustio vas napolje, a jednu damu unutra. Gospođicu Nešto Beri Sil, ili tako nekako - a onda sam - pa, da vas ne lažem, samo sam skoknuo do kuhinje da nešto prezalogajim, a dok sam bio dole čulo se zvonice - pa sam se popeo i, kao što sam vam rekao, onaj Amerikanac je ispario. Otišao sam da to kažem gospodinu Rajliju, a on je onda promrsio koju psovku, po svom običaju."

Poaro reče: "Nastavite."

"Da vidim, šta je onda bilo? O, da, gospodin Morli je pozvonio za tu gospođicu Sil, a kicoš je sišao i izašao, dok smo se gospođica Kako-se-već-zove i ja vozili u liftu. Onda sam opet sišao, i ušla su dva gospodina - jedan čovečuljak sa smešnim piskavim glasom - ne mogu da se setim kako se zvao. Taj je došao kod gospodina Rajlija. I jedan podebeo gospodin - stranac - kod gospodina Morlija. Gospođica Sil nije dugo bila gore - ne više od četvrt sata. Pustio sam je napolje i onda sam poveo tog stranca gore. Onog drugog gospodina već sam poveo kod gospodina Rajlija, čim je stigao."

Džap upita: "A niste videli gospodina Amberiotisa, tog stranca, kad je odlazio?"

"Ne, gospodine, ne mogu da kažem da jesam. Mora da je sam izašao. Nisam video nijednog od te dvojice kad su odlazili."

Poaro upita: "Možda ste čitali nešto?"

Alfred opet pocrvene. "A šta tu ima loše, gospodine? Nije kao da sam nešto drugo radio."

"Svakako. Šta ste čitali?"

"Smrt u 11 i 45, gospodine. To je američki detektivski roman. Strašna knjiga, gospodine, stvarno! Sva je puna revolveraša."

Poaro se jedva primetno osmehnu. Zatim reče: "Da li biste čuli zatvaranje ulaznih vrata s tog mesta gde ste sedeli?"

"Mislite, da neko izlazi? Ne verujem, gospodine. To jest, ne bi' primetio. Znae, lift je na kraju hodnika pa još malo iza. Kućno zvono je tu kod njega, a i oba zvonceta. Ona ne mogu da mi promaknu!"

Poaro klimnu glavom, a Džap upita: "Šta se onda desilo?"

Alfred se namršti, ulažući izuzetne napore da se seti.

"Samo ona poslednja dama, gospođica Serti. Čekao sam da gospodin Morli zazvoni, ali ništa se nije desilo, i u jedan sat, dama koja je čekala prilično se razgoropadila."

"Nije vam palo na pamet da odete gore i pogledate da li je gospodin Morli spreman?"

Alfred veoma odlučno odmahnu glavom.

"Taman posla, gospodine. Ne bi' ni sanjao da to uradim. Koliko mi je bilo poznato, poslednji gospodin je još bio gore. Morao sam da čekam zvonce.

Naravno, da sam znao da se gospodin Morli ubio..."

Alfred zavrte glavom s morbidnim uživanjem.

"Da li bi se zvonce obično oglasilo pre nego što bi pacijent sišao, ili obratno?"

"Zavisi. Obično bi pacijent sišao niza stepenice, i onda bi se čulo zvonce. Ako su 'teli da idu liftom, onda bi možda zvonilo dok ih vodim dole. Ali nije bilo uvek isto. Nekad je gospodinu Morliju trebalo par minuta pre nego što pozvoni za sledećeg pacijenta. Ako je bio u žurbi, onda bi pozvonio čim izađu iz ordinacije."

"Shvatam..." - Poaro zastade, a onda nastavi: "Da li vas je samoubistvo gospodina Morlija iznenadilo?"

"Načisto sam se zabezeknuo! Nije imao zašto da se ubije, bar koliko se meni čini - O!" Alfred razrogači oči. "Oo - auh - nije valjda bio ubijen, a?"

Poaro uskoči pre nego što je Džap uspeo išta da kaže.

"Da je bio, da li bi vas to manje iznenadilo?"

"Pa, ne znam, gospodine, stvarno. Ne vidim ko bi hteo da ubije gospodina Morlija. Bio je - pa, bio je tako običan gospodin. Je l' stvarno bio ubijen, gospodine?"

Poaro ozbiljno reče: "Moramo da uzmemo u obzir svaku mogućnost. Zato sam vam i rekao da ste veoma važan svedok i da morate da pokušate da se prisetite svega što se jutros desilo."

Naglasio je te reči, a Alfred se namršti, naprežući se do krajnjih granica ne bi li se prisetio.

"Ne mogu ničeg više da se setim, gospodine. Stvarno ne mogu." Alfred je zvučao ojađeno.

"I sasvim ste sigurni da niko osim pacijenata nije jutros ulazio u kuću?"

"Niko nepoznat, gospodine. Navratio je mladić gospođice Nevil - i bio je besan k'o ris što je nije našao."

Džap oštro upita: "Kad je to bilo?"

"Tu negde posle dvanaest. Kad sam mu rekao da gospođica Nevil ceo dan neće biti tu, iznervirao se, pa je rekao da će da sačeka i da popriča sa gospodinom Morlijem. Rekao sam mu da će gospodin Morli biti zauzet skroz do ručka, ali rekao je: 'Nije važno, čekaće'."

Poaro upita: "I je li sačekao?"

U Alfredovim očima javio se iznenađen pogled.

"Au - nije mi to uopšte palo na pamet! Otišao je u čekaonicu, ali posle ga nije bilo tamo. Mora da se umorio od čekanja, i rešio da dođe neki drugi put."

VI

Kad je Alfred izašao, Džap ljutilo upita Poaroa: "Mislite da je bilo pametno što ste spominjali ubistvo tom momku?"

Poaro sleže ramenima. "Da, mislim da jeste. Šta god da je možda video ili čuo, a da je sugestivno, vratiće mu se zahvaljujući ovom podsticaju, a osim toga, otvoriće četvore oči na sve što se ovde dešava."

"Svejedno, ne bismo želeli da se ovo prebrzo proširi."

"Mon cher, neće. Alfred čita detektivske priče - Alfred je oduševljen zločinom.

Šta god Alfredu da izleti, to će biti pripisano Alfredovoj morbidnoj zločinačkoj mašti."

"Pa, možda ste u pravu, Poaro. A sad, da čujemo šta Rajli ima da kaže."

Ordinacija i kancelarija gospodina Rajlija nalazile su se na prvom spratu. Bile su podjednako prostrane kao i one iznad njih, ali su dobijale manje svetla, i nisu bile toliko bogato nameštene.

Ortak gospodina Morlija bio je visok, crnomanjast čovek, sa čuperkom koji mu je neuredno padao preko čela. Imao je prijatan glas i izrazito bistar pogled.

"Nadamo se, gospodine Rajli", poče Džap, pošto se predstavio, "da ćete moći da nam pomognete u rasvetljavanju svega ovoga."

"Onda grešite, jer neću moći", odgovorio je ovaj. "Rekao bih vam ovoliko - da je Henri Morli bio poslednja osoba koja bi digla ruku na sebe. Ja sam to mogao učiniti - ali on ne bi."

"Zašto biste vi to mogli učiniti?", upita Poaro. "Jer imam more briga", odgovorio je ovaj. "Novčanih briga, ako ništa drugo! Nikako da naučim da uskladim svoje rashode sa prihodima. Međutim, Morli je bio oprezan čovek. Nećete naići ni na kakve dugove, ni novčane poteškoće, u to sam ubeđen."

"Ljubavne veze?", nabaci Džap.

"Mislite na Morlija? Taj uopšte nije umeo da uživa u životu. Siromah, sestra ga je držala pod papučom."

Džap je zamolio Rajlija da mu saopšti neke pojedinosti u vezi s pacijentima koje je tog jutra primio.

"O, rekao bih da su svi čestit i pošten svet. Mala Beti Hit, to je fino dete - dolazila mi je i cela porodica, jedno za drugim. Pukovnik Aberkrombi je, takođe, stari pacijent."

"A šta je sa gospodinom Hauardom Rajksom?"

Rajli se isceri od uha do uha. "Onaj koji mi je odmaglio? Nikad me ranije nije posećivao. Ne znam ništa o njemu. Telefonirao mi je i izričito zatražio da ga primim upravo danas."

"Odakle vam je telefonirao?"

"Iz hotela 'Holborn Palas'. Amerikanac je, koliko mi se čini."

"Tako je Alfred rekao."

"Valjda Alfred zna", reče gospodin Rajli. "Veliki je to ljubitelj filmova, naš Alfred."

"A vaš drugi pacijent?"

"Barns? Čudan, precizan čovečuljak. Državni činovnik u penziji. Živi u Ilingu."

Džap zastade na trenutak, pa reče: "Šta nam možete reći o gospođici Nevil?"

Gospodin Rajli izvi obrve. "O divnoj plavokosoj sekretarici? Ničeg tu nema, stari moj! Njeni odnosi sa starim Morlijem bili su čisti k'o suza - ubeđen sam u to."

"Nisam ni hteo da nagovestim da nije tako", reče Džap, jedva primetno pocrvenevši.

"Moja greška", reče Rajli. "Oprostićete mi na mojoj prljavoj mašti, nadam se?"

Pomislio sam na trenutak da ste pristalica cherchez la femme"^[10]

"Oprostite mi što govorim vaš jezik", dodade on uzgred Poarou. "Imam divan naglasak, zar ne? Tako je to kad vas vaspitaju kaluđerice."

Džapu se nije dopala njegova neumesna neozbiljnost. On upita: "Znate li nešto o mladiću s kojim se verila? Ime mu je Karter, koliko sam čuo, Frenk Karter."

"Morli nije imao posebno lepo mišljenje o njemu", reče Rajli. "Probao je da nagovori Nevill da ga se reši."

"To je moglo da naljuti Kartera?"

"Verovatno je bio van sebe od besa", veselo se složio gospodin Rajli.

Zastao je, a zatim dodao: "Oprostite, vi to istražujete samoubistvo, a ne ubistvo?"

Džap oštro upita: "Kad bi to bilo ubistvo, da li biste imali nekakvu teoriju o tome?"

"Taman posla! Voleo bih da to bude Džordžina! Jedna od onih mračnih žena opsednutih umerenošću. Ali, plašim se da je

Džordžina oličenje moralne pravičnosti. Naravno, ja sam lako mogao da trknem uza stepenice i ubijem starog, ali nisam. Zapravo, ne mogu da zamislim da bi iko poželeo da ubije Morlija. A opet, ne mogu da shvatim da se ubio."

On dodade, izmenjenim glasom: "Pravo da vam kažem, veoma mi je žao zbog toga... Ne smete suditi po mom ponašanju. To je samo nervoza, znate. Stari Morli mi je bio drag i nedostajao mi."

VII

Džap je spustio slušalicu. Lice mu je, kad se okrenuo ka Poarou, bilo prilično mračno. Rekao je: "Gospodin Amberiotis se ne oseća najbolje - danas po podne radije ne bi nikoga primao. E, mene će da primi - i neće mi zbrisati. Jedan moj čovek u 'Savoju' ima naređenje da ga prati, ako ovaj pokuša da kidne."

Poaro zamišljeno reče: "Mislite da je Amberiotis pucao u Morlija?"

"Ne znam. Ali bio je poslednja osoba koja je videla Morlija živog. A bio je i nov pacijent. Po njegovim rečima, ostavio je Morlija živog i zdravog u dvanaest i dvadeset pet. To može da bude istina, a i ne mora. Ako je tada s Morlijem sve bilo u redu, moramo da rekonstruišemo šta se zatim desilo. Ostalo je još uvek tih pet minuta do njegovog sledećeg pregleda. Da li je neko došao kod njega u tih pet minuta? Karter, recimo? Ili Rajli? Šta se dogodilo? Možemo biti sigurni da je do pola jedan, ili najkasnije do dvadeset pet do jedan, Morli bio mrtav - jer bi u suprotnom ili pozvonio ili poslao nekog da kaže gospođici Kerbi da ne može da je primi. Ne, ili je bio ubijen, ili mu je neko rekao nešto što ga je toliko pogodilo, da je oduzeo sebi život."

On zaslade.

"Porazgovaraću sa svakim pacijentom kog je jutros primio. Postoji i ta mogućnost da je možda nekom od njih rekao nešto što će nas dovesti na pravi trag."

Bacio je pogled na sat.

"Gospodin Alister Blant je rekao da može da mi posveti nekoliko minuta u četiri i petnaest. Prvo ćemo otići kod njega. Kuća mu je na nasipu u Čelsiju. Onda ćemo, na putu do Amberiotisa, popričati s onom gospođicom Sejnzberi Sil. Voleo bih da saznam što više pre nego što se pozabavimo našom grčkom ptičicom. Posle toga, hteo

bih da razmenim nekoliko reci s Amerikancem koji je, po vašem mišljenju, delovao kao da mu je ubistvo na umu."

Herkul Poaro odmahnu glavom. "Ne ubistvo - zubobolja."

"Svejedno, popričaćemo mi s tim gospodinom Rajksom. Njegovo ponašanje bilo je u najmanju ruku čudno. A proverićemo i onaj telegram gospođice Nevil, i njenu tetku, i njenog momka. Zapravo, proverićemo sve i svakog!"

VIII

Alistar Blant se nikada nije posebno isticao u javnosti. Možda zbog toga što je po prirodi bio veoma tih i povučen čovek. Možda i zbog toga što se već dugi niz godina nalazio u položaju kraljičinog muža, pre nego kralja.

Rebeka Sanseverato, rođena Arnholt, stigla je u London kao žena razbijenih iluzija od četrdeset i pet godina. Po obema linijama došla je u posed pravog bogatstva. Majka joj je bila naslednica evropske porodice Roterštajnovih. Otac joj je bio na čelu velike američke banke Arnholtovih. Rebeka Arnholt je, zahvaljujući tragičnim pogibijama dvojice njene braće i jednog daljeg rođaka u avionskoj nesreći, postala jedina naslednica basnoslovnog bogatstva. Udala se za evropskog plemića čuvenog imena, princa Felipea di Sanseverata. Tri godine kasnije, dobila je razvod i starateljstvo nad detetom, pošto je provela dve mučne godine s ugladenim nitkovom, čije je ponašanje bilo na rđavom glasu. Nekoliko godina kasnije, dete joj je umrlo.

Ogorčena svojim patnjama, Rebeka Arnholt okrenula je svoje proverene umne sposobnosti ka svetu finansija - već je u krvi imala prirodnu sklonost ka tome.

Udružila se sa svojim ocem u bankarstvu.

Posle njegove smrti, i dalje je predstavljala uticajnu ličnost u poslovnom svetu, zahvaljujući ogromnom kapitalu koji se nalazio pod njenom kontrolom. Stigla je u London - i mlađi ortak londonske banke odmah je poslat kod nje, u "Klariks", sa raznim dokumentima. Šest meseci kasnije, svet je sa zaprepašćenjem primio vest da se Rebeka Sanseverato udaje za Alistera Blanta, muškarca gotovo dvadeset godina mlađeg od sebe.

Bilo je uobičajenih bockanja - a i osmeha. Rebeka je, kako su govorili njeni prijatelji, zaista bila neizlečiva luda kad su muškarci bili

u pitanju! Prvo Sanseverato - a sada ovaj mladić. Naravno da se njome ženi zbog novca. Bila je na dobrom putu da doživi i drugu katastrofu! Ali, na opšte iznenađenje, brak je bio pun pogodak. Ljudi koji su predviđali da će Alister Blant trošiti njen novac na druge žene nisu bili u pravu. Ostao je nenapadno privržen svojoj ženi. Čak i posle njene smrti, deset godina kasnije, kad se moglo očekivati da će, kao naslednik njenog neizmernog bogatstva, početi da živi slobodnije, nije se ponovo ženio. Nastavio je da vodi miran, jednostavan život. Njegov dar za poslovanje nije bio ništa manji od onog njegove žene. Njegove procene bile su osnovane a postupci promišljeni - njegova čestitost bila je van svake sumnje. Zналаčki je upravljao ogromnim kapitalom Arnholtovih i Roterštajnovih.

Nije se mnogo družio s ljudima, imao je kuću u Kentu, i jednu u Norfoku, gde bi provodio vikende - ne u veselim zabavama, već sa nekolicinom povučениh, nezanimljivih prijatelja. Voleo je da igra golf, igrao ga je relativno dobro. Takođe, voleo je i da radi u svojoj bašti. To je bio čovek ka kom su se viši inspektor Džap i Herkul Poaro truckali u prilično vremešnom taksiju.

Gotska kuća bila je dobro poznata znamenitost čelsijskog nasipa. Imala je raskošnu unutrašnjost koja se odlikovala skupom jednostavnošću. Nije bila posebno savremena, ali je bila nadasve udobna.

Alister Blant ih nije ostavio da čekaju. Prišao im je gotovo odmah.

"Viši inspektor Džap?"

Džap istupi, i predstavi Herkula Poaroa. Blant ga osmotri sa zanimanjem.

"Poznato mi je vaše ime, naravno, gospodine Poaro. A siguran sam - negde - u skorije vreme...", on zaslade, mršteći se.

Poaro reče: "Jutros, monsieur", u čekaonici kod će pauvre monsieur Morlija."

Alister Blant se razvedri. Zatim reče: "Pa naravno. Znao sam da sam vas negde već video." Okrenuo se ka Džapu. "Šta mogu da učinim za vas? Izuzetno mi je žao što čujem za jadnog Morlija."

"Iznenadilo vas je, gospodine Blant?"

"Veoma me je iznenadilo. Naravno, znao sam veoma malo o njemu, ali mi uopšte nije delovao kao osoba koja bi mogla da izvrši samoubistvo."

"Znači, jutros je delovao zdravo i raspoloženo?"

"Da, rekao bih da jeste." Alister Blant zaslade, pa dodade s gotovo dečaćkim osmehom: "Pravo da vam kažem, ja sam strašna kukavica kad treba da odem kod zubara. I naprosto mrzim tu odvratnu bušilicu koju vam uguraju u usta. Zato, u stvari, i nisam primetio mnogo toga. Ne dok se nije završilo, znate, i dok nisam ustao da pođem. Ali, moram da kažem da mi je Morli tada delovao savršeno prirodno. Veselo i užurbano."

"Često ste ga posećivali?"

"Mislim da je ovo bila moja treća ili četvrta poseta. Nikad nisam imao većih problema sa svojim zubima, do prošle godine. Izgleda da počinju da otkazuju."

Herkul Poaro upita: "Ko vam je prvobitno preporučio gospodina Morlija?"

Blant skupi obrve u pokušaju da se priseti.

"Da vidim - malo me je bolelo - neko mi je rekao da je Morli iz Ulice kraljice Šarlote pravi čovek za mene - ne, ni za živu glavu ne mogu da se setim ko je to bio. Žalim."

Poaro reče: "Ako biste se setili, možda biste nas obavestili?"

Alister Blant ga sumnjičavo pogleda. "Hoću - svakako. Zašto? Zar je važno?"

"Nekako mi se čini", reče Poaro, "da bi moglo biti veoma važno."

Upravo su silazili niza stepenište pred kućom, kad su se pred njom zaustavila jedna kola. Delovala su sportski - bila su to jedna od onih kola iz kojih se nije tako lako izmigoljiti ispod volana.

Mlada žena koja je to upravo učinila kao da se sastojala pretežno od ruku i nogu. Kad je, najzad, završila s izvlačenjem, njih dvojica su se već bili okrenuli i pošli niz ulicu.

Devojka je stajala na pločniku i gledala za njima. Zatim je, iznenada, žustro uzviknula: "Hej!"

Ne shvatajući da se poziv odnosi na njih, nijedan od njih dvojice nije se okrenuo, pa je devojka ponovila: "Hej! Hej! Vi tamo!"

Oni zastadoše i radoznalo se osvrnuše. Devojka pođe ka njima. Utisak ruku i nogu nije nestao. Bila je visoka, vižljasta, a lice joj je zračilo bistrinom i živahnošću koje su nadoknađivale nedostatak lepote u pravom smislu te reči. Bila je crnomanjasta, i imala izrazito preplanuo ten.

Ona se obrati Poarou: "Znam ko ste vi - vi ste onaj detektiv, Herkul Poaro!"

Glas joj je bio topao i dubok, s tračkom američkog naglaska.

Poaro reče: "Na usluzi, mademoiselle."

Pogled joj odluta ka njegovom saputniku.

Poaro reče: "Viši inspektor Džap."

Oči joj se raširiše - gotovo kao da se uplašila. Ona reče, a u glasu joj se dalo osetiti prikriveno uzbuđenje: "Otkud vi ovde? Ništa - ništa se nije desilo teča Alisteru, je li?"

Poaro hitro reče: "Zbog čega biste mislili da jeste, mademoiselle!"

"Nije? Dobro."

Džap ponovi Poaroovo pitanje: "Zbog čega biste pomislili da se nešto desilo gospodinu Blantu, gospođice...?" On ispitivački zastade.

Devojka mehanički odvratila: "Olivera. Džejn Olivera." Zatim se jedva čujno i prilično neuverljivo nasmeja. "Kad su vam njuškala na pragu, treba da se zapitate da nemate možda neku bombu na tavanu, zar ne?"

"Sa gospodinom Blantom je sve u redu, zahvalan sam što to mogu da kažem, gospođice Olivera."

Pogledala je Poaroa pravo u oči. "Obratio vam se zbog nečeg?"

Džap reče: "Mi smo se obratili njemu, gospođice Olivera, da bismo videli da li može da nam pomogne u rasvetljavanju slučaja samoubistva koji se jutros odigrao."

Naglo je upitala: "Samoubistva? Čijeg? Gde?"

"Izvesnog gospodina Morlija, koji je živeo u Ulici kraljice Šarlote broj 58."

"Oh!", nezainteresovano reče Džejn Olivera. "On!..." Zurila je preda se, mršteći se. Zatim, iznenada reče: "Oh, ali to je besmislica!", i, okrenuvši se na peti, neočekivano ih napusti, ne oprostivši se, potrčala uza stepenište Gotske kuće i uđe uz pomoć ključa.

"Čujte je samo!", reče Džap, zagledavši se za njom. "Zaista neobična izjava."

"Zanimljivo", odmereno primeti Poaro.

Džap se pribra, baci pogled na sat i mahnu taksiju koji im se približavao.

"Imaćemo vremena da na putu do 'Savoja' saslušamo i gospođicu Sejnzberi Sil."

IX

Gospođica Sejnzberi Sil sedela je u slabo osvetljenom foajeu hotela "Glengauri Kort", i pila čaj. Pomela ju je pojava policijskog službenika u civilu - ali njeno uzbuđenje delovalo je simpatično, primeti on.

Poaro je sa žaljenjem zapazio da još nije zašila kopču na cipeli.

"Zaista, gospodo", cvrkutala je gospođica Sejnzberi Sil, osvrnuvla se naokolo.

"Stvarno ne znamm gde bi mogli imati malo privatnosti. Tako je teško - baš u vreme čaja - a možda biste voleli da popijete i vi - i - i vaš prijatelj?"

"Ja ne, gospođo", reče Džap. "Ovo je gospodin Herkul Poaro."

"Zaista?", reče gospođica Sejnzberi Sil. "A onda možda - sigurni ste - niko od vas ne bi hteo čaja? Ne. Pa, možda bismo mogli da probamo u salonu, mada je tamo vrlo često krcato - oh, eno, tamo ima jedan kutak - onaj uvučen. Ljudi baš odlaze. Da pređemo tamo...?"

Povela ih je ka relativno povučenom mestu gde su ih čekale dve fotelje i sofa.

Džap i Poaro pođoše za njom, pri tom je ovaj drugi podigao šal i maramicu koje je gospođica Sejnzberi Sil usput posejala.

Uručio ih joj je natrag.

"Oh, hvala vam - tako sam nepažljiva. A sad, molim vas, inspektore - ne, viši inspektore, je li? - pitajte me šta god želite. Sve je to tako žalosno. Siromah čovek - pretpostavljam da ga je nešto mučilo? Živimo u tako opterećujućem vremenu!"

"Da li vam je delovao zabrinuto, gospođice Sejnzberi Sil?"

"Pa..." Gospođica Sejnzberi Sil se zamisli, pa najzad nerado priznade:

"Ne mogu da kažem, znate, da jeste! Ali opet, možda ne bih ni primetila - ne u tim okolnostima. Plašim se da sam prilična kukavica, znate." Gospođica Sejnzberi Sil se prigušeno zakikota i lako dodirnu svoje uvojke koji su delovali poput ptičjeg gnezda.

"Možete li nam reći ko je još bio u čekaonici dok ste vi čekali?"

"Da vidim - kad sam ušla, bio je tamo samo jedan mladić. Mislim da je imao bolove, pošto je mrmljao sebi u bradu i delovao poprilično sumanuto i listao jedan časopis kao bez glave. Onda je iznenada skočio na noge i izašao. Mora da ga je zubobolja stvarno ozbiljno mučila."

"Ne znate da li je napustio kuću kad je izašao iz čekaonice?"

"Zaista ne bih znala. Pomislila sam da je naprosto osetio da ne može više da čeka i da mora da ode kod zubara. Ali, sigurno nije krenuo kod gospodina Morlija, jer je momak ušao i poveo me kod gospodina Morlija već nekoliko minuta kasnije."

"Jeste li se, kad ste izlazili, vraćali u čekaonicu?"

"Ne, jer, znate, već sam bila stavila šešir i namestila kosu na spratu, u ordinaciji gospodina Morlija. Neki ljudi", zanela se gospođica Sejnzberi Sil, "skinu šešir dole, u čekaonici, ali ja to nikad ne radim. Jedna veoma neprijatna stvar desila se jednoj mojoj prijateljici koja je to uradila. Bio je to nov šešir, i pažljivo ga je spustila na stolicu, a kad se vratila, zamislite samo, neko dete je sedelo na njemu i načisto ga spljoštilo! Upropašten! Potpuno upropašten!"

"Katastrofa", učtivo reče Poaro.

"U potpunosti krivim majku", reče gospođica Sejnzberi Sil u znak osude.

"Majke bi trebalo da drže svoju decu na oku. Anđelčići ne misle ništa loše, ali ne smeju se ispuštati iz vida."

Džap reče: "Prema tome, taj mladić kog je mučila zubobolja je bio jedini pacijent kog ste приметili u kući broj 58, u Ulici kraljice Šarlote."

"Jedan gospodin je sišao niza stepenice baš kad sam ja išla gore, kod gospodina Morlija - Oh! I sećam se - jedan krajnje čudan stranac je izlazio iz kuće baš kad sam ja stigla."

Džap se nakašlja. Poaro dostojanstveno reče: "To sam bio ja, madame."

"Oh, bože!" Gospođica Sejnzberi Sil se zapilji u njega. "I jeste! Oprostite - tako kratkovida - a baš je mračno ovde, zar ne?" Izgubila se u gomili nesuvislosti. "A pravo da vam kažem, znate, laskam sebi da vrlo dobro pamtim lica. Ali ovde zaista nema dovoljno svetla, zar ne? Oprostite mi, molim vas, na mojoj krajnje nespretnoj grešci!"

Pošto su umirili damu, Džap upita: "Sasvim ste sigurni da gospodin Morli nije rekao ništa što bi zvučalo kao da mu - na primer - danas pre podne predstoji naporan razgovor? Ili nešto slično?"

"Ne, nikako. Sigurna sam da nije."

"Nije spomenuo pacijenta po imenu Amberiotis?"

"Ne, ne. Zaista nije rekao ništa - mislim, osim onog što zubari moraju da kažu."

Kroz Poarove misli prolete: Isplahnite. Zinite malo više, molim vas. Sad pažljivo zagrizite.

Džap je prešao na sledeći korak. Možda će biti neophodno da gospođica Sejnzberi Sil posvedoči pred istražnim sudom.

Posle prvog uzvika užasa, ta ideja kao da je počela da se dopada gospođici Sejnzberi Sil. Džapovo taktično ispitivanje otkrilo im je čitavu životnu priču gospođice Sejnzberi Sil.

Navodno je stigla iz Indije u Englesku pre šest meseci. Živela je po raznim hotelima i pansionima, da bi najzad stigla u "Glengauri Kort", koji joj se veoma dopao zbog svoje domaćinske atmosfere; u Indiji je živela pretežno u Kalkuti, gde se bavila misionarskim radom, kao i podučavanjem u lepom izražavanju.

"Čist engleski jezik, i pravilan izgovor - to je vrlo važno, viši inspektore. Znate", gospođica Sejnzberi Sil se izveštačeno nasmeja i ponosno zabaci glavu, "kao devojka, bavila sam se glumom. Oh, igrala sam samo manje uloge, znate.

Provincija! Ali, gajila sam velike ambicije. Onda sam pošla na svetsku turneju - Šekspir, Bernard Šo." Ona uzdahnu. "Nevolja s nama, sirotim ženama, je srce - nevolja je u milosrđu naših srca. Nepromišljen, brzoplet brak. Avaj! Rastali smo se gotovo odmah. Ja - pa, eto, bila sam žalosno prevarena. Ponovo sam uzela devojačko prezime. Jedan prijatelj mi je s malim kapitalom pomogao da otvorim sopstvenu školu lepog izražavanja. Pomogla sam u osnivanju vrlo dobrog amaterskog dramskog društva. Moram vam pokazati neke od naših plakata."

Viši inspektor Džap bio je svestan opasnosti koju je to nosilo! Pobegao je, a poslednje reci gospođice Sejnzberi Sil bile su: "A ako bi se, kojim slučajem, moje ime našlo u novinama - kao svedoka pred istražnim sudom, mislim - pobrinućete se da ga pravilno napisu. Mabel Sejnzberi Sil - Mabel se piše MABELLE, a Sil SEALE. I, naravno, ako bi slučajno mogli da spomenu da sam se pojavila u Kako vam drago, na sceni Oksfordskog repertoarskog pozorišta..."

"Naravno, naravno." Inspektor Džap je doslovce pobegao.

U taksiju je uzdahnuo i obrisao čelo. "Ako se ikada ukaže potreba, bar ćemo nju moći da proverimo", primetio je, "osim ako sve to nisu bile laži - ali u to čisto sumnjam!"

Poaro odmahnu glavom. "Lažljivci", reče on, "nisu ni toliko opširni, a ni toliko nesređeni."

Džap produži: "Plašio sam se da će da se prepadne istražnog suda - sredovečne usedelice uglavnom tako reaguju - ali to što je bila glumica objašnjava zašto se tako oduševila. Najzad u centru pažnje!"

Poaro upita: "Hoće li vam zaista trebati kao svedok?"

"Verovatno neće. Zavisi." On zaslade, pa reče: "Ubeđen sam više nego ikada, Poaro. Ovo nije bilo samoubistvo."

"A motiv?"

"To nam je zasad slaba tačka. Šta ako je Morli nekada davno zaveo Amberiotisovu kćerku?"

Poaro je ćutao. Pokušao je sebi da dočara gospodina Morlija u ulozi zavodnika mlade Grkinje zanosnih očiju, ali je u tome neslavno propao.

Podsetio je Džapa da je gospodin Rajli izjavio da njegov ortak nije umeo da uživa u životu.

Džap odsutno reče: "Pa dobro, nikad se ne zna šta se može desiti na krstarenju!" Onda zadovoljno dodade: "Znademo više kad budemo popričali s tim momkom."

Isplatili su vozača i ušli u "Savoj". Džap je upitao za gospodina Amberiotisa.

Službenik ih je pogledao prilično čudno.

Rekao je: "Gospodin Amberiotis? Žao mi je gospodine, plašim se da neće moći da vas primi."

"O, da, hoće, momče", smrknuto reče Džap. Povukao ga je u stranu i pokazao mu isprave.

Službenik reče: "Ne razumete, gospodine. Gospodin Amberiotis je umro pre pola sata."

Herkul Poaro je shvatio da je, po svemu sudeći, njihova ptičica zaspala. I da se neće probuditi.

Pet, šest - grančice sakupljaj

I

Dvadeset i četiri časa kasnije, Džap je telefonirao Poarou. Zvučao je ogorčeno.

"Totalni fijasko!"

"Šta to hoćete da kažete, družo moj?"

"Morli je ipak izvršio samoubistvo. Imamo motiv."

"Šta je bilo u pitanju?"

"Upravo sam dobio lekarski nalaz o Amberiotisovoj smrti. Neću da vas zamaram stručnim žargonom, ali, prostim jezikom rečeno, smrt je bila posledica prekomerne doze adrenalina i prokaina. Delovala je na srce, koliko sam shvatio, i podlegao je. Kada je jadnik juče po podne rekao da se ne oseća dobro, govorio je živu istinu. E pa, to vam je! Adrenalin i prokain su ono što vam zubari ubrizgavaju u desni - lokalni anestetik. Morli je napravio grešku, dao mu prekomernu dozu, a kad je Amberiotis otišao, shvatio je šta je učinio, nije imao hrabrosti da se suoči sa posledicama i ubio se."

"Pištoljem za koji se nije znalo da ga poseduje?", sumnjičavo upita Poaro.

"Mogao ga je, bez obzira na to, posedovati. Rođaci ne znaju sve.

Ponekad bi vas iznenadilo šta sve ne znaju!"

"Da, to je tačno."

Džap reče: "E pa, eto vam. To je savršeno logično objašnjenje."

Poaro reče: "Znate, družo moj, ja ipak nisam sasvim zadovoljan. Tačno je da se dešava da ti lokalni anestetici izazovu neželjene reakcije kod pacijenata.

Specifično ponašanje adrenalina je dobro poznato. U kombinaciji s prokainom, toksični efekti javljaju se i kod vrlo malih doza. Međutim, lekar ili zubar koji je upotrebio to sredstvo obično u svojoj grizi savesti ne ide dotle da se ubije!"

"Da, ali vi govorite o slučajevima gde je sredstvo korišćeno u normalnim količinama. U tom slučaju, dotičnom lekaru ne može se pripisati nikakva krivica.

Idiosinkrazija pacijenta je ta koja je dovela do smrti. Ali, u ovom slučaju sasvim je jasno da je doza znatno prekoračena. Još nisu utvrdili tačnu količinu - te kvantitativne analize otegnu se kao gladna godina - ali bilo je van svake sumnje više od normalne doze. To znači da Morli mora da je napravio grešku."

"Čak i onda", reče Poaro, "to je bila greška. Ne bi to bio zločin."

"Ne, ali to ne bi naročito doprinelo njegovoj karijeri. Zapravo, prilično bi ga ukopalo. Niko neće da ide kod zubara kome može da se dogodi da vam ubrizga smrtonosnu dozu otrova samo zato što je, eto, pomalo rastresen."

"Zaista je čudno što je to uradio."

"Te stvari se dešavaju - dešavaju se lekarima - dešavaju se apotekarima..."

Godinama pažljivi i pouzdani, a onda - trenutak nepažnje - i šteta je napravljena, a nesrećnici su nadrljali. Morli je bio osetljiv čovek. U slučaju lekara, tu je obično i neki apotekar ili neko drugi ko priprema lekove, i ko će s njim podeliti krivicu. U ovom slučaju, odgovornost bi snosio samo Morli."

Poaroa su i dalje mučile sumnje. "Zar ne bi ostavio neku poruku za sobom? U kojoj objašnjava šta je učinio? I da nije u stanju da se suoči sa posledicama? Tako nešto? Reč-dve svojoj sestri?"

"Ne, kako ja to vidim, iznenada je shvatio šta se desilo - i naprosto se uspaničio i potražio najbrži izlaz."

Poaro mu nije odgovorio.

Džap reče: "Znam ja vas, stari moj. Kad se jednom bacite na slučaj ubistva, onda volite da to i bude slučaj ubistva! Priznajem da sam ovog puta ja taj koji vas je navukao na trag. E pa, pogrešio sam. Otvoreno to priznajem."

Poaro reče: "Znate, i dalje mislim da bi moglo da postoji i drugo objašnjenje."

"Ima ih koliko hoćete, ne sumnjam. Razmišljao sam i o njima - ali su sva suviše fantastična. Recimo da je Amberiotis ubio Morlija, otišao kući, obuzela ga je griza savesti i izvršio je samoubistvo, i to nečim što je maznuo iz Morlijeve ordinacije.

Ako vam se to čini verovatnim, meni se čini dozlaboga neverovatnim. Imamo Amberiotisov dosije u Jardu. Veoma je zanimljiv. Počeo je kao mali grčki hotelijer, pa se onda upetljao u politiku. Bavio se špijunažom u Nemačkoj i Francuskoj - i zaradio lepu svoticu na tome. Međutim, to nije bio dovoljno brz način za bogaćenje, i veruje se da se tu i tamo bavio i ucenom. Nije to fin čovek, naš gospodin Amberiotis. Prošle godine je bio u Indiji, i veruje se da je pošteno iscedio jednog od tamošnjih prinčeva. Oduvek je bilo teško prikačiti mu nešto. Uvek bi se izmigoljio kao jegulja! Postoji još jedna mogućnost. Možda je ucenjivao Morlija zbog ne znam ni ja čega. A Morli, pošto mu se ukazala zlatna prilika, nakljuka ga prekomernom dozom adrenalina i prokaina, nadajući se da će presuda biti nesrećan slučaj - specifično ponašanje adrenalina - tako nešto. Onda, kad ovaj ode, Morlija spopadne napad grize savesti i ubije se. To je, naravno, moguće, ali nekako ne mogu sebi da predstavim Morlija kao hotimičnog ubicu. Ne, prilično sam siguran da

je u pitanju bilo ono prvo - najobičnija greška koju je napravio tokom jednog zamornog prepodneva. Moraćemo da dignemo ruke od toga, Poaro.

Razgovarao sam sa pomoćnikom komesara, i bio je sasvim jasan."

"Shvatam", reče Poaro, uzdahnuvši. "Shvatam..."

Džap ljubazno reče: "Znam kako vam je, stari moj. Ali ne možete baš svaki put da imate fino, sočno ubistvo! Pozdravljam vas. Sve što mogu da vam kažem u znak izvinjenja je ona stara fraza: 'Izvinite što smo vas uznemiravali'."

Zatim spusti slušalicu.

II

Herkul Poaro sedeo je za svojim lepim, modernim pisaćim stolom. Voleo je moderan nameštaj. Njegov četvrtast oblik i čvrstina prijali su mu više nego blagi obrisi starinskih modela.

Pred njim se nalazio pravougaoni list papira s uredno ispisanim stavkama i komentarima. Pored nekih su se nalazili upitnici.

Ovako je počinjao: Amberiotis? Špijunaža. Zbog toga došao u Englesku? Bio prošle godine u Indiji. U periodu pobuna i nemira. Mogao bi biti komunistički agent.

Zatim je dolazio razmak, a za njim sledeća stavka: Frenk Karter? Morli ga je smatrao nepoželjnim. Nedavno otpušten s posla. Zbog čega? Za tim je sledilo ime kraj kog je stajao samo znak pitanja: Hauard Rajks? Sledila je rečenica pod navodnicima: "Ali to je besmislica!"

Glava Herkula Poaroa sa zanimanjem se okrenula. Sa spoljne strane prozora, jedna ptica je nosila grančicu za gradnju gnezda. I Herkul Poaro je u izvesnoj meri podsećao na pticu dok je tu sedeo, jajaste glave nagnute na jednu stranu.

Zastao je, a onda dopisao: Morlijeva kancelarija? Trag na tepihu. Mogućnosti.

Neko vreme je razmišljao o toj poslednjoj stavci.

Onda je ustao, zatražio da mu se donesu štap i šešir i izašao.

Tri četvrti časa kasnije, Herkul Poaro izašao je sa stanice podzemne železnice na glavnom putu u Ilingu, i, pet minuta kasnije, stigao na svoje odredište - Ulica Kaslgardens broj 88. Bila je to kućica koja je delila zid sa susednom, i skladnost bašte pred njom izmamila je iz Herkula Poaroa zadržano klimanje glavom.

"Simetrija vredna divljenja", promrmljao je za sebe.

Gospodin Barns bio je kod kuće i služavka je uvela Poaroa u malenu, brižljivo sređenu trpezariju, gde mu se gospodin Barns ubrzo pridružio.

Gospodin Barns bio je čovečuljak blistavih očiju i gotovo celave glave. Provirio je preko naočara u pravcu svog posetioca, prevrnuvši levom rukom posetnicu koju je Poaro dao služavci.

Rekao je usiljenim, gotovo piskavim glasićem: "Gle, gle, gospodin Poaro!

Počašćen sam, kako da ne."

"Morate mi oprostiti što sam dao sebi tu slobodu da vas posetim ovako, bez najave", reče Poaro zvanično.

"Tako je, uglavnom, i najbolje", reče gospodin Barns. "A i vreme vrlo dobro izabrano upravo pravi čas za ovo doba godine da nađete nekog kod kuće."

Mahnuo je rukom. "Sedite, gospodine Poaro. Ne sumnjam da imamo o mnogo čemu da pričamo. Ulica kraljice Šarlote broj 58, pretpostavljam?"

Poaro reče: "Ispravno pretpostavljate - ali šta vas je navelo da pretpostavite tako nešto?"

"Dragi moj gospodine", reče gospodin Barns, "prošlo je već neko vreme otkako sam se povukao iz Ministarstva unutrašnjih poslova - ali nisam još toliko zarđao.

Ako je u pitanju nešto što treba da se zabašuri, daleko je bolje ne uvlačiti policiju.

Samo privlači pažnju!"

Poaro reče: "Postaviću vam odmah još jedno pitanje. Zbog čega biste rekli da je posredi nešto što treba da se zabašuri?"

"Zar nije?", upita ovaj. "Pa, ako nije, po mom mišljenju bi trebalo da bude."

Nagnuo se napred i lupnuo naočarima o doručje stolice. "Kad radite u tajnoj službi, nikad vam ne treba sitna riba - već krupne zverke koje su na vrhu - ali da biste ih uhvatili, morate da pazite da ne uplašite sitnu ribu."

"Čini mi se, gospodine Barns, da znate više od mene", reče Herkul Poaro.

"Ne znam ja ništa", odgovori ovaj, "samo sabiram dva i dva."

"A jedno od ta dva bi bilo - ?"

"Amberiotis", spremno odgovori gospodin Barns. "Zaboravljate da sam nekoliko minuta sedeo preko puta njega u čekaonici. On mene nije prepoznao.

Oduvek sam bio neupadljiv tip. Nije to ponekad loše. Ali ja sam njega i te kako prepoznao - i mogao sam i da pretpostavim šta ga je dovelo ovamo."

"Da?"

"Mi smo, u ovoj zemlji, veoma dosadni. Konzervativni smo, znate, konzervativni do srži. Dosta gundamo, ali zapravo ne želimo da

rasturimo svoju demokratsku vladu i da isprobavamo neke novotarije. To je ono što toliko dovodi do očaja ubogog stranog agitatora koji se ubi od prekovremenog rada! Problem je u tome - s njihove tačke gledišta - što smo zaista, kao država, relativno likvidni. A to se u ovom trenutku može reći za malo koju evropsku zemlju. Da biste uzdrмали Englesku - stvarno je uzdrмали - morate dići naglavačke njenu ekonomsku politiku - na to vam se sve svodi! A ne možete dići ekonomsku politiku naglavačke kad vam se za kormilom nalazi čovek poput Alistera Blanta."

Gospodin Barns zastade, pa zatim produži: "Blant je od onih koji bi u privatnom životu uvek plaćali svoje račune i živeli u okviru svojih prihoda - bez obzira na to da li primaju dva penija godišnje ili nekoliko miliona. On je takav tip. I jednostavno misli da nema razloga zašto i jedna država ne bi tako postupala! Bez skupih eksperimenata. Bez sumanutih izdataka na potencijalne Utopije. I zbog toga...", on zastade, "zbog toga su izvesni ljudi odlučili da Blant mora da ode."

"Ah", reče Poaro.

Gospodin Barns klimnu glavom.

"Da", reče on, "znam šta govorim. Sasvim fin svet, neki od njih. Duge kose, usrdnih pogleda, i puni ideala o boljem svetu. I drugi, koji nisu toliko fini, zapravo, prilično su gadni. Podmukli bradati pacovi sa stranim naglaskom. A postoji još jedna sorta - nasilnici. Ali svima je isto na umu: Blant mora da ode!"

On stade polako da se klata na stolici.

"Zbrisati s lica zemlje stari poredak! Torijevce - konzervativce - one što teško odumiru - trezvene, sumnjičave poslovne ljude, to su namerili. Možda su ti ljudi i u pravu - ja to ne znam - ali znam jedno - morate da imate nešto čime ćete zameniti stari poredak - nešto što će funkcionisati - a ne nešto što samo dobro zvuči. Dobro, ne moramo u to da ulazimo. Bavimo se konkretnim činjenicama, a ne

apstraktnim teorijama. Odnosite stubove i zgrada će se srušiti. A Blant je jedan od stubova tekućeg poretka."

On se naže napred.

"Krenuli su na Blanta, nema sumnje. To znam. A mišljenja sam i da su ga juče pre podne zamalo sredili. Možda grešim - ali time su se već ranije služili. Tim metodom, mislim."

Začutao je, a onda tiho, obazrivo, spomenuo tri imena. Neobično sposobnog ministra finansija, slobodoumnog i dalekovidog fabrikanta, i perspektivnog mladog političara koji je stekao simpatije javnosti. Prvi je umro na operacionom stolu, drugi je podlegao malo poznatoj bolesti čiji su simptomi prekasno prepoznati, a trećeg su pregazila kola.

"Vrlo je prosto", reče gospodin Barns. "Anestetičar se spetljao dok je davao anesteziju - pa, dešava se. U drugom slučaju, simptomi su bili zbunjujući. Nije se moglo očekivati da ih jedan dobronameran lekar opšte prakse prepozna. U trećem slučaju, brižna majka jurila je kolima da stigne do svog bolesnog deteta. Udarila je u kuknjavu - i porota ju je oslobodila krivice!"

On zastade.

"Sve sasvim prirodno. I brzo zaboravljeno. Ali, samo ću vam reći gde se sada nalazi to troje ljudi. Anestetičar je otvorio sopstvenu prvoklasnu istraživačku laboratoriju - nije se štedelo ni na čemu. Lekar se povukao iz prakse. Sad ima jahtu i finu kućicu u istočnoj Engleskoj. Majka pruža svojoj deci prvoklasno obrazovanje, daje im da preko raspusta jašu ponije, i ima finu kuću u unutrašnjosti, s velikom baštom i ograđenom livadom za jahanje."

Polako ie klimnuo glavom.

"U svakom zanatu i na svakom položaju postoji neko ko je podložan iskušenju.

Nevolja je, u našem slučaju, što Morli nije bio!"

"Mislite da se tako desilo?", upita Poaro.

"Mislim. Nije lako doći do neke od tih velikih zverki, znate. Prilično su dobro zaštićeni. Vratolomija s kolima je rizična i ne uspeva uvek. Ali čovek je sasvim bespomoćan u zubarskoj stolici."

Skinuo je naočare, izbrisao ih, i vratio na nos. Rekao je: "To je moja teorija!

Morli nije hteo da obavi posao. Međutim, znao je suviše, i oni su morali da ga uklone."

"Oni?"

"Kad kažem oni - mislim na organizaciju koja je iza svega ovoga. Naravno, samo jedna osoba je zapravo obavila posao."

"Koja osoba?"

"Pa, mogao bih da nagađam", reče gospodin Barns. "Ali, to je samo nagađanje, i mogao bih i da pogrešim."

Poaro tiho upita: "Rajli?"

"Dabome! Sve ukazuje na njega. Rekao bih da verovatno nikad nisu ni tražili od Morlija da lično obavi posao. Ono što je trebalo da uradi, bilo je da u poslednjem trenutku pošalje Blanta kod svog partnera. Iznenadna bolest, tako nešto. Sam posao bi obavio Rajli - i desila bi se još jedna tragična nesreća - smrt slavnog bankara - nesrećan, mlad zubar u sudnici, slika i prilika očaja - bili bi blagi prema njemu. Posle toga bi odustao od stomatologije - i skrasio se negde sa finim prihodom od nekoliko hiljada godišnje."

Gospodin Barns pogledao je u Poaroa.

"Nemojte misliti da fantaziram", reče on. "Te stvari se dešavaju."

Gospodin Barns je produžio, dodirnuvši knjigu drečavo obojenih korica koja mu je ležala pri ruci, na stolu: "Čitam dosta tih špijunskih priča. Neke od njih jesu pomalo fantastične. Međutim, začudo, nisu ni malo fantastičnije od onog što se stvarno zbiva. Postoje prelepe avanturistkinje, i zlokobni mračnjaci sa stranim naglaskom, i bande i međunarodna udruženja, i vrhunski zločinci! Bilo bi me sramota kad bih video neke od stvari koje ja znam da su negde odštampane - niko ne bi ni za trenutak poverovao u njih!"

Poaro upita: "Po vašoj teoriji, gde se tu uklapa Amberiotis?"

"Nisam sasvim siguran. Mislim da je trebalo da izigrava žrtvenog jarca. Ne jednom je igrao dvostruku igru, i može biti da su mu smestili. Ipak, to je samo puko nagađanje."

Herkul Poaro tiho reče: "Pod uslovom da su vaše ideje tačne - šta će se sledeće desiti?"

Gospodin Barns se počeha po nosu. "Ponovo će pokušati da ga srede", reče on. "O, da, pokušaće još jednom. Nema vremena za gubljenje. Verujem da Blant ima ljude koji paze na njega. Moraće da budu naročito oprezni. Neće to biti čovek s pištoljem koji se krije u grmlju. Ništa do te mere sirovo. Kažite im da obrate pažnju na pristojan svet - na rođake, bivšu poslugu, apotekarskog pomoćnika koji priprema lekove, trgovca vinom koji ga snabdeva portom. Uklanjanje Alistera Blanta s puta vredi mnogo miliona, i čudo jedno šta sve ljudi neće uraditi za, da kažemo - fini mali prihod od četiri hiljade godišnje!"

"Toliko?"

"Možda i više..."

Poaro je neko vreme ćutao, a onda reče: "Rajli mi je od prvog trenutka bio na umu." :

"Irac? IRA?"

"Ne toliko zbog toga, već, postojao je, znate, trag na tepihu, kao da je neko po njemu vukao telo. Ali, ako je Morlija ubio neki od pacijenata, ubio bi ga u ordinaciji, i ne bi bilo potrebe da se telo pomera. To je ono zbog čega sam odmah posumnjao da je bio ubijen ne u ordinaciji, već u svojoj kancelariji - u susednoj prostoriji. To bi značilo da ga nije ubio pacijent, već neki član njegovog vlastitog domaćinstva."

"Zgodno", odade mu čast gospodin Barns.

Herkul Poaro ustade i pruži mu ruku.

"Hvala vam", reče on. "Mnogo ste mi pomogli."

IV

Na putu kuci, Poaro je svratio u hotel "Glengauri Kort".

Ono što je Poaro doznao, navelo ga je da narednog jutra vrlo rano telefonira Džapu: "Bon jour, mon ami!^[11] Istraga je danas, je li?"

"Jeste. Hoćeteli prisustvovati?"

"Ne verujem."

"Ne bi vam se isplatilo, rekao bih."

"Hoćete li pozvati gospođicu Sejnzberi Sil kao svedoka?"

"Ljupku Mabele - zašto to ne može lepo da napiše kao Mejbel? Te žene me dovode do ludila. Ne, ne zovem je. Nema potrebe."

"Niste se čuli sa njom?"

"Ne, zašto bi?"

Herkul Poaro reče: ..Zapitao sam se, to je sve. Možda bi vas zanimalo da čujete da je gospođica Sejnzberi Sil preksinoć, pred večeru, izašla iz hotela 'Glengauri Kort' - i nije se vratila."

"Šta? Zbrisala je?"

"To je jedno od mogućih objašnjenja."

"Ali, zašto bi? S njom je sve u najboljem redu, znate. Savršeno autentična i van svake sumnje. Telegrafisao sam u Kalkutu u vezi s njom - to je bilo pre nego što sam saznao uzrok Amberiotisove smrti, inače se ne bih ni petljao - i sinoć mi je stigao odgovor. Sve je u redu. Tamo je znaju već godinama, i sve što nam je ispričala o sebi je tačno - osim što je malo zabašurila oko braka. Udala se za nekog studenta, Hindusa, i onda otkrila da on već ima nekoliko sličnih veza.

Zato je ponovo uzela devojačko prezime i nastavila s dobrotvornim radom. Ide ruku pod ruku s misionarima - podučava lepom izražavanju, i pomaže u amaterskim pozorišnim predstavama. Sve u svemu, ono što ja zovem užasnom ženom - ali definitivno van sumnje da je upletena u ubistvo. I sad mi kažete da nam je kidnula!

Ne mogu to da razumem!" Zastao je za trenutak, a onda sumnjičavo nastavio:

"Možda joj je taj hotel naprosto dosadio? Meni bi."

Poaro reče: "Prtljaga joj je još uvek tamo. Ništa nije ponela sa sobom."

Džapu izlete psovka. "Kad je izašla?"

"Oko četvrt do sedam."

"A šta je s osobljem?"

"Veoma su uznemireni. Upravnica je bila van sebe od brige."

"Zašto nisu obavestili policiju?"

"Zato, mon cher, što ako bi jedna dama odlučila da provede noć van hotela (koliko god se to ne dalo očekivati na osnovu njenog izgleda) bila bi sasvim opravdano ljuta ako bi, po povratku, saznala da je policija obavještena. Gospođa Harison, dotična upravnica, obratila se raznim bolnicama, za slučaj da je došlo do nesreće. Upravo je razmatrala mogućnost da obavesti policiju, kad sam se ja pojavio. Moja pojava delovala je na nju kao odgovor na molitvu. Preuzeo sam sve na sebe, i objasnio da ću obezbediti pomoć izvesnog veoma diskretnog policajca."

"A taj diskretni policajac je, pretpostavljam, srdačno vaš...?"

"Ispravno pretpostavljate."

Džap proštenja: "Dobro. Naći ćemo se u 'Glengauri Kortu' posle istrage."

Džap je gundao dok su čekali upravnicu. "Zbog čega bi jedna žena poželela da nestane?"

"Priznaćete da je čudno."

Nisu stigli dalje. Gospođa Harison, vlasnica hotela "Glengauri Kort", već je bila s njima.

Gospođa Harison bila je govorljiva i gotovo u suzama. Toliko se brinula za gospođicu Sejnzberi Sil. Šta li joj se moglo desiti? Brzo je pretresla sve mogućnosti nesreće. Gubitak pamćenja, iznenadna bolest, krvarenje, pregazio je omnibus, napadnuta i opljačkana... Najzad je zastala da uzme vazduh, promrmljavši: "Tako fina žena - a delovala je tako srećno i bezbrižno ovde."

Odvela ih je, na Džapov zahtev, do jednostavne spavaće sobe u kojoj je obitavala nestala dama. Sve je bilo uredno poslagano. Odeća je visila u ormaru, spavaćica je ležala na krevetu, složena, a u uglu su se nalazila dva skromna kofera gospođice Sejnzberi Sil. Pod toaletnim stočićem nalazio se niz cipela - jedne izdržljive, svakodnevnne, dva para pomalo napadnih lakovanih cipela s niskom potpeticom, ukrašenih kožnim čvorićima, jednostavne večernje cipele od crnog satena, praktično nove, i jedan par mokasina. Poaro je zapazio da su večernje cipele bile za broj manje od dnevnih - ta činjenica mogla se pripisati kurjim očima ili taštini. Zapitao se da li je gospođica Sejnzberi Sil našla vremena da zašije i drugu kopču na cipeli pre nego što je izašla. Nadao se da jeste. Aljkavost u odevanju oduvek mu je smetala.

Džap je bio zauzet pregledanjem nekih pisama koja je našao u fioci toaletnog stočića. Herkul Poaro preduzimljivo je izvukao jednu fioku komode. Bila je puna donjeg rublja. Smerno ju je zatvorio, promrmljavši da je gospođica Sejnzberi Sil bila pristalica nošenja vune uz kožu, i prešao na drugu fioku u kojoj su se nalazile čarape.

Džap reče: "Našli ste nešto, Poaro?"

Poaro žalosno reče, dok je mahao jednim parom: "Deset inča, jeftina sjajna svila, cena verovatno dva šilinga i jedanaest penija."

"Niste veštak pa da pravite popis imovine, stari moj. Imam ovde dva pisma iz Indije, jednu ili dve priznanice od dobrotvornih društava - računa nema. Osoba vredna poštovanja, naša gospođica Sejnzberi Sil."

"Ali bez mnogo ukusa u odevanju", tužno reče Poaro.

"Verovatno je smatrala odevanje nečim isuviše svetovnim." Džap je zabeležio adresu s jednog starog pisma koje je datiralo od pre dva meseca.

"Ti ljudi možda znaju nešto o njoj", reče on. "Adresa je u Hempstedu. Zvuči kao da su bili u relativno prisnim odnosima."

U hotelu "Glengauri Kort" nije se moglo prikupiti više ništa osim ne posebno korisne činjenice da gospođica Sejnzberi Sil nije delovala uzbuđeno niti u bilo kom smislu zabrinuto kad je izašla, i izgledalo je kao da je definitivno nameravala da se vrati, s obzirom na to da je u predvorju, u prolazu, dobacila svojoj prijateljici, gospođi Bolajto: "Posle večere ću vam pokazati onaj pasijans o kom sam vam pričala."

Štaviše, bio je običaj u "Glengauri Kortu" da obavestite osoblje u trpezariji ako biste nameravali da odsustvujete s nekog obroka. Gospođica Sejnzberi Sil to nije učinila. Prema tome, izgledalo je jasno da je nameravala da se vrati na večeru, koja je služena od pola osam do pola devet. Ali nije se vratila. Izašla je na ulicu Kromvel i nestala. Džap i Poaro su se obratili na adresu u zapadnom Hempstedu, s koje je bilo upućeno pismo koje su našli.

Bila je to prijatna kuća, a Adamsovi su bili prijatna, velika porodica. Dugi niz godina su živeli u Indiji, i s ljubavlju su govorili o gospođici Sejnzberi Sil, ali nisu mogli da pomognu.

U poslednje vreme je nisu viđali, ne u poslednjih mesec dana, zapravo, ne otkako su se vratili s uskršnjih praznika. Tada je bila odsela u nekom hotelu u blizini Rasel skvera. Gospođa Adams dala je Poarou adresu hotela, kao i adresu još nekih anglo-indijskih prijatelja gospođice Sejnzberi Sil, koji su živeli u Strethamu.

Međutim, na oba mesta doživeli su neuspeh. Gospođica Sejnzberi Sil je bila odsela u dotičnom hotelu, ali su je vrlo slabo pamtili, i nisu mogli da se sete ničeg što bi moglo biti od ikakve koristi. Bila je to fina, povučena dama koja je živela u inostranstvu. Ni ljudi iz Strethama nisu bili ni od kakve pomoći. Nisu videli gospođicu Sejnzberi Sil od februara.

Preostala je mogućnost nesreće, ali i ta mogućnost je na kraju otpala. Nijedna bolnica nije primila unesrećenu koja bi odgovarala datom opisu. Gospođica Sejnzberi Sil kao da je u zemlju propala.

VI

Narednog jutra, Poaro je otišao do hotela "Holborn Palas" i upitao za gospodina Hauarda Rajksa. Posle svega što se desilo, teško da bi ga iznenadilo da čuje da je i gospodin Hauard Rajks jedne večeri izašao i nikad se više nije vratio.

Gospodin Hauard Rajks je, međutim, još uvek boravio u "Holborn Palasu", i navodno je doručkovao.

Nije baš bilo sigurno da je pojava Herkula Poaroa za stolom pričinila gospodinu Rajksu posebno zadovoljstvo.

Mada nije delovao toliko ubilački koliko u Poarovim pometenim prisećanjima, njegov mrk pogled još uvek je delovao zastrašujuće. Zagledao se u nezvanog gosta i neljubazno promrsio: "Šta, kog đavola..."

"Dozvoljavate ?"

Herkul Poaro privuče stolicu od drugog stola.

Gospodin Rajks reče: "Ne obraćajte pažnju na mene! Samo vi sedite i slobodno se raskomotite!"

Poaro je uz osmeh iskoristio dopuštenje koje je dobio.

Gospodin Rajks neljubazno reče: "Pa, šta hoćete?"

"Sećate li se vi, uopšte, mene, gospodine Rajks?"

"U životu vas nisam video."

"Tu grešite. Sedeli ste u istoj sobi sa mnom barem pet minuta pre nepuna tri dana."

"Ne mogu da se setim svakog kog sam sreo na nekoj proklesoj zabavi ili tako negde."

"Nije to bilo na zabavi", reče Poaro. "Bilo je to u čekaonici, kod zubara."

Neko jedva primetno osećanje zasja u mladićevim očima, i istog časa ga nestade. Držanje mu se promenilo. Više nije bio nestrpiliv i ravnodušan. Najednom je postao oprezan. Pogledao je u Poaroa i rekao: "Gle!"

Poaro ga je pažljivo proučio pre nego što je išta rekao. Osećao je, i to sa sigurnošću, da je to zaista opasan mladić. Mršavo, izgledno lice, ratoborna vilica, oči zanesenjaka. Bilo je to, međutim, lice koje bi žene mogle smatrati privlačnim.

Bio je neuredno, čak aljkavo, obučen, i jeo je s nemarnom halapljivošću koja se čoveku koji ga je posmatrao učinila značajnom.

Poaro ga je ukratko opisao u sebi: 'To je vuk s idejama...'

Rajks zareža: "Šta vam to, kog đavola, znači - da ovako dolazite ovamo?"

"Moja poseta vam je neprijatna?"

"Čak ne znam ni ko ste."

"Izvinjavam se."

Spretnim pokretom, Poaro izvuče svoju futrolu s posetnicama. Izvuče jednu posetnicu iz nje i dodade mu je preko stola.

I opet se to osećanje koje nije mogao u potpunosti da odredi pojavilo na mršavom licu gospodina Rajksa. Nije to bio strah - bilo je to nešto agresivnije od straha. Nakon toga je, bez ikakve sumnje, nastupio gnev. Gurnuo je posetnicu nazad.

"Znači, taj ste, je li? Čuo sam za vas."

"Većina ljudi jeste", skromno reče Herkul Poaro.

"Vi ste privatno njuškalo, je li? Od onih skupih. Od onih koje ljudi unajmljuju kada novac nije problem - kad se toliko uplaše za svoju bednu kožu da ne pitaju za cenu!"

"Ako ne budete popili kafu", reče Herkul Poaro, "ohladiće vam se."

Govorio je ljubazno, ali i s autoritetom.

Rajks se zagledao u njega. "Čujte, kakva ste vi to tačno gnjida?"

"Kafa je u ovoj zemlji, kako god okrenete, vrlo loša...", reče Poaro.

"I te kako!", smesta se složio gospodin Rajks.

"Ali, ako dozvolite da se ohladi, gotovo da više nije ni za šta,"

Mladić se naže napred. "Na šta ciljate? Zašto ste dolazili ovamo?"

Poaro sleže ramenima. "Želeo sam - da vas vidim."

"A, je li?", reče gospodin Rajks sumnjičavo. Oči mu se suziše.

"Ako jurite za novcem, obratili ste se pogrešnom! Ljudi s kojima se ja družim ne mogu sebi da priušte da kupe ono što hoće. Bolje se vratite onome koji vas plaća."

Poaro reče, uzdahnuvši: "Do sada mi još niko ništa nije platio."

"Mene ste našli", reče gospodin Rajks.

"To je istina", reče Herkul Poaro. "Rasipam dosta dragocenog vremena bez ikakve nadoknade. Naprosto, da kažemo, da bih zadovoljio svoju radoznalost."

"A pretpostavljam", reče gospodin Rajks, "da ste i pre neki dan kod onog prokletog zubara samo zadovoljavali svoju radoznalost?"

Poaro odmahnu glavom, pa reče: "Kao da zaboravljate na uobičajen razlog da neko boravi u zubarskoj čekaonici - a to je da čeka na pregled zuba."

"Dakle, to je bilo u pitanju?" U glasu gospodina Rajksa osećala se neverica puna prezira. "Čekali ste da vam sredi zube?"

"Mogu li onda da vas upitam, gospodine Rajks, šta ste vi tamo radili?"

Gospodin Rajks se najednom isceri. Reče: "E, tu sam vas čekao! I ja sam čekao da mi sredi zube."

"Možda ste patili od zubobolje?"

"Tako je, momčino."

"Ali ste, ipak, otišli a da vam nije sredio zube?"

"Pa šta i ako jesam? To je moja stvar."

On zastade - a onda reče, s iznenadnom žestinom u glasu: "Čemu sve te fine fraze? Bili ste tamo da pazite na svoju krupnu zverku. E pa, njoj ništa ne fali, zar ne? Ništa se nije desilo vašem cenjenom gospodinu Alisteru Blantu. Ništa ne možete da mi prišijete."

Poaro upita: "Kuda ste otišli kada ste onako naglo napustili čekaonicu?"

"Izašao sam iz kuće, naravno."

"Ah!" Poaro podiže pogled ka tavanici. "Ali, niko vas nije video da izlazite, gospodine Rajks."

"Zar je to važno?"

"Moglo bi biti. Neko je umro u toj kući nedugo zatim, ne zaboravite."

Rajks nehajno reče: "O, mislite na onog zubara?"

Poaro reče neprijatnim tonom: "Da, mislim na onog zubara."

Rajks se zablenu u njega, pa reče: "To pokušavate da mi prikačite? U tome je stvar? E pa, nećete moći. Baš sam pročitao izveštaj s jučerašnje istrage. Jadnik se ubio jer je pogrešio oko nekog lokalnog anestetika i jedan od pacijenata mu je umro."

Poaroa to nije pokolebalo. Nastavio je: "Možete li da dokažete da ste napustili kuću kad ste rekli da jeste? Postoji li neko ko može da potvrdi gde ste bili između dvanaest i jedan?"

Oči Hauarda Rajksa se suziše. "Dakle, ipak pokušavate to da mi prikačite?"

Pretpostavljam da je Blant iza svega toga."

Poaro uzdahnu. Zatim reče: "Oprostite mi, ali to neprestano spominjanje gospodina Alistera Blanta - to je kod vas, izgleda, prava opsesija. Ne radim za njega. Nikad nisam radio za njega. Ne zanima me njegova bezbednost, već smrt čoveka koji je dobro obavljao posao u profesiji koju je odabrao."

Rajks odmahnu glavom.

"Žalim", reče on, "ne verujem vam. Vi ste Blantovo privatno njuškalo, i tačka."

Lice mu se smrknu dok se naginjao preko stola. "Ali, ne možete ga spasti, znate.

On mora da ode - on i sve ono što on predstavlja! Mora doći do promena - stari, truli sistem finansija mora da nestane - ta prokleta mreža bankara što se raširila po svetu poput paukove mreže. Moraju nestati s lica zemlje. Nemam ništa lično protiv Blanta - ali on je tip čoveka koji mrzim. Tako je pun sebe - a takav je mediokritet.

On je od onih koje ne možete pomeriti s mesta osim ako ne upotrebite dinamit. On je tip čoveka koji kaže: 'Ne možete uzdrmati

temelje civilizacije.' Ne, je li? Nek sačeka pa nek vidi! On je prepreka na putu napretka i mora biti uklonjen. U svetu današnjice nema mesta za ljude kao što je Blant - ljude koji se stalno vraćaju prošlosti - ljude koji žele da žive kao što su živeli njihovi očevi - pa čak i kao što su živeli njihovi dedovi! Imate ih dosta ovde, u Engleskoj - starih okorelih konzervativaca - beskorisnih iznošenih simbola jedne ere u propadanju. I, tako mi svega, moraju da odu! Mora nastati novi svet. Razumete li me, novi svet!"

Poaro uzdahnu i ustade. Zatim reče: "Vidim, gospodine Rajks, da ste idealista."

"Pa šta ako jesam?"

"Suviše veliki idealista da biste marili za smrt jednog zubara."

Gospodin Rajks prezrivo reče: "Zar je važna smrt jednog bednog zubara?" Herkul Poaro reče: "Vama nije važna. Meni jeste. U tome je razlika između nas dvojice."

VII

Pošto je Poaro stigao kući, Džordž ga je obavestio da ga izvesna dama očekuje.

"Malo je - ahm - uznemirena, gospodine", reče Džordž.

Pošto se dama nije predstavila, Poaro je slobodno mogao da pogađa.

Promašio je, jer je mlada žena koja je nespokojno ustala sa sofe kad je ušao, bila sekretarica pokojnog gospodina Morlija, gospođica Gledis Nevil.

"Oh, gospodine Poaro. Tako mi je žao što vam na ovakav način zadajem muke - i zaista ne znam odakle mi hrabrost da dođem - plašim se da ćete pomisliti da je to vrlo smelo s moje strane - a nipošto ne bih htela da vam oduzimam vreme - znam šta vreme znači jednom večito zauzetom profesionalcu poput vas - ali, bila sam, zaista, tako nesrećna - mada ćete, verovatno, smatrati to gubljenjem vremena..."

Poučen dugogodišnjim iskustvom o Englezima, Poaro predloži da popiju po šolju čaja. Poželjnijoj reakciji gospođice Nevil nije mogao ni da se nada.

"Pa, zaista, gospodine Poaro, to je vrlo ljubazno s vaše strane. Doručak, doduše, nije bio tako davno, ali šolja čaja uvek dobro dođe, zar ne?"

Poaro, koji se sasvim lepo snalazio i bez nje, neiskreno se složi. Džordž je dobio odgovarajući nalog i, u čudesno kratkom roku, Poaro i njegova posetiteljka gledali su se preko poslužavnika.

"Moram da vam se izvinim", reče gospođica Nevil, povrativši svoje uobičajeno samopouzdanje pod uticajem napitka, "ali, da vam pravo kažem, jučerašnja istraga me je jako uznemirila."

"Ne sumnjam da je tako", ljubazno reče Poaro.

"Nije bilo ni govora o tome da ja svedočim, ili tako nešto. Ali sam osećala da bi neko trebalo da pođe sa gospođicom Morli. Gospodin Rajli je, naravno, bio tamo - ali, mislim, neka žena. Osim toga, gospođici Morli se i ne sviđa gospodin Rajli.

Tako da sam smatrala da mi je dužnost da odem."

"To je bilo vrlo ljubazno s vaše strane", reče Poaro u znak ohrabrenja.

"On, ne, naprosto sam osećala da moram to da uradim. Znae, ima već dosta godina otkako radim za gospodina Morlija - i sve ovo je predstavljalo izuzetan šok za mene - a, naravno, istraga je samo pogoršala stvari..."

"Bojim se da je to bilo neizbežno."

Gospođica Nevil se s ozbiljnošću naže napred. "Ali, nešto tu nije u redu, gospodine Poaro. Nešto tu zaista nije u redu."

"Šta nije u redu, mademoiselle!"

"Pa, nije se moglo tako desiti - ne kako to oni prikazuju - mislim, da je dao pacijentu prekomernu dozu injekcijom u desni."

"Mislite da nije?"

"Sigurna sam u to. Povremeno pacijenti pate od neželjenih efekata, ali to je zato što su fiziološki nepodobni - rad srca im nije normalan. Ali, sigurna sam da je prekomerna doza izuzetno retka pojava. Znae, zubari koji redovno obavljaju praksu su toliko naviknuti na davanje propisane doze, da je to kod njih već sasvim automatski - i nesvesno bi dali pravu dozu."

Poaro klimnu glavom u znak odobravanja. On reče: "Da, to sam i sam pomislio."

"Sve je toliko standardizovano, razumete? Nije to kao kod apotekara koji stalno spravlja različite količine, ili povećava dozu nekoliko puta - tu bi greška mogla da se potkrade iz nepažnje. Ili kod doktora koji prepisuje veoma velik broj različitih lekova. Ali kod zubara uopšte nije tako."

Poaro upita: "Niste zatražili da vam se dozvoli da to zapažanje iznesete pred istražnim sudom?"

Gledis Nevil odmahnu glavom. Nesigurno je lomila prste.

"Znate", prekinula je najzad tišinu, "plašila sam se da - da ne pogoršam stvari.

Naravno, ja znam da gospodin Morli ne bi tako nešto uradio - ali moglo bi navesti ljude da pomisle da je - da je to učinio namerno."

Poaro klimnu glavom.

Gledis Nevil reče: "Zato sam došla kod vas, gospodine Poaro. Jer kad ste vi u pitanju - onda to ni u kom smislu nije zvanično. Ali zaista mislim da bi neko trebalo da zna koliko je sve to neubedljivo."

"Niko ne želi da zna", reče Poaro.

Ona se zagleda u njega, zbunjena.

"Voleo bih da znam nešto više o tom telegramu koji ste primili, i zbog kog ste, onog dana, oputovali."

"Da budem iskrena, ne znam šta da mislim o tome, gospodine Poaro. Deluje zaista čudno. Znate, to mora da je bio neko ko zna sve o meni - i o tetki - gde živi, i sve to."

"Da, reklo bi se da mora da ga je poslao ili neko od vaših bliskih prijatelja, ili neko ko živi u kući i zna sve o vama."

"Niko od mojih prijatelja ne bi učinio tako nešto, gospodine Poaro."

"Vi, lično, nemate nikakvih ideja po tom pitanju?"

Devojka je oklevala. Zatim polako reče: "U prvi mah, kad sam shvatila da se gospodin Morli ubio, zapitala sam se da li ga je možda on mogao poslati."

"Mislite, iz obzira prema vama, da vas ukloni s puta?"

Devojka potvrdno klimnu glavom. "Ali to stvarno zvuči kao fantastična ideja, sve i da mu je tog jutra samoubistvo bilo na umu. Zaista je veoma čudno. Frenk - moj prijatelj, znate - u prvi mah se ponašao zaista nerazumno. Optužio me je da sam htela da odem nekud na jedan dan s nekim drugim - kao da bih ja učinila tako nešto."

"Postoji li neko drugi?"

Gospođica Nevil porumene. "Ne, naravno da ne postoji. Ali Frenk se u poslednje vreme dosta promenio - tako je ćudljiv i sumnjičav. Mislim da je zapravo u pitanju to što je izgubio posao i ne može da nađe drugi. Dangubljenje je zaista loše za jednog muškarca. Dosta se brinem za Frenka."

"Bio je uznemiren, zar ne, kad je, onog dana, saznao da ste otišli?"

"Da, znate, navratio je da mi kaže da je dobio nov posao - izvanredan posao - deset funti nedeljno. I nije mogao da sačeka. Želeo je to smesta da mi kaže. A želeo je da kaže i gospodinu Morliju, jer ga je prilično vređalo što ga je gospodin Morli toliko potcenjivao, i sumnjao je da gospodin Morli pokušava da me okrene protiv njega."

"Što je i bilo tačno, zar ne?"

"Pa, u neku ruku i jeste! Naravno, tačno je da je Frenk priličan broj puta bio otpuštan i nije bio, možda, ono što bi ljudi nazvali naročito pouzdan. Ali sada će biti drukčije. Mislim da se uticajem može učiniti mnogo toga, zar ne, gospodine Poaro?"

Ako je muškarac svestan da žena od njega mnogo očekuje, pokušaće da opravda poverenje koje mu je ukazala."

Poaro je uzdahnuo. Ali se nije raspravljao. Imao je priliku da čuje više stotina žena kako iznose taj isti argument, s istom bezbrižnom verom u iskupljujuću moć ženine ljubavi. Jednom u hiljadu slučajeva, cinički je pretpostavio, mogao bi se pokazati tačnim.

Samo je rekao: "Voleo bih da vidim tog vašeg prijatelja."

"I ja bih volela da ga vidite, gospodine Poaro. Ali, kako sada stoje stvari, nedelja mu je jedini slobodan dan. Preko cele sedmice je van grada, znate."

"Ah, na novom poslu. Uzgred, kakav je to posao?"

"Pa, ne znam tačno, gospodine Poaro. Sekretarski, ili nešto tome slično, čini mi se. Ili neka državna služba. Znam da pisma moram da mu šaljem na londonsku adresu pa mu ih onda prosleđuju."

"To je pomalo neobično, zar ne?"

"Pa, i meni se tako učinilo - ali Frenk kaže da se u današnje vreme često tako radi."

Poaro ju je neko vreme ćutke posmatrao. Zatim reče: "Sutra je nedelja, zar ne?"

Možda biste mi oboje pružili to zadovoljstvo da ručate sa mnom - kod Logana, tu na uglu? Želeo bih da s oboma porazgovaram o ovom žalosnom slučaju."

"Pa - hvala vam, gospodine Poaro. Ja - da, sigurna sam da ćemo vrlo rado ručati s vama."

VIII

Frenk Karter je bio plavokos mladić srednje visine. Njegova pojava odisala je jeftinom elegancijom. Izražavao se glatko i tečno. Oči su mu bile usađene suviše blizu i nelagodno bi skretale pogled čas u jednu stranu, čas u drugu, kad god bi mu bilo neprijatno. Delovao je sumnjičavo i pomalo odbojno.

"Nisam imao pojma da ćemo imati to zadovoljstvo da ručamo s vama, gospodine Poaro. Gledis mi nije rekla ništa o tome." Dok je govorio, dobacio joj je prilično ljutit pogled.

"Dogovorili smo se tek juče", reče Poaro, uz osmeh. "Gospođica Nevil je vrlo uznemirena okolnostima pod kojima je došlo do smrti gospodina Morlija, i pomislio sam da ukoliko svi zajedno razmislimo o tome..."

Frenk Karter ga grubo prekide: "Morlijeva smrt! Već mi je preko glave Morlijeve smrti! Zašto ga lepo ne zaboraviš, Gledis? Nije bio nešto posebno divan, koliko ja vidim."

"Oh, Frenk, mislim da ne bi trebalo tako da govoriš. Pa, ostavio mi je sto funti.

Sinoć sam to pročitala u pismu."

"To je lepo", preko volje priznade Frenk. "A opet, zašto i ne bi? Upregnuo te je kao crnca - a ko je trpao u džep debele honorare? Pa, on!"

"Pa, naravno da jeste - vrlo dobro me je plaćao."

"Ne kako ja to vidim! Ti si, kad čovek pogleda, suviše ponizna, Gledis, devojko moja - dopuštaš da te vuku za nos, znaš. Shvatio sam ja kakav je Morli. Znamo i ti i ja da je davao sve od sebe da te nagovori da mi daš korpu."

"Nije razumeo."

"Razumeo je on sasvim lepo. Sad je mrtav - inače, samo da ti kažem, rekao bih mu ja reč-dve."

"Vi ste i svratili da to učinite, onog dana kad je umro, zar ne?", blago upita Herkul Poaro.

Frenk Karter ljutilo upita: "Ko vam je to kazao?"

"Svratili ste, zar ne?"

"Pa šta i ako jesam? Hteo sam da vidim gospođicu Nevil."

"Ali su vam rekli da nije tu."

"Da, i postao sam prilično sumnjičav. I te kako! Rekao sam onom riđokosom glupaku da ću da sačekam i lično da vidim Morlija. Već je predugo trajalo to njegovo huškanje Gledis protiv mene. Nameravao sam da kažem Morliju da više nisam siromašna, nezaposlena ništarija, već da sam našao dobar posao i da je već vreme da mu Gledis uruči otkaz i počne da razmišlja o stvarima koje će poneti sa sobom u svoj novi dom."

"Ali, niste mu to i rekli?"

"Ne, dosadilo mi je da čekam u tom memljivom mauzoleju. Otišao sam."

"Koliko je bilo sati kada ste otišli?"

"Ne mogu da se setim."

"Koliko je, onda, bilo sati kada ste stigli?"

"Ne znam. Nešto posle dvanaest, rekao bih."

"A ostali ste pola sata - ili duže, - ili manje od pola sata?"

"Kažem vam da ne znam. Nisam ja od onih što stalno gledaju na sat."

"Je li bilo nekog u čekaonici dok ste bili tamo?"

"Bio je tu neki masni debeljko kad sam ušao, ali nije dugo ostao. Posle toga sam bio sam."

"Onda mora da ste otišli pre pola jedan - jer u to vreme je došla jedna dama."

"Može biti. Već sam vam rekao da mi je mesto išlo na živce." Poaro ga zamišljeno osmotri.

Kao da je ta njegova nabusitost krila i nespokojstvo - kao da nije delovala istinito. Pa ipak, to se možda moglo objasniti najobičnijom uznemirenošću.

Poaro je delovao prirodno i prijateljski, kad je rekao: "Gospođica Nevil mi kaže da ste imali veliku sreću i da ste našli zaista veoma dobar posao."

"Plata je dobra."

"Deset funti nedeljno, rekla mi je."

"Tako je. Nije loše, je li? Samo pokazuje da sam u stanju da postignem nešto kad čvrsto odlučim." Zvučao je pomalo razmetljivo.

"Da, kako da ne. A posao, ne iziskuje suviše napora?"

Frenk Karter mu kratko odgovori: "Nije strašno."

"A zanimljiv je?"

"O, da, vrlo zanimljiv. Kad već pričamo o poslu, oduvek me je zanimalo kako se vi, privatni detektivi, snalazite. Pretpostavljam da je prošlo doba Šerloka Holmsa - u današnje vreme su tu uglavnom razvodi?"

"Ja se ne bavim razvodima."

"Zaista? Ne vidim, onda, kako preživljavate."

"Snalazim se, prijatelju, snalazim se."

"Ali vi ste u samom vrhu, zar ne, gospodine Poaro?", umešala se Gledis Nevil.

"Gospodin Morli je tako govorio. Mislim, vi ste osoba kojoj se obraćaju kraljevske porodice, ili Ministarstvo unutrašnjih poslova, ili vojvotkinje."

Poaro joj se osmehnu. "Laskate mi", reče.

IX

Poaro se prošetao do kuće opustelim ulicama, zadubljen u misli.

Kad je stigao, telefonirao je Džapu.

"Oprostite mi što vas uznemiravam, prijatelju, ali da li ste preduzimali nekakve korake da biste ušli u trag onom telegramu koji je bio poslat Gledis Nevil?"

"Još uvek niste digli ruke od toga? Da, zapravo jesmo. Postojao je telegram i - vrlo lukavo - tetka joj živi u Ričbornu u Somersetu. Telegram je predat u Ričbarnu - znate, u londonskom predgrađu."

Herkul Poaro zadivljeno reče: "Lukav potez - da, lukav potez. Ako bi primalac bacio pogled na mesto gde je telegram predat, reč bi dovoljno ličila na Ričborn da ga i uveri da je predat tamo."

On zastade. "Znate li šta ja mislim, Džap?"

"Da?"

"Da ima znakova da se iza svega ovoga krije mozak."

"Herkul Poaro hoće da to bude ubistvo, pa to i mora da bude ubistvo."

"Kako objašnjavate taj telegram?"

"Slučajnost. Neko se našalio s devojkom."

"Zašto bi?"

"Oh, bože moj, Poaro, zašto ljudi rade mnoge stvari? Neslane šale, psine.

Iščašen smisao za humor, i to je sve."

"I neko je poželeo da bude duhovit baš na dan kad će Morli napraviti grešku oko injekcije?"

"Možda su te dve stvari u izvesnoj meri uzrok i posledica. Zato što je gospođica Nevil bila odsutna, Morli je bio u većoj žurbi nego inače, i prema tome je bilo i verovatnije da će napraviti grešku."

"Još uvek nisam zadovoljan."

"I reklo bi se - ali, zar ne vidite kuda vas vaše razmišljanje vodi? Ako je iko sklonio gospođicu Nevill s puta, to je verovatno bio sam Morli. Što bi značilo da je Morlijevo ubijanje Amberiotisa bilo namerno, a ne nesrećan slučaj."

Poaro je ćutao.

Džap upita: "Razumete?"

Poaro reče: "Amberiotis je mogao biti ubijen na neki drugi način."

"Nema šanse. Niko ga nije posetio u 'Savoju'. Ručao je u svojoj sobi. A doktori kažu da je anestetik definitivno ubrizgan, da nije uzet oralno - nije ga bilo u želucu.

Eto, tako stoje stvari. Slučaj je jasan."

"To je ono što i treba da pomislimo."

"Pomoćnik komesara je, u svakom slučaju, zadovoljan."

"Zadovoljan je i damom koja nestaje?"

"Slučaj nestanka gospođice Sil"? Ne, mogu vam reći da još uvek radimo na tome. Ta žena mora biti negde. Ne možete tek tako da izađete na ulicu i da nestanete."

"Ona je to izgleda uradila."

"Za sada. Ali mora biti negde, živa ili mrtva, a ne verujem da je mrtva."

"Zašto ne?"

"Jer bismo dosad već našli njeno telo."

"O, moj Džape, zar tela uvek tako brzo izađu na videlo?"

"Pretpostavljam da hoćete da mi nagovestite da je i ona ubijena, i da ćemo je naći u nekom kamenolomu, iseckanu na komadiće, kao i gospođu Rakston?"

"Najzad, mon ami, vi imate nestalih osoba koje nisu nađene."

"Vrlo redak slučaj, stari moj. Dosta žena nestaje, to je tačno, ali obično ih nađemo. U devet slučajeva od deset, u pitanju je stari dobri seks. Negde su s nekim muškarcem. Ali, ne verujem da je kod naše Mejbel to posredi, a vi?"

"Nikad se ne zna", oprezno reče Poaro. "Ali, ne bih rekao da je verovatno."

Znači, sigurni ste da ćete je naći?"

"Naći ćemo je sasvim sigurno. Dali smo njen lični opis u novine, a uključićemo u sve i Bi-Bi-Si."

"Ah", reče Poaro, "čini mi se da bi to moglo dovesti do novih dešavanja."

"Bez brige, stari moj. Naći ćemo vam vašu nestalu lepoticu - sve s vunanim gaćama." Spustio je slušalicu.

Džordž je, kao i obično, ušao u sobu nečujnim korakom. Spustio je bokal čokolade iz kog se pušilo i nekoliko slatkih biskvita na stočić.

"Je li to sve, gospodine?"

"Moje misli su u velikoj pometnji, Džordže."

"Zaista, gospodine? Žao mi je što to čujem."

Herkul Poaro sipnuo je sebi malo čokolade i zamišljeno je promešao. Džordž je stajao i smerno čekao, prepoznavši dobijene znake. U nekoliko navrata, Herkul Poaro je raspravljao o svojim slučajevima sa svojim slugom. Uvek bi govorio kako su mu Džordžova zapažanja od neobične koristi.

"Bez sumnje si čuo, Džordže, za smrt mog zubara."

"Gospodina Morlija, gospodine? Da, gospodine. Veoma žalosno. Ubio se, koliko sam shvatio."

"To je opšte mišljenje. Ako se nije ubio, bio je ubijen."

"Da, gospodine."

"Pitanje je, ako je bio ubijen, ko ga je ubio."

"Upravo tako, gospodine."

"Postoji ograničen broj ljudi koji su ga mogli ubiti, Džordže. Drugim rečima, ljudi koji su se nalazili, ili su se mogli nalaziti u kući u to vreme."

"Da, gospodine."

"Ti ljudi su: kuvarica i služavka, simpatični članovi posluge, i krajnje je neverovatno da bi učinili tako nešto. Odana sestra, za nju važi isto, ali kako stoje stvari, ona nasleđuje bratovljev novac - a finansijski aspekt se nikad ne može zanemariti. Sposoban i delotvoran ortak - motiv nije poznat. Pomalo tupav vratar, strastveni ljubitelj jeftinih kriminalističkih priča. I, najzad, izvesni gospodin grčkog porekla, pomalo sumnjive prošlosti."

Džordž se nakašlja. "Ti stranci, gospodine..."

"Upravo tako. Slažem se u potpunosti. Gospodin grčkog porekla se jasno ističe. Međutim, znaš, Džordže, gospodin grčkog porekla je takođe umro, i izgleda da je gospodin Morli bio taj koji ga je ubio - namerno ili kobnom greškom, ne možemo biti sigurni."

"Moglo bi biti, gospodine, da su ubili jedan drugog. Hoću da kažem, gospodine, da su oba gospodina imala nameru da srede onog drugog gospodina, a, naravno, nijedan od gospode nije ni slutio kakve su namere onog drugog gospodina."

Herkul Poaro je preo s odobravanjem. "Vrlo domišljato, Džordže. Zubar ubija nesrećnog gospodina koji sedi u stolici, ni ne pomišljajući da pomenuta žrtva u tom trenutku razmišlja o tome tačno u kom trenutku da potegne pištolj. Moglo je, naravno, biti tako, mada mi deluje krajnje neverovatno. A još nismo stigli do kraja našeg spiska. Postoji još dvoje ljudi koji su eventualno mogli biti u kući u datom trenutku. Svaki pacijent, pre gospodina Amberiotisa, bio je viđen da napušta kuću, izuzev jednog - izvesnog mladog Amerikanca. On je napustio čekaonicu u dvanaest i dvadeset, ali ga niko nije video da napušta kuću. Moramo, prema tome, uzeti i njega u obzir kao mogućnost. Druga mogućnost je izvesni gospodin Frenk Karter (to nije pacijent) koji je ušao u kuću nešto posle dvanaest, s namerom da vidi gospodina Morlija. Ni njega niko nije video da odlazi. To su, dobri moj Džordže, činjenice - šta ti misliš o njima?"

"U koje vreme je ubistvo počinjeno, gospodine?"

"Ako je ubistvo počinio Amberiotis, bilo je počinjeno u bilo koje vreme između dvanaest i dvanaest i dvadeset pet. Ako je to učinio neko drugi, bilo je to posle dvanaest i dvadeset pet, jer bi, u suprotnom, gospodin Amberiotis primetio leš."

Pogledao je Džordža s ohrabrenjem.

"A sad, dobri moj Džordže, šta ti imaš da kažeš o čitavom slučaju?"

Džordž se zamisli. Zatim reče: "Ako smem da primetim, gospodine..."

"Da, Džordže?"

"Moraćete da nađete drugog zubara koji će vam ubuduće popravljati zube, gospodine."

Herkul Poaro na to reče: "Prevazilaziš sam sebe, Džordže. Ta strana ovog slučaja mi je promakla!"

Džordž napusti sobu, sa zadovoljnim izrazom lica.

Herkul Poaro ostao je da pijucka čokoladu i preispituje činjenice koje je upravo izneo u kratkim crtama. Bio je uveren da su zaista bile takve kao što ih je predočio.

Unutar tog kruga osoba nalazila se ruka koja je izvršila čin - bez obzira na to ko ju je podstakao na to.

Obrve mu se podigoše kad je shvatio da je spisak nepotpun. Izostavio je jedno ime.

A niko ne sme da bude izostavljen - čak ni najmanje sumnjiva osoba.

Još jedna osoba se nalazila u kući u vreme ubistva. On zapisa: Gospodin Barns.

X

Džordž objavi: "Telefon, gospodine. Izvesna dama bi želela da razgovara s vama."

Pre nedelju dana, Poaro je pogrešno pretpostavio identitet svoje posetiteljke.

Ovog puta, njegovo nagađanje pokazalo se kao tačno. Odmah je prepoznao glas.

"Gospodin Herkul Poaro?"

"Kraj telefona."

"Ovde je Džejn Olivera - nećaka Alistera Blanta."

"Da, gospođice Olivera."

"Možete li da dođete do Gotske kuće, molim vas? Postoji nešto što mi se čini da bi trebalo da znate."

"Svakako. Koje vreme bi vam odgovaralo?"

"U šest i trideset, molim vas."

"Biću tamo."

Autokratski glas kao da se, za trenutak, pokolebao. "Ja - ja se nadam da vas ne ometam u poslu?"

"Nipošto. Očekivao sam vaš poziv."

Brzo je spustio slušalicu. Zatim se udaljio od telefona, osmehujući se. Pitao se kakav izgovor je Džejn Olivera smislila da ga pozove.

Po dolasku u Gotsku kuću, uveli su ga pravo u prostranu biblioteku s pogledom na reku. Alister Blant je sedeo za pisaćim stolom i rastreseno se poigravao nožem za otvaranje pisama. Delovao je pomalo izmučeno, poput muškarca koji s teškom mukom uspeva da izađe na kraj sa ženama svog života.

Džejn Olivera je stajala kraj kamina. Bucmasta sredovečna žena upravo je nešto gundala, kad je Poaro ušao: "... i zaista mislim da bi u svemu tome trebalo uzeti u obzir i moja osećanja, Alistere."

"Da, Džulija, naravno, naravno."

Alister Blant je izgovorio te umirujuće reci dok je ustajao da pozdravi Poarou.

"A ako ćete da pričate o nekakvim grozotama, ja idem iz sobe", dodade hvale vredna gospođa.

"Ja bih, na tvom mestu, majko", reče Džejn Olivera.

Gospođa Olivera dostojanstveno je napustila sobu, ne udostojivši se da obrati ma i najmanju pažnju na Poarou.

Alister Blant reče: "Vrlo je lepo od vas što ste došli, gospodine Poaro. Upoznali ste gospođicu Olivera, čini mi se? Ona je bila ta koja je poslala po vas..."

Džejn mu upade u reč: "U pitanju je ona žena što je nestala - što su je pune novine. Gospođica Nešto Sil."

"Sejnzberi Sil? Da?"

"Ime j'e tako bombastično, zato sam se i setila. Da mu ja kažem, ili ćeš ti, teča Alistere?"

"Draga moja, to je tvoja priča." Džejn se još jednom okrenu ka Poarou.

"Možda ni najmanje nije važno - ali mi se učinilo da bi trebalo da znate."

"Da?"

"Bilo je to poslednji put kad je teča Alister otišao kod zubara - ne mislim na onaj dan - mislim, pre oko tri meseca. Zajedno smo se odvezli rolsom do Ulice kraljice Šarlote. Trebalo je da se posle toga odvezem kod nekih prijatelja u Ridžents Park, a da se rols vrati po njega. Stali smo kod broja 58, i teča je izašao, i baš tada, jedna žena je izašla iz broja 58 - sredovečna žena udešene frizure, tobože umetnički odevena. Stuštila se ka teči i rekla: (glas Džejn Olivera prerastao je u izveštačeno cicanje) 'Oh, gospodine Blant, vi se mene ne sećate, sigurna sam!'

Naravno, mogla sam i da vidim po tečinom licu da pojma nema ko je ona..." Alister Blant uzdahnu.

"Ljudi to stalno govore - a ja nikad ne znam ko su."

"Nabacio je izraz lica posebno namenjen za takve prilike", nastavila je Džejn.

"Dobro ga znam. Onako učtiv i pretvoran. Ne bi zavarao ni malo dete. Rekao je, najneubedljivijim mogućim glasom: "O... hm - naravno." A ta užasna žena je nastavila: "Bila sam jako dobra prijateljica vaše žene, znate!"

"Obično kažu i to", reče Alister Blant još turobnijim glasom. Osmehnuo se prilično kiselo.

"I uvek izađe na isto! Dobrotvorni prilog za ovo ili za ono. Ovog puta sam se izvukao sa pet funti za prosvetavanje žena Indije ili tako nešto. Jeftino!"

"Da li je stvarno poznavala vašu ženu?"

"Pa, to što je bila zainteresovana za prosvjećivanje žena Indije navelo me je na pomisao da, ako ju je i poznavala, da to mora da je bilo u Indiji. Bili smo tamo pre desetak godina. Ali, naravno, nemoguće da joj je bila toliko dobra prijateljica, jer bih ja znao za to. Verovatno ju je jednom prilikom sreća na nekakvom prijemu."

Džejn Olivera reče: "Ne verujem da je uopšte i sreća tetka Rebeke. Mislim da joj je to bio samo izgovor da ti se obrati."

Alister Blant prihvati: "Pa, to je vrlo moguće."

Džejn reče: "Mislim, baš je čudno što je tako pokušala da ti se nametne tečo."

Alister Blant, uvek pun razumevanja, reče: "Samo je htela prilog."

Poaro upita: "Ni na koji način nije pokušavala da produbi to poznanstvo?"

Blant odmahnu glavom.

"Potpuno sam bio zaboravio na nju. Čak joj se ni imena ne bih setio, da ga Džejn nije spazila u novinama."

Džejn reče pomalo neubedljivo: "Eto, ja sam mislila da bi gospodinu Poarou to trebalo reći!"

Poaro učtivo reče: "Hvala vam, mademoiselle" Zatim dodade: "Ne smem vas zadržavati, gospodine Blant. Vi ste zauzet čovek."

Džejn hitro reče: "Ja ću sići s vama."

Pod brkom, Herkul Poaro se osmehnu sam sebi.

U prizemlju, Džejn naglo stade. Zatim reče: "Dođite ovamo."

Pošli su iz predvorja u malu sobu.

Ona se okrenu i nađe se licem u lice s njim. "Na šta ste mislili kad ste mi, preko telefona, rekli da ste očekivali moj poziv?"

Poaro se osmehnu, pa raširi ruke. "Upravo to, mademoiselle. Očekivao sam vaš poziv - i poziv je stigao."

"Hoćete da kažete da ste znali da ću vam telefonirati u vezi s tom gospođicom Sejnzberi Sil?"

Poaro odmahnu glavom.

"To je bio samo izgovor. Mogli ste naći i nešto drugo, da je bilo potrebno."

Džejn upita: "Kog đavola bi uopšte i trebalo da vas zovem?"

"Zbog čega biste tu pikantnu informaciju o gospođici Sejnzberi Sil saopštili meni, a ne Skotland jardu? Prirodno bi bilo da ste tako postupili."

"Dobro, gospodine Sveznajući, koliko u stvari vi znate?"

"Znam da ste zainteresovani za mene otkako sam pre neki dan posetio hotel 'Holborn Palas'."

Toliko je prebledela da ga je to prenerazilo. Nije verovao da bi njen preplanuli ten mogao zadobiti tako zelenkastu nijansu. Nastavio je tiho i nepokolebljivo:

"Doveli ste me danas ovamo da biste izvukli iz mene - tako se kaže, zar ne? - jeste, da biste izvukli iz mene informacije u vezi s gospodinom Hauardom Rajksom."

Džejn Olivera upita: "A ko je uopšte on?" Nije to bila naročito uspešna eskivaža.

Poaro reče: "Nema potrebe da izvlačite informacije iz mene, mademoiselle."

Kazaću vam šta znam - ili tačnije, šta samssazao. Onog prvog dana kada smo došli ovamo, inspektor Džap i ja, bili ste iznenađeni što nas vidite - uplašeni.

Pomislili ste da se nešto desilo vašem teči. Zašto?"

"Pa, on je od onih kojima se svašta može desiti. Jednom su mu poštom poslali bombu - posle hercolovačkog zajma. A prima i velik broj anonimnih pisama."

Poaro produži: "Viši inspektor Džap vam je rekao da je izvesni zubar, gospodin Morli, nađen mrtav. Možda se sećate svog komentara. Rekli ste: 'Ali to je besmislica'."

Džejn se ujede za usnu. "Je li? To je bilo prilično besmisleno od mene, zar ne?"

"Bila je to čudnovata opaska, mademoiselle. Otkrila je da vam je poznato da postoji gospodin Morli, da ste donekle i očekivali da se nešto desi - ne da se desi njemu - već, moguće, u njegovoj kući."

"Vi baš volite da sami sebi pričate priče, je li?"

Poaro se nije obazirao na to.

"Očekivali ste - ili, tačnije, strepeli ste - da bi se nešto moglo desiti u kući gospodina Morlija. Strepeli ste da bi se to nešto moglo desiti vašem teči. Ali, ako je tako, mora biti da ste znali nešto što mi nismo. Razmislio sam o ljudima koji su tog dana bili u kući gospodina Morlija, i odmah mi je zapela za oko jedna osoba koja je eventualno mogla imati veze s vama - a to je bio taj mladi Amerikanac, gospodin Hauard Rajks."

"Baš kao u nekoj seriji, je li? A šta se desilo u sledećoj uzbudljivoj epizodi?"

"Posetio sam gospodina Hauarda Rajksa. To je jedan opasan i privlačan mladić..." Poaro izražajno začuta.

Džejn zamišljeno odvrati: "Je li?" Osmehnula se. "U redu! Pobedili ste! Nasmrt sam se prepala." Nagnula se napred.

"Sada ću vam reći neke stvari, gospodine Poaro. Vi niste od onih koji se daju zavlačiti. Pre ću vam reći nego da mi njuškate okolo i sami otkrivajte. Volim tog čoveka, Hauarda Rajksa. Naprosto sam luda za njim. Majka me je dovela ovamo samo da bi me odvojila od njega. Delom zbog toga, a delom i zato što se nada da bi me teča Alister mogao zavoleti u dovoljnoj meri da mi ostavi novac posle svoje smrti. Moja majka mu dođe nešto kao sestričina. Njena majka bila je sestra Rebeke Arnholt. Prema tome, meni dođe nešto kao prateća. Međutim, nema bližih rođaka, pa majka ne vidi zašto mi ne bismo bile njegove glavne naslednice. Uz to i prilično besramno prosjači od njega. Eto, iskrena sam prema vama, gospodine Poaro. Takvi smo mi ljudi. Zapravo, i same imamo dosta novaca - sramno smo bogate, po Hauardovim shvatanjima - ali nismo u klasi teča Alistera." Ona zaslade, pa jarosno udari šakom po doručju fotelje.

"Kako da vam to objasnim? Sve u šta sam vaspitana da verujem, Hauard prezire i hoće da ukine. A ponekad se, znate, i ja osećam kao i on. Teča Alister mi je drag, ali ponekad mi ide na živce. Tako je krut - toliki je Englez - toliko je oprezan i konzervativan. Ponekad osetim da njega i njemu slične treba zbrisati, da sputavaju napredak - da bismo bez njih nešto postigli!"

"Vi ste pristalica ideja gospodina Rajksa?"

"Jesam - i nisam. Hauard je - žešći od većine njegovih. Ima ljudi, znate, koji - koji se donekle slažu s Hauardom. Bili bi voljni da - da se nešto i proba - ako bi se teča Alister i njegovi složili. Ali, nikad se neće složiti! Samo će se zavaliti u fotelju, odmahnuti glavom i reći: "Nipošto ne bismo smeli da ulazimo u takav rizik." I: "To ne bi bilo razborito s ekonomske tačke gledišta." I: "Moramo imati na umu i svoju odgovornost." I: "Osvrnite se na istoriju." Međutim, ja mislim da se ljudi ne smeju osvrutati na istoriju. To je osvrt unazad. Mora se stalno gledati unapred."

Poaro blago upita: "Je li to privlačna vizija?"

Džejn ga prezrivo pogleda. "I vi to kažete!"

"Možda zato što sam star. Njihovi stari snove će snivati – samo snove, znate."^[12] Zaćutao je, a onda zapitao ravnodušnim glasom: "Zašto je gospodin Hauard Rajks zakazao taj sastanak u Ulici kraljice Šarlote?"

"Zato što sam ja htela da se sretne sa teća Alisterom, a nisam znala kako to drukčije da izvedeni. Bio je toliko ogorčen na teća Alistera - tako pun - pa - zapravo, mržnje, da sam pomislila da kad bi ga samo video - video kakva je to divna, ljubazna, skromna osoba - da bi - da bi se osetio drukčije... Nisam ovde mogla da upriličim taj sastanak, zbog majke - ona bi sve upropastila."

Poaro reče: "Ali, pošto ste to dogovorili - uplašili ste se."

Oči su joj se širile i postajale sve tamnije. Ona reče: "Da. Zato što - zato što se - Hauard ponekad zanese. I onda on - on..."

Herkul Poaro reče: "Hoće da pođe prečicom. Da iskoreni..."

Džejn Olivera uzviknu: "Nemojte!"

Sedam, osam - i lepo ih poredaj

I

Vreme je prolazilo. Od smrti gospodina Morlija prošlo je više od mesec dana, a još uvek nije bilo novosti o gospođici Sejnzberi Sil. Džapa je povodom toga svakim danom obuzimao sve veći gnev. "Đavo da ga nosi, Poaro, ta žena mora da je negde."

"Bez sumnje, mon cher."

"Ili je živa ili je mrtva. Ako je mrtva, gde je telo? Da kažemo, na primer, da je izvršila samoubistvo..."

"Još jedno samoubistvo?"

"Nemojte da se vraćamo na to. Vi i dalje smatrate da je Morli ubijen - ja kažem da je to bilo samoubistvo."

"Niste otkrili poreklo pištolja?"

"Ne, proizveden je u inostranstvu."

"To je sugestivno, zar ne?"

"Ne onako kako mislite. Morli je putovao po inostranstvu. Išao je na krstarenja, i on i njegova sestra. Svi na Britanskim ostrvima idu na krstarenja. Mogao ga je kupiti negde u inostranstvu. Mnogi ljudi vole da imaju pištolj sa sobom kad su u inostranstvu. Vole da osećaju da je život pun opasnosti." On zastade, pa reče:

"Nemojte me skretati s teme. Rekao sam da ako je - ne kažem da jeste - ali, ako je ta prokleta žena izvršila samoubistvo, ako se, recimo, udavila - telo bi dosad isplivalo negde. Ako je ubijena, važi isto."

"Ne ako su joj za telo zakačili teg, pa ga bacili u Temzu."

"Iz nekog podruma u Lajmhausu, ^[13] pretpostavljam! Govorite kao u trileru nekakve spisateljice."

"Znam, znam. Pocrvenim kad izgovorim tako nešto!"

"A sredila ju je međunarodna banda zlikovaca, pretpostavljam?"

Poaro uzdahnu. Zatim reče: "Nedavno su mi rekli da takve stvari zaista postoje."

"Ko vam je to rekao?"

"Gospodin Redžinald Barns, iz ulice Kaslgardens u Ilingu."

"Pa, on bi to mogao da zna", sumnjičavo reče Džap. "Imao je posla sa strancima dok je radio u Ministarstvu unutrašnjih poslova."

"A vi se ne slažete?"

"To nije moja branša - o, da, postoje takve stvari - ali po pravilu su prilično malih razmera."

Za trenutak je zavladala tišina, dok je Poaro uvrtao brk.

Džap reče: "Saznali smo još neke sitnice. Vratila se iz Indije istim brodom kojim i Amberiotis. Ali, ona je bila u drugoj klasi, a on u prvoj, pa ne verujem da u tome ima nečeg, premda se jednom od konobara u 'Savoju' čini da je tamo ručala s njim nedelju dana pre nego što je umro."

"Znači da je mogla postojati veza između njih?"

"Mogla je - ali mi se ne čini verovatnim. Ne mogu da zamislim jednu misionarku umešanu u tamo neka mutna posla."

"Je li Amberiotis bio umešan u 'mutna posla', kako ste to nazvali?"

"Da, bio je. Bio je u bliskom kontaktu s nekima od naših srednjoevropskih prijatelja. Špijunaža i tome slično."

"Sigurni ste u to?"

"Da. O, nije on lično obavljao prijave poslove. Ništa nismo mogli da mu prikačimo. Organizacija i prijem izveštaja - to mu je bio posao."

Džap zastade, pa onda nastavi: "Ali to nam nije od pomoći kad je u pitanju Sejnzberi Silova. Ne bi se ona mešala u takve poslove."

"Živela je u Indiji, ne zaboravite. Tamo je prošle godine bilo dosta nemira."

"Amberiotis i kreposna gospođica Sejnzberi Sil - ne izgleda mi verovatno da su tim."

"Da li ste znali da je gospođica Sejnzberi Sil bila bliska prijateljica pokojne supruge Alistera Blanta?"

"Ko to kaže? Ne verujem. Nisu ista klasa."

"Ona je to rekla."

"Kome je to rekla?"

"Gospodinu Alisteru Blantu."

"A, to. Mora da se već navikao na tu pesmu. Mislite da ju je Amberiotis koristio na taj način? Ne bi mu to uspelo. Blant bi je se rešio dobrotvornim prilogom. Ne bi je pozvao u goste preko vikenda ili tako nešto. Toliko spontan već nije."

Ovo je bila toliko očigledna istina da je Poarou preostalo samo da se složi.

Nakon minuta ili dva, Džap je nastavio s rezimeom slučaja Sejnzberi Sil.

"Pretpostavljam da je moguće i da je neki ludi naučnik potopio njeno telo u bazen s kiselinom - to je još jedno od rešenja omiljenih u romanima! Ali, pazite šta vam kažem, možete to da okačite mačku o rep. Ako je ta žena zaista mrtva, telo joj je naprosto negde krišom zakopano."

"Ali gde?"

"E, baš tako. Nestala je u Londonu. Tu niko nema baštu - bar ne čestitu baštu."

Usamljena farma pilića, to nama treba."

Bašta! U Poaroovim mislima iznenada se ukaza slika uređene bašte u llingu, i njenih pravilnih leja. Kako bi to bilo neverovatno kad bi neka mrtva žena tamo bila zakopana. Rekao je sebi da se mane gluposti.

"A ako nije mrtva", nastavio je Džap, "gde je onda? Već je prošlo preko mesec dana, opis objavljen u novinama, razaslat svud po Engleskoj..."

"I niko je nije video?"

"Kako da ne, gotovo svi su je videli! Nemate pojma koliko ima oronulih sredovečnih žena u maslinastozelenim prslucima. Videli su je na jorkširskim pustopoljanama, i u liverpulskim hotelima, u pansionima u Devonu i na plaži u Ramzgejtu. Moji ljudi su potrošili dosta vremena strpljivo proveravajući svaki od tih izveštaja - i ni jedan jedini nas nije doveo ni do čega, osim što smo se zamerili većem broju savršeno pristojnih sredovečnih dama."

Poaro saosećajno coku jezikom.

"A opet", nastavio je Džap, ona je i te kako stvarna osoba. Mislim, nekad naletite na lažnjaka, da se tako izrazim - na nekog ko naprosto dođe negde i predstavlja se kao gospođica Spinks, iako sve vreme ne postoji nikakva gospođica Spinks. Ali ova žena je

autentična - ima prošlost, pozadinu! Znamo sve o njoj, od detinjstva do danas! Vodila je savršeno normalan, umeren život - i odjednom, gle čuda - nestala!"

"Mora da postoji razlog", reče Poaro.

"Nije ubila Morlija, ako na to mislite. Amberiotis ga je video živog pošto je otišla - a njeno kretanje pošto je tog jutra napustila Ulicu kraljice Šarlote smo proverili."

Poaro nestrpljivo reče: "Ni za trenutak nisam želeo da nagovestim da je ona ubila Morlija. Naravno da nije. Ali. svejedno..."

Džap reče: "Ako ste u pravu za Morlija, onda je daleko verovatnije da joj je rekao nešto što, iako to ona i ne sluti, upućuje na identitet njegovog ubice. U tom slučaju, moguće je da su je namerno uklonili s puta."

Poaro reče: "Sve to podrazumeva organizaciju, neku veliku zaveru, a to je u potpunoj nesrazmeri sa smrću jednog bezazlenog zubara iz Ulice kraljice Šarlote."

"Ne verujte u sve što vam kaže Redžinald Barns! Čudna je to stara ptičica - samo su mu špijuni i komunisti na pameti." Džap ustade, a Poaro reče:

"Obavestite me ako budete imali novosti."

Pošto je Džap izašao, Poaro sede za sto, mršteći se. Imao je nedvosmislen osećaj da čeka na nešto. Šta je to bilo? Setio se kako je jednom prilikom sedeo i beležio razne nepovezane činjenice i pravio spisak imena. Jedna ptica bila mu je proletela pored prozora sa grančicom u kljunu.

I on je sakupljao grančice. Pet, šest, grančice sakupljaj... Imao je grančica - sada već priličan broj. Sve su bile tu, uredno poslagane u njegovom metodičnom umu - ali još uvek nije pokušavao da ih uredi. To je bio sledeći korak - lepo ih poredati. Šta ga je zadržavalo? Znao

je odgovor. Čekao je na nešto. Nešto neizbežno, predodređeno, sledeća karika u lancu. Kad se ona pojavi - tada - tada će moći da krene dalje...

II

Poziv je stigao u kasnim večernjim časovima, nedelju dana dočnije. Džapov glas je preko telefona zazvučao odsečno: "Vi ste to, Poaro? Našli smo je. Bolje da navratite. Blok kralja Leopolda, Batersi Park, broj 45."

Četvrt časa kasnije, taksi je dovezao Poaroa do Bloka kralja Leopolda. Bio je to veliki blok stambenih zgrada s pogledom na Batersi Park. Broj 45 nalazio se na drugom spratu. Vrata je otvorio lično Džap. Lice mu je bilo smrknuto.

"Uđite", reče on. "Prizor nije naročito prijatan, ali pretpostavljam da ćete hteti i sami da pogledate."

Poaro upita - ali to jedva da je bilo pitanje: "Mrtva?"

"Ono što bi se moglo opisati sa - vrlo mrtva!"

Poaro okrenu glavu u smeru iz kog je dopirao dobro poznat zvuk, "To je vratar", reče Džap. "U kuhinji je, nad sudoperom! Pozlilo mu je - morao sam da ga dovedem ovamo da vidim da li može da je identifikuje."

Pošao je niz hodnik, a Poaro ga je sledio. Kad je osetio miris, lice mu se iskrivi u grimasu punu mučnine.

"Nije prijatno", reče Džap. "Ali, šta možete i da očekujete? Mrtva je već dobrih mesec dana."

Prostorija u koju su ušli bila je skučena ostava prepuna kutija i razne starudije.

Na sredini se nalazio veliki metalni sanduk kakav se obično koristi za smeštanje krzna. Poklopac je bio podignut. Poaro mu priđe i zaviri unutra.

Prvo je ugledao stopalo, a na njemu iznošenu cipelu sa kitnjastom kopčom.

Prvo što je onog dana ugledao na gospođici Sejnzberi Sil, bila je, kako se sećao, cipela sa kopčom.

Prešao je pogledom preko zelenog vunenog prsluka i suknje, dok nije stigao do glave. A tada je ispustio neartikulisan zvuk.

"Znam", reče Džap, "prilično je odvratno."

Crte lica bile su snažnim udarcima izobličene do neprepoznatljivosti. Kad se tome doda prirodni proces raspadanja, nije bilo nikakvo čudo što su dvojica muškaraca, kad su se okrenuli, po boji pomalo podsećali na grašak.

"E, pa - sve je to deo posla", reče Džap. "Našeg posla. Nema sumnje, ponekad nam je posao stvarno gadan. U sobi do ove ima nekoliko kapi brendija. Bolje popijte malo."

Dnevna soba bila je ukusno nameštена, po poslednjoj modi - hrom na svakom koraku i nekoliko povećih četvrtastih udobnih stolica presvučenih svetlosmeđom tkaninom sa geometrijskim šarama.

Poaro je pronašao bocu i nasuo sebi malo brendija. Pošto je završio s pićem, on reče: "Nije to bilo lepo, ne! A sad mi, prijatelju, recite sve o tome."

Džap reče: "Ovaj stan pripada gospodi Čapman, supruzi izvesnog Alberta Čapmana. Gospođa Čapman je, koliko sam shvatio, debeljuškasta, elegantna plavuša od nekih četrdesetak godina. Plaća svoje račune, voli da s vremena na vreme zaigra bridž sa svojim susedkama, ali uglavnom gleda svoja posla. Nema dece. Gospodin Čapman je trgovački putnik. Sejnzberi Silova je stigla ovamo one večeri kad smo razgovarali s njom. Oko sedam i petnaest. Prema tome, verovatno je iz 'Glengauri Korta' došla pravo ovamo. Jednom je već bila ovde, kaže vratar.

Razumete, sve sasvim čisto i van svake sumnje - najobičnija prijateljska poseta.

Vratar je poveo gospođicu Sejnzberi Sil liftom do ovog stana. Poslednji put ju je video kako stoji na otiraču i zvoni."

Poaro primeti: "Dugo mu je trebalo da se toga seti!"

"Navodno je imao stomačnih problema i bio je u bolnici, a dotle ga je neko drugi ovde privremeno zamenjivao. Tek pre oko nedelju dana je u starim novinama slučajno primetio opis 'nestale žene', i ispričao je to svojoj supruzi. 'Zvuči kao ona stara tetkica koja je došla u posetu gospođi Čapman, na drugi sprat. I ona je imala na sebi zeleni vuneni prsluk i cipele s kopčama.' Trebalo mu je još sat vremena da zapazi: 'Kao da mi se čini da se tako nekako i zvala. Bogami, i jeste - gospođica Ovo ili Ono Sil! Posle toga", nastavio je Džap, "trebalo mu je još oko četiri dana da prevaziđe svoju urođenu sumnjičavost prema petljanju s policijom, i da se pojavi sa svojom informacijom. Nismo se nadali da će to dovesti do nečeg. Nemate pojma koliko smo tih lažnih uzbuna već imali. Bilo kako bilo, poslao sam narednika Bedouza ovamo - bistar je to momak. Malo previše tog vrhunskog obrazovanja, ali šta se tu može. Danas je to u modi. I eto, Bedouz je odmah nanjušio da smo najzad naišli na nešto. Za početak, tu gospođu Čapman niko nije video ovde već više od mesec dana. Otišla je, a da nije ostavila nikakvu adresu. To je bilo pomalo čudno. Zapravo, sve što je uspeo da sazna o gospodinu i gospođi Čapman delovalo je čudno.

Saznao je da vratar nije video gospođicu Sejnzberi Sil da odlazi. To samo po sebi nije bilo neobično. Mogla je lako sići niza stepenice uzaći, a da je on ne vidi.

Međutim, vratar mu je rekao da je gospođa Čapman otputovala prilično iznenadno.

Sledećeg jutra su pred vratima zatekli samo obaveštenje ispisano krupnim, štampanim slovima: NE OSTAVLJAJTE MLEKO. KAŽITE NELI DA SAM MORALA DA OTPUTUJEM. Neli je bila spremačica

koja je svakog dana dolazila da joj pospremi. Već se dešavalo da gospođa Čapman iznenada oputuje, pa devojka to nije smatrala čudnim, ali, ono što je bilo čudno, bila je činjenica da nije pozvala ni vratara da joj snese prtljag ili pozove taksi. U svakom slučaju, Bedouz je odlučio da uđe u stan. Dobili smo nalog za pretres i rezervni ključ od upravnika. Nismo našli ništa zanimljivo osim u kupatilu. Tamo je bilo tragova užurbanog sređivanja. Bilo je tragova krvi na linoleumu - po ćoškovima, gde je propušteno kad je pod bio pran.

Posle toga, ostalo nam je samo da nađemo telo. Gospođa Čapman nije mogla poneti nikakav prtljag sa sobom, jer bi vratar to znao. Prema tome, telo je moralo biti negde u stanu. Brzo smo primetili taj sanduk za krzna - dobro zaptiva, znate - idealno mesto. Ključevi su bili u fioci toaletnog stočića. Otvorili smo ga - i tu je bila nestala dama! Baš kao u 'Imeli!'"[\[14\]](#)

Poaro upita: "A šta je sa gospođom Čapman?"

"Dobro pitanje. Ko je Silvija (ime joj je Silvija, uzgred rečeno), šta je ona?"

Jedno je sigurno. Silvija, ili Silvijini prijatelji, ubili su damu i strpali je u sanduk."

Poaro potvrdno klimnu glavom. Zatim upita: "Ali, zašto joj je lice unakaženo?"

Ne, to nije lepo."

"Daleko je to od lepog! Što se tiče razloga - pa, možemo samo da nagađamo.

Puka osvetoljubivost, možda. Ili su to možda uradili da bi prikrili njen identitet."

Poaro se namršti, pa reče: "Ali to joj nije prikrilo identitet."

"Nije, jer ne samo da smo imali prilično dobar opis onog što je Mabel Sejnzberi Sil imala na sebi kad je nestala, već su u sanduk za krzna strpali i njenu tašnu, a u njoj se nalazilo neko staro pismo adresirano na nju, dok je živela u onom hotelu kod Rasel skvera."

Poaro se uspravi u stolici. "Ali to - to nema veze sa zdravim razumom!"

"Svakako da nema. Pretpostavljam da im je to promaklo."

"Da - možda im je i promaklo. Ali..." On ustade.

"Pretrესli ste stan?"

"Prilično temeljno. Nema ničeg što bi nam pomoglo."

"Voleo bih da vidim spavaću sobu gospođe Čapman."

"Hajdemo onda."

Spavaća soba nije pokazivala znake užurbanog odlaska. Bila je uredna i pospremljena. U krevetu niko nije spavao, premda je bio namešten za spavanje.

Sve je bilo prekriveno debelim slojem prašine.

"Nema otisaka prstiju, koliko smo primetili. Ima nekih u kuhinji, ali verujem da će se ispostaviti da pripadaju spremačici."

"To znači da je čitav stan vrlo pažljivo prebrisan posle ubistva?"

"Da."

Poaro polako pređe pogledom preko sobe. Kao i dnevna soba, bila je nameštena po poslednjoj modi - i to je, pomisli on, uradio neko sa osrednjim primanjima. Predmeti u njoj bili su skupi, ali ne preterano. Bili su naoko privlačni, ali ne prvoklasni. Preovladavala je svetloružičasta boja. Zavirio je u ugrađen plakar i stao da pretura po odeći - elegantnoj odeći, ali opet ne prvoklasnoj. Pogled mu pade na

cipele - bile su uglavnom tipa sandala, trenutno popularne, neke su imale pojačane plutane đonove. Uzeo je jednu u ruke, primetio da je gospođa Čapman nosila cipele broj pet, i vratio je na mesto. U drugom ormaru, našao je nekoliko krznenih bundi naslaganih na gomilu.

Džap reče: "Izvađene iz sanduka."

Poaro klimnu glavom. Držao je u raci sivu bundu od veвериčjeg krzna. S odobravanjem je primetio: "Prvoklasno krzno."

Otišao je u kupatilo. Tu je naišao na široku lepezu kozmetičkih preparata.

Pogledao ih je sa zanimanjem. Puder, ruž, krema za lice, hranljiva krema, dve bočice sredstava za negu kose.

Džap reče: "Izgleda da ne spada u prirodne platinaste plavuše."

Poaro promrmlja: "Sa četrdeset, mon ami, kosa većeg dela žena već počinje da sedi, ali gospođa Čapman nije bila od onih koje se tek tako predaju prirodi."

"Do sada se verovatno ofarbala u crveno, za promenu."

"Pitam se."

Džap reče: "Nešto vas brine, Poaro. Šta to?"

Poaro reče: "Tako je, zabrinut sam. Ozbiljno sam zabrinut. Naišao sam, znate, na jedan nerešiv problem." Zatim, odlučnim korakom, pođe nazad u ostavu...

Posegnuo je za cipelom na nozi mrtve žene. Odolevala je, i nije je lako skinuo.

Pažljivije je pogledao kopču. Bila je nespretno zašivena rukom.

Herkul Poaro uzdahnu. Zatim reče: "To ja sanjam!"

Džap ga sumnjičavo upita: "Šta to pokušavate - da zakomplikujete stvar?"

"Upravo to."

Džap reče: "Jedna lakovana cipela, i to s kopčom. Šta tu nije u redu?"

Herkul Poaro reče: "Ne, ne - sve je u savršenom redu. Ali, opet - ne shvatam."

III

Gospođa Merton iz stana 82 u Bloku kralja Leopolda bila je, po rečima vratara, najbliža prijateljica gospođe Čapman. Zato je stan 82 bio sledeće odredište Džapa i Poaroa. Gospođa Merton je bila pričljiva dama živahnih crnih očiju i brižljivo doterane frizure.

Nije bilo potrebno ubeđivati je da bi im nešto rekla. Jedva je čekala da od svoje priče napravi dramu.

"Silvija Čapman - pa, naravno, ne poznajem je baš najbolje - nismo prisne, da tako kažem. Nekoliko puta smo otišle na večernje partije bridža, a išle smo zajedno i u bioskop, a naravno, ponekad i u kupovinu. Ali, oh, recite mi, molim vas - nije valjda mrtva?"

Džap ju je razuverio.

"Pa, mogu vam reći da mi je drago što to čujem! Poštar se sav raspričao kako je u jednom od stanova pronađen nekakav leš - ali čovek ne sme da poveruje ni u polovinu od svega onoga što čuje, zar ne? Ja nikad ne poverujem u sve što čujem."

Džap je nastavio sa pitanjima.

"Ne, nisam čula ni glasa od gospođe Čapman - otkako smo se dogovorile da ćemo sledeće nedelje da pogledamo ovaj novi mjuzikl sa Džindžer Rodžers i Fredom Asterom, a tada nije pominjala nikakav odlazak."

Gospođa Čapman nikad nije pričala o gospođici Sejnzberi Sil. To jest, gospođa Merton je nikad nije čula da pominje nekog s tim imenom.

"A opet, znate, ime mi je poznato, sasvim sam sigurna. Kao da sam ga negde nedavno videla."

Džap suvo reče: "Povlačilo se po svim novinama par nedelja..."

"Pa naravno - neka nestala osoba, je li? I mislite da ju je gospođa Čapman možda poznavala? Ne, sigurna sam da nikad nisam čula Silviju da pominje to ime."

"Možete li mi išta reći o gospodinu Čapmanu, gospođo Merton?"

Preko lica gospođe Merton pređe pomalo čudnovat izraz. Ona reče: "Mislim da je bio trgovački putnik, bar mi je tako rekla gospođa Čapman. Zastupao je svoju firmu u inostranstvu - nešto u vezi s oružjem, čini mi se. Proputovao je celu Evropu."

"Da li ste ga ikada upoznali?"

"Ne, nikada. Tako je retko dolazio kući, a i kada bi došao, on i gospođa Čapman su radije ostajali sami. Sasvim prirodno."

"Znate li da li je gospođa Čapman imala nekog bliskog rođaka ili prijatelja?"

"Za prijatelje ne znam. Ne verujem da je imala bliskih rođaka. Nikad ih nije pominjala."

"Da li je ikada bila u Indiji?"

"Ne, koliko ja znam."

Posle kraćeg ćutanja, gospođa Merton ne izdrža više, pa ih upita: "Ali, molim vas, recite mi - zašto mi postavljate sva ta pitanja? Shvatam u potpunosti da ste iz Skotland jarda i sve to, ali mora da postoji neki poseban razlog?"

"Pa, gospođo Merton, ionako biste saznali kad-tad. Glasine koje ste čuli su tačne - u stanu gospođe Čapman je i pronađen leš."

"Oh...?" Gospođa Merton je na trenutak podsećala na psa iskolačenih očiju.

"Leš! Nije valjda gospodin Merton? Ili možda neki stranac?"

Džap reče: "Uopšte se ne radi o muškarcu - u pitanju je žena."

"Žena?"

Gospođa Merton se nađe u još većem čudu.

Poaro ljubazno reče: "Zašto ste pomislili da je u pitanju muškarac?"

"Oh, nemam pojma. Nekako mi se činilo verovatnijim."

"Ali zašto? Da li zbog toga što je gospođa Čapman imala običaj da prima posetioce muškog pola?"

"Oh, ne - oh, ne, nipošto." Gospođa Merton delovala je uvređeno. "Nisam mislila ni na šta slično. Silvija Čapman uopšte nije bila od takvih žena - ni u kom slučaju! Samo, to sa gospodinom Čapmanom - hoću reći..." Ona začuta.

Poaro reče: "Mislim, madame, da znate malo više od onog što ste nam ispričali."

Gospođa Merton nesigurno reče: "Stvarno ne znam - šta mi je činiti! Mislim, ne želim baš da izdam ukazano poverenje, i razume se da nikome nisam ispričala ono što mi je Silvija rekla - osim možda jednom ili dvoje bliskih prijatelja za koje znam da su pouzdani..."

Gospođa Merton zaslade da bi došla do daha. Džap reče: "Što vam je to gospođa Čapman rekla?"

Gospođa Merton se naže napred, pa utanjenog glasa reče: "Naprosto joj se - omaklo, jednom prilikom. Dok smo gledale nekakav film - o tajnoj službi, i gospođa Čapman je kazala kako se vidi da ko god da je pisao scenario, da nije baš mnogo znao o toj temi, i tada je izašlo na videlo - naterala me je da se zakunem da nikome neću reći. Mislim da gospodin Čapman radi za tajnu službu. To je bio pravi razlog što je tako često putovao po inostranstvu. Fabrika oružja je bila samo paravan. A to je strašno brinulo gospođu

Čapman, Jer nije mogla da mu piše, a ni da dobija pisma od njega. A bilo je, naravno i veoma opasno."

IV

Dok su se spuštali niza stepenice, vraćajući se do stana 42, Džap razdraženo uzviknu: "Sve mi to vuče na Filipisa Openhajma^[15] i društvo! Čini mi se da ću da poludim!"

Onaj bistri mladić, narednik Bedouz, spremno ih je čekao. "Nisam ništa korisno uspeo da izvučem iz služavke, gospodine. Čini se da ih je gospođa Čapman prilično često menjala. Ova je radila za nju tek mesec ili dva. Rekla mi je da je gospođa Čapman fina, uglađena dama, kao i da voli da sluša radio. Devojka misli da joj je muž švrljao, ali da gospođa Čapman u to nije posumnjala. S vremena na vreme je dobijala pisma iz inostranstva, nekoliko iz Nemačke, dva iz Amerike, po jedno iz Italije i Rusije. Devojčin mladić sakuplja marke, pa je gospođa Čapman imala običaj da ih skida sa svojih pisama i da joj ih daje."

"Ima li nečeg među papirima gospođe Čapman?"

"Baš ničeg, gospodine. Nije mnogo toga čuvala. Par računa i priznanica - sve ovdašnje. Neki stari pozorišni programi, jedan ili dva kuvarska recepta isečena iz novina, i letak o prosvećivanju žena Indije."

"Nije teško pogoditi ko je to doneo ovamo. Ona baš i ne zvuči kao ubica, zar ne? A opet, sve ukazuje na to. U svakom slučaju, mora da je barem saučesnik."

"Nikakav neznanac nije primećen te večeri?"

"Vratar se ne seća nikog - ali, opet, od tada je prošlo već mnogo vremena, tako da drugo nismo ni mogli da očekujemo, a osim toga, puno je ovde stanova - ljudi stalno ulaze i izlaze. Jedino je siguran u datum posete gospođice Sejnzberi Sil, jer su ga sutradan odveli u bolnicu i te večeri se osećao prilično loše."

"Da li je iko od drugih stanara čuo nešto neobično?"

Mladić odmahnu glavom. "Raspitao sam se u stanu ispod i iznad ovoga. Niko se ne seća da je čuo bilo šta neuobičajeno. Izgleda da su oba stanara imala uključen radio."

Policijski lekar je utom izašao iz kupatila, gde je prao ruke.

"Prilično odvratna leš", reče on veselo. "Pošaljite mi je kad stignete, pa da zasučem rukave."

"Nemate pojma o uzroku smrti, doktore?"

"Ne može se reći dok ne obavim autopsiju. Rekao bih, ipak, da su one povrede na licu zadobijene posle smrti. Ali, biću sigurniji kad je donesu u mrtvačnicu. Žena srednjih godina, za života relativno zdrava - kosa u korenu seda, ali farbana u plavo. Ako ne bude imala nekih karakterističnih obeležja po telu, možda će biti problem identifikovati je - o, pa vi znate ko je ona? To je izvrsno. Šta? To je ona nestala žena oko koje se digla tolika prašina? Pa, znate, ja vam uopšte ne čitam novine. Samo rešim ukrštene reči."

Džap gorko reče, kada je doktor izašao: "Eto, sad su, najzad, svi čuli za nju!"

Poaro se vrzmao oko stola. Uzeo je sa njega mali smeđi adresar.

Neumorni Bedouz reče: "Nema tu ničeg posebno zanimljivog - uglavnom frizeri, krojači i tome slično. Pribeležio sam imena i adrese svih njenih poznanika."

Poaro otvori adresar kod slova M. Pročitao je: doktor Mičel, Ulica princa Alberta 17; Martin i Pomponeti, trgovci ribom. A ispod toga: Gospodin Morli, zubar, Ulica kraljice Šarlote 58.

Zeleni sjaj se pojavi u Poaroovim očima. On reče: "Čini mi se da neće biti nikakvih problema da se leš identifikuje."

Džap ga pogleda sa zanimanjem. Zatim reče: "Ali sigurno - ne pomišljate valjda...?"

Poaro naglo reče: "Želim da se uverim."

V

Gospođica Morli se odselila u unutrašnjost. Sada je živela u maloj seoskoj kolibi nedaleko od Hertforda.

Grenadirka je srdačno dočekala Poaroa. Možda joj je, posle bratovljeve smrti, lice poprimilo nešto mračnije crte, držanje postalo još uspravnije, a stav prema životu prkosniji. Bila je ogorčena zbog mrlje koju su nalazi istrage bacili na bratovljev renome.

Imala je razloga da veruje da i Poaro deli njeno mišljenje da je presuda koju je doneo istražni sud bila pogrešna. Zbog toga je grenadirka bila i nešto ljubaznija.

Spremno i sposobno je odgovarala na njegova pitanja. Gospođica Nevil je sredila sve poslovne spise gospodina Morlija, i predala ih njegovom nasledniku. Neki pacijenti su prešli kod gospodina Rajlija, drugi su prihvatili novog partnera, a neki su, opet, potražili novog zubara.

Pošto im je dala sve informacije koje je mogla, gospođica Morli reče: "Dakle, pronašli ste onu ženu koja je bila Henrijeva pacijentkinja - gospođicu Sejnzberi Sil - i ona je takođe bila ubijena." Naglasila je reč 'takođe', tako da je zvučala pomalo izazivački.

Poaro reče: "Vaš brat vam nikada nije posebno spominjao gospođicu Sejnzberi Sil?"

"Ne, ne sećam se toga. Spomenuo bi mi posebno naporene pacijente, ako bi mu neki od pacijenata ispričao nešto zanimljivo pnda bi mi to preneo, ali obično nismo mnogo pričali o njegovom poslu. Bilo mu je drago da zaboravi na posao kad bi mu se radni dan završio. Ponekad je bio veoma umoran."

"Da li ste čuli za izvesnu gospođu Čapman, pacijentkinju vašeg brata?"

"Čapman? Ne, ne bih rekla. Gospođica Nevil je ta koja bi mogla da vam pomogne oko toga."

"Voleo bih da stupim u vezu s njom. Gde je ona sada?"

"Čini mi se da se zaposlila kod nekog zubara u Ramzgejtu."

"Još se nije udala za onog mladića, Frenka Kartera?"

"Nije. Nadam se da do toga neće ni doći. Ne dopada mi se taj mladić, gospodine Poaro. Stvarno mi se ne dopada. Nešto nije u redu s njim. Još uvek mi se čini da uopšte ne razlikuje dobro od zla."

Poaro upita: "Mislite li da je moguće da je on ubio vašeg brata?"

Gospođica Morli polako reče: "Osećam da bi možda bio sposoban za tako nešto - s obzirom na njegovu neobuzdanu narav. Ah, zaista ne vidim da je imao bilo kakvog motiva - kao ni prilike da to uradi. Naravno, druga bi to priča bila da je Henri uspeo da ubedi Gledis da se okane tog momka. Međutim, ona je uvek bila na njegovoj strani."

"Mislite li da je neko mogao da mu plati da to uradi?"

"Da mu plati? Da ubije mog brata? Kakve li neobične pomisli!"

Lepuška crnokosa devojka u tom trenutku uđe da posluži čaj. Kada je izašla i zatvorila vrata za sobom, Poaro upita: "Ta devojka je bila sa vama i u Londonu, zar ne?"

"Agnes? Da, radila je kao sobarica. Kuvaricu sam otpustila - nije želela da ide sa mnom na selo - tako da sada Agnes obavlja sve poslove. Pretvara se u prilično dobru malu kuvaricu."

Poaro kimnu glavom. Bio je vrlo dobro upoznat sa domaćinstvom u Ulici kraljice Šarlote 58. Podrobno su ga proučili u vreme tragedije. Gospodin Morli i njegova sestra su živeli u delu kuće koji je zauzimao dva najviša sprata.

Podrumske prostorije bile su potpuno zatvorene, izuzev uskog prolaza do zadnjeg dvorišta. Tu je postojao žičani lift za prevoz namirnica do najvišeg sprata, kao i cev kroz koju se moglo komunicirati sa spratovima. U kuću se, dakle, moglo ući jedino kroz vrata za koja je bio zadužen Alfred. Policija je, prema tome, mogla da otpiše mogućnost da je onoga jutra neko nepozvan ušao u kuću.

I kuvarica i sobarica su bile u službi kod Morlijevih već dugi niz godina i pokazale su se kao pouzdane osobe. Tako da, mada je postojala teoretska mogućnost da se jedna od njih dve odšunjala na drugi sprat i ubila svog gospodara, ta mogućnost nikada nije ozbiljno uzeta u obzir. Ni jedna ni druga tokom ispitivanja nisu delovale posebno zbunjeno ili uznemireno, a osim toga, nije se činilo da ima razloga da se povezu sa njegovom smrću.

Pa ipak, kada je, na odlasku, Agnes uručila Poarou njegov šešir i štap, upitala ga je s neuobičajenom napetošću u glasu: "Da li - da li se zna nešto više o gospodarevoj smrti, gospodine?"

Poaro se okrenuo da je pogleda. Zatim reče: "Ništa novo još nije izašlo na videlo."

"Još uvek su ubeđeni da se ubio zbog greške koju je napravio sa onim lekom?"

"Jesu. Zašto pitate?"

Agnes stade da gužva porub kecelje, skrenuvši pogled u stranu. Zatim reče, pomalo nerazgovetno: "Pa - gospodarica ne misli tako."

"A vi se, možda, slažete sa njom?"

"Ja? Oh, ne znam ja ništa, gospodine. Samo - samo sam htela da se uverim."

Herkul Poaro reče najljubaznije što je mogao: "Bilo bi vam lakše da znate bez ikakve sumnje da je to bilo samoubistvo?"

"Oh, da, gospodine", Agnes se smesta složi sa njim, "stvarno bi."

"Iz nekog posebnog razloga, možda?"

Iznenaden pogled u njenim očima se susretnu sa njegovim. Jedva primetno je ustuknula.

"Ne znam ja ništa o tome, gospodine. Samo sam pitala."

'Ali, zašto je pitala?', kopkalo je Herkula Poaroa dok je išao stazom do ulazne kapije. Bio je siguran da na to pitanje postoji odgovor. Ali, zasad još nije mogao da ga dokuči. Pa ipak, osetio je da je za korak bliži rešenju.

VI

Kada se Poaro vratio u svoj stan, čekalo ga je iznenađenje u vidu neočekivanog gosta. Sve što se od njega u prvi mah moglo videti bila je ćela koja je virila iznad naslona stolice. Ubrzo se sitna, uredna figura gospodina Barnsa digla na noge. Očiju blistavih kao i obično, reda radi je promrmljao nešto u znak izvinjenja. Došao je, kako je objasnio, da uzvрати posetu gospodinu Herkulu Poarou. Poaro izrazi svoje ushićenje što vidi gospodina Barnsa. Džordž je dobio nalog da posluži kafu - osim ako bi njegovom gostu bio draži čaj ili viski sa sodom?

"Kafa će mi sasvim odgovarati", reče gospodin Barns.

"Pretpostavljam da je vaš sluga dobro priprema, što nije slučaj sa većim delom engleske posluge."

Nakon par izmenjenih kurotaznih reči, gospodin Barns se nakašlja: "bit ću potpuno iskren s vama, gospodine Poaro. Čista znatiželja me je dovela k vama. Vi ste, pretpostavljam, dobro upoznati s razvojem ovog neobičnog slučaja. Pročitao sam u novinama da je, izgleda, pronađen i leš gospođe Sejnzberi Sil. Da je istraga provedena i odođođena do pronalaska novih dokaza. Uzrok smrti je prevelika doza lijekova."

"To je tačno.", odgovori Poaro.

Nastala je mala pauza, a onda Poaro upita: "Jeste li čuli za Alberta Čapmana, gospodine Barns?"

"Ah, suprug dame u čiji je stan došla gospođa Sejnzberi Sil i gdje je umrla?"

Prilično nedostižna osoba, čini se.'

"Ali ne i nepostojeća?"

"Oh, ne," odgovori gospodin Barns. "Postoji on, zaista postoji. Čuo sam da je mrtav. Ali ne možete verovati tim glasinama."

"Tko je on bio, gospodine Barns?"

"Ne veruje da će to spominjati u istrazi. Ne ako budu mogli izbeći. Nastavit će s pričama o trgovačkom putniku."

"Znači, bio je u Tajnoj službi?"

"Naravno da je bio. Ali nije to smio reći svojoj ženi, apsolutno ne. U stvari, nije trebao ni biti u službi nakon braka. To jest, to nije uobičajeno ako ste jedan od stvarno tajnih ljudi."

"A Albert Čapman je to bio?"

"Da, bio je poznat kao Q.X.912. Korištenje imena nije bilo po pravilima. Oh, ne mislim da je Q.X.912 bio posebno važan – ili nešto tako slično. Ali je bio jako koristan jer je bio beznačajan – jedan od onih čijeg se lica teško sećate. Korišten je za poslove kurira, po ceoj Evropi, uzduž i popreko. Znete već. Jedna zvanična depeša pošalje se preko našeg ambasadora u Ruritaciji - a uz to i jedno nezvanično pisamce s prljavštinama za Q.X.912 - to jest, za gospodina Alberta Čapmana."

"Znači da je raspolagao velikom količinom korisnih informacija?"

"Verovatno nije imao pojma ni o čemu", reče gospodin Barns veselo. "Posao mu se sastojao samo u tome da uskače i iskače iz vozova, brodova i aviona i da uvek ima uverljivo objašnjenje zašto ide tamo kuda već ide!"

"A čuli ste da je mrtav?"

"To je ono što sam čuo", reče gospodin Barns. "Ali, ne smete verovati svemu što čujete. Ja nikad ne poverujem u sve što čujem."

Pomno posmatrajući gospodina Barnsa, Poaro upita: "Šta mislite da se desilo njegovoj supruzi?"

"Zaista ne znam", reče gospodin Barns. Gledao je u Poaroa širom otvorenih očiju.

"A vi?"

Poaro reče: "Imam jednu ideju..." On začuta.

Polako reče: "Sve je to vrlo zbunjujuće."

Gospodin Barns saosećajno promrmlja: "Brine vas nešto posebno?"

Herkul Poaro polako reče: "Da. Ono što mi moje sopstvene oči govore..."

VII

Džap uđe u Poarovu dnevnu sobu i tolikom silinom tresnu polucilindar o sto, da se ovaj opasno zaljuljao. Zatim reče: "Kako ste se, kog đavola, samo setili toga?"

"Dobri moj Džape, ne znam o čemu to govorite."

Džap polako upita: "Šta vas je navelo na pomisao da telo koje smo pronašli nije telo gospođice Sejnzberi Sil?"

Poaro je delovao zabrinuto. On reče: "Brinulo me je lice. Zašto bi neko unakazio pokojnično lice?"

Džap reče: "Svega mi, nadam se da je stari Morli negde gde može da nas čuje.

Postoji i ta mogućnost, znate, da je smišljeno uklonjen s puta - tako da ne bio mogao da je identifikuje."

"Svakako bi bilo bolje da je lično mogao da je identifikuje."

"I Leteran će sasvim odgovarati. To je Morlijev naslednik, sposoban, pristojan čovek, a i dokazi su nepobitni."

Sutradan su večernja izdanja objavila senzacionalnu vest. Mrtvo telo pronađeno u zgradi kod Batersija, za koje se verovalo da je pripadalo gospođici Sejnzberi Sil, sa sigurnošću je identifikovano kao telo gospođe Čapman, supruge Alberta Čapmana.

Gospodin Leteran, iz Ulice kraljice Sarlote 58, izjavio je to bez oklevanja, pozivajući se na izgled zuba i vilice, koji se podudaraao sa zubarskim kartonom gospođe Čapman u kartoteci pokojnog gospodina Morlija. Na telu je bila pronađena odeća gospođice Sejnzberi Sil, a pored tela i njena tašna - ali gde je bila sama gospođica Sejnzberi Sil?

Devet, deset - kokica punačka

I

Dok su se vraćali sa zasedanja istražnog suda, Džap oduševljeno reče Poarou:

"Ovo je bila prava stvar. Baš ih je drmnulo!"

Poaro klimnu glavom.

"Vi ste prvi došli na tu ideju", reče Džap, "ali, da znate, i meni nešto nije štimalo u vezi s tim telom. Na kraju krajeva, ne kasapi se lice nekog mrtvaca tek tako. To je prljav, neprijatan posao, i bilo je jasno kao dan da je za to morao postojati neki razlog. A razlog može biti samo jedan - da se prikrije identitet žrtve." On velikodušno dodade: "Ali, meni sigurno ne bi tako brzo palo na pamet da je to, u stvari, ona druga žena."

Poaro se osmehnu, pa reče: "A opet, družo moj, lični opis tih dveju žena u osnovi i nije toliko različit. Gospođa Čapman je bila elegantna, privlačna žena našminkana i obučena po poslednjoj modi. Gospođica Sejnzberi Sil je bila neugledna, i nije koristila maskare ni ruževe. Ali, lični opisi im se u osnovi podudaraju. Obe su bile četrdesetih godina. Obe su bile otprilike iste visine i građe.

Obema je kosa već bila počela da sedi, i obe su je bojile u plavo."

"Da, naravno, ako tako gledate na to. Ipak, jedno se mora priznati - ljupka Mabel nas je obojicu propisno namagarčila. A mogao sam da se zakunem da je autentična." .

"Ali, družo moj, i jeste autentična. Znamo sve o njenoj prošlosti."

"Nismo znali da je kadra da počini ubistvo - a sada upravo tako izgleda. Nije Silvija ubila Mabel. Mabel je ubila Silviju."

Herkul Poaro zabrinuto odmahnu glavom. Još uvek mu je bilo teško da u mislima poveže Mabel Sejnzberi Sil sa ubistvom. A opet, u ušima mu je i dalje odzvanjao tih, ironičan glas gospodina Barnsa: "Obratite pažnju na pristojan svet..."

Mabel Sejnzberi Sil je svakako spadala među pristojan svet.

Džap svečano izjavi: "Rasvetliču ja ovaj slučaj, Poaro. Neće mene ta žena nasamariti."

II

Sledećeg dana Džap je telefonirao Poarou. U glasu mu se osećao izvestan čudnovat prizvuk. Rekao je: "Poaro, znate li šta ima novo? Ode mast u propast, družo moj!"

"Pardon? - veza izgleda nije baš najbolja. Nisam vas baš najbolje razumeo..."

"Gotovo je, dragi moj. Go-to-vo. Kraj balade! Sad lepo možemo da sednemo i da hvatamo zjale!"

Sada više nije bilo nedoumice oko gorčine u Džapovom glasu. Poaro je bio zaprepašćen.

"Šta je gotovo?"

"Čitava gužva! Huka i buka! Publicitet!"

"Ali, još uvek vas ne razumem."

"Onda me slušajte. Slušajte pažljivo, jer ne smem da pominjem imena. Sećate se da smo pročešljali čitavu zemlju u potrazi za izvesnom divom."

"Da, da. Sad vas razumem."

"E pa, zatvorili su nam istragu. Zataškali - smestili ad acta. Da li me sad razumete?"

"Da, da. Ali, zašto?"

"Naređenja iz prokletog Ministarstva spoljnih poslova."

"Zar to nije veoma neobično?"

"Pa, dešava se s vremena na vreme."

"Ali, zašto bi bili toliko obzirni prema gospođici - prema našoj divi?"

"I nisu. Do nje im je stalo kao do lanjskog snega. Publicitet je u pitanju - ako joj se bude sudilo, mnogo prijavog veša o gospođi A. C. moglo bi da izađe na videlo.

Leš, za početak. To je ono što treba da se zataška! Mogu samo da pretpostavim da se prokleti muž - gospodin A. Č. - Pratite me?"

"Da, da."

"Da se nalazi negde napolju, na nekom škakljivom mestu, pa ne bi hteli da mu pomrse račune."

"Tja!"

"Šta rekoste?"

"Ispustio sam, mon ami, uzvik negodovanja!"

"A, tako. Pomislio sam da ste se prehladili. Negodovanje je u ovakvim okolnostima sasvim prirodno! Ja bih upotrebio i snažniji izraz. Kad se setim da puštamo tu damu da nam pobegne, smrkne mi se pred očima."

Poaro reče vrlo ljubazno: "Neće se ona izvući tako lako."

"Kažem vam da su nam ruke vezane!"

"Vaše možda - ali moje nisu!"

"Stari dobri Poaro! Znači, ipak nastavljate s tim?"

"Mais oui - do poslednjeg daha."

"Pa, nemojte da vam zaista bude poslednji, stari moj! Kako je krenulo, neko će vam verovatno poslati poštom otrovnu tarantulu!"

Pošto je spustio slušalicu, Poaro reče sam sebi: "Zašto li sam upotrebio taj melodramatičan izraz - 'do poslednjeg daha'? Vraiment^[16] kakva besmislica!"

Pismo je stiglo večernjom poštom. Bilo je otkucano na pisačkoj mašini, izuzev potpisa:

Dragi gospodine Poaro (glasilo je),

Bio bih vam veoma zahvalan ako biste me sutra posetili. Imao bih jednu poslovnu ponudu za vas. Predlažem dvanaest i trideset, u mojoj kući u Celsiju. Ako vam to ne odgovara, molio bih vas da telefonirate mom sekretaru i da sa njim ugovorite neko drugo vreme. Izvinjavam se zbog kratkoće poziva.

Iskreno vaš, ALISTER BLANT

Poaro izravna pismo pa ga pročita još jednom. U tom trenutku zazvoni telefon.

Herkul Poaro je ponekad zamišljao da je, po tome kako mu telefon zazvoni, u stanju da predvidi kakav mu razgovor predstoji. U ovom slučaju je od prvog trenutka bio prilično siguran da je poziv od posebne važnosti. Nije to bio pogrešan broj - a ni neko od njegovih prijatelja.

On ustade i podiže slušalicu. Zatim reče, učtivim glasom, sa primetnom dozom stranog akcenta:

"Alo?"

Jedan bezličan glas reče: "Na kom ste vi broju, molim vas?"

"Ovo je Vajthol 7272."

Usledila je pauza, škljocaj, a onda jedan glas progovori. Bio je to ženski glas.

"Gospodin Poaro?"

"Da."

"Gospodin Herkul Poaro?"

"Da."

"Gospodine Poaro, vi ste ili primili - ili ćete vrlo uskoro primiti - jedno pismo."

"Ko je na vezi?"

"Nije neophodno da to znate."

"Vrlo dobro. Primio sam, madame, osam pisama i tri računa večernjom poštom."

"Onda znate o kom pismu govorim. Mudro ćete postupiti, gospodine Poaro, ako budete odbili ponudu koja vam je ponuđena."

"O tome ću, madame, odlučiti sam."

Glas hladno reče: "Upozoravam vas, gospodine Poaro. Vaše mešanje više neće biti tolerisano. Klonite se ovoga!"

"A ako se ne budem klonio?"

"Onda ćemo preduzeti korake kako bismo se pobrinuli da više ne treba strahovati od vašeg mešanja..."

"To je pretnja, madame!"

"Mi samo tražimo od vas da budete razumni... Za vaše dobro."

"Veoma ste velikodušni!"

"Ne možete promeniti nešto što je već odlučeno. Zato se klonite onoga što vas se ne tiče! Razumete li?"

"Oh, da, razumem. Ali smatram da me se smrt gospodina Morlija tiče."

Ženski glas oštro reče: "Morlijeva smrt nije bila planirana. Predstavljao je smetnju našim planovima."

"On je bio ljudsko biće, madame, i umro je pre nego što mu je došlo vreme."

"Nije bio od značaja."

Poaro je zazvučao opasno, kada je vrlo tiho rekao: "Tu grešite..."

"Sam je bio kriv. Odbio je da bude razuman."

"Ja, takođe, odbijam da budem razuman."

"Onda ste budala."

Čuo se zvuk spuštanja slušalice s druge strane.

Poaro reče: "Alo?" i sam posle toga spusti slušalicu. Nije smatrao za potrebno da zove centralu da bi saznao s kog broja je poziv upućen. Bio je sasvim siguran da je bio upućen iz javne govornice. Ono što ga je kopkalo i zbunjivalo je bio osećaj da je taj glas čuo već negde ranije. Napregnuto je razmišljao, pokušavajući da se priseti nečeg što mu je izmicalo. Da li je to mogao biti glas gospođice Sejnzberi Sil?

Koliko se sećao, glas Mabel Sejnzberi Sil bio je prodoran i pomalo izveštačen, sa ponešto prenaglašenom dikcijom. Ovaj glas nije bio ni nalik tom, a opet - mogla bi to biti gospođica Sejnzberi Sil, ali sa izmenjenim glasom. Na kraju krajeva, svojevremeno je bila glumica. Mogla je, verovatno, sasvim lako da izmeni glas. Po boji, ovaj glas se i nije toliko razlikovao, ali nije bio onakav kakvoga se sećao.

Međutim, nije bio zadovoljan tim objašnjenjem. Ne, glas ga je "odselio" na neku drugu osobu koju je poznavao. Ne na neku osobu

koju je poznavao dobro - ali je i dalje bio sasvim siguran da je taj glas čuo jednom, ako ne i dva puta ranije.

Zašto bi ga iko, zapitao se, zvao i pretio mu? Zar ti ljudi stvarno misle da bi ga pretnje mogle zaustaviti? Očigledno da misle. Zaista se ne razumeju u psihologiju!

IV

Jutarnje novine donele su senzacionalnu vest. Sinoć je pucano na premijera, kada je u društvu jednog prijatelja napuštao zgradu broj 10 u ulici Dauning.

Srećom, metak je promašio metu. Indijac koji je bio odgovoran za ovaj incident zadržan je od strane policije. Pošto je to pročitao, Poaro se odvezao taksijem do Skotland jarda, gde su ga uveli u Džapovu kancelariju. Ovaj ga srdačno pozdravi.

"A, i vas su vesti nanele ovamo. Jesu li neke od novina pomenule ko je bio taj 'prijatelj' sa premijerom?"

"Nisu, ko je to bio?"

"Alister Blant."

"Zaista?"

"I još nešto", nastavi Džap. "Imamo debelih razloga da verujemo da je metak bio namenjen Blantu, a ne premijeru. Moralo je biti tako, osim ako napadač nije bio potpuni slepac!"

"Ko je to učinio?"

"Neki ludi student, Indijac. Usijana glava, po običaju. Ali, neko ga je nagovorio na to. Nije to bila samo njegova ideja."

Džap dodade: "Zamalo da ga ne uhvatimo. Znate, obično se oko broja 10 vrti nešto ljudi. Kada se začuo pucanj, neki mladić, Amerikanac, zgrabio je nekog bradatog čovečuljka i doviknuo policiji da je uhvatio atentatora. Za to vreme, Indijac je pokušao da kidne dok ga niko ne gleda - ali ga je jedan od naših ščepao na vreme."

"Ko je bio taj Amerikanac?", znatiželjno upita Poaro.

"Mladić po imenu Rajks. Zašto...?", on začuta, zagledavši se u Poaroa. "U čemu je stvar?"

Poaro reče: "Hauard Rajks, odseo u hotelu 'Holborn Palas'."

"Tako je. A ko je - pa naravno! Učinilo mi se da mi je ime poznato. To je bio onaj pacijent koji je pobeo onog prepodneva kada se Morli ubio..."

On zastade, pa polako reče: "Hm - kako ta stara stvar stalno iznova isplivava na površinu. Vi još uvek niste odustali od onih svojih ideja, zar ne, Poaro?"

Herkul Poaro smrknuto odgovori: "Da. Još uvek nisam..."

V

Kad je stigao u Gotsku kuću, Poaroa je primio sekretar, visok, slabunjav mladić savršenih manira. Delovao je vrlo prijatno dok se izvinjavao.

"Tako mi je žao, gospodine Poaro - a i gospodinu Blantu. Pozvali su ga iz ulice Dauning. Povodom onog sinoćnjeg - hm - incidenta. Telefonirao sam u vaš stan, ali ste, nažalost, već bili otišli."

Mladić užurbano nastavi: "Gospodin Blant mi je stavio u zadatak da vas pitam da li bi vam odgovaralo da provedete vikend sa njim u njegovoj kući u Kentu. U

Ekšamu, znate. Ako vam bude odgovaralo, on bi po vas došao kolima sutra uveče."

Poaro je oklevao.

Mladić reče, ubedljivim glasom: "Gospodinu Blantu je veoma stalo da se vidi s vama."

Herkul Poaro se nakloni. On reče: "Zahvaljujem. Prihvatam ponudu."

"O, to je sjajno. Gospodin Blant će biti oduševljen. Ako dođe po vas oko petnaest do šest, da li bi to - o, dobro jutro, gospođo Olivera..."

Majka Džejn Olivera upravo je ušla. Bila je vrlo elegantno obučena, a povrh razbarušene frizure nosila je šešir nakrivljen na jednu stranu.

"Oh! Gospodine Selbi, je li vam gospodin Blant dao nekakva uputstva u vezi s onim baštenskim stolicama? Htela sam sinoć da porazgovaram s njim o tome, pošto znam da za ovaj vikend nećemo biti tu i..."

Gospođa Olivera ugleda Poaroa i zastade.

"Poznajete li gospođu Olivera, gospodine Poaro?"

"Već sam imao to zadovoljstvo da se upoznam sa madame."

Poaro se nakloni.

Gospođa Olivera odsutno reče: "Oh? Kako ste? Naravno, gospodine Selbi, ja znam da je Alister veoma zauzet čovek i da mu se te sitne kućne stvari možda ne čine važnim..."

"Sasvim je u redu, gospođo Olivera", reče delotvorni gospodin Selbi.

"Pomenuo mi je nešto o tome, pa sam pozvao 'Diverse' da to srede."

"Odlično. Dakle, jedna briga manje. I još nešto, gospodine Selbi, možete li mi reći..."

Gospođa Olivera nastavi da brblja. Bila je, pomisli Poaro, poput kakve kokoške.

Poput jedne punačke kokice! Gospođa Olivera, i dalje kokodačući, dostojanstveno se udaljila ka vratima, u stopu za svojim poprsjem.

"...I ako ste sasvim sigurni da ćemo ovog vikenda tamo biti samo mi..."

Gospodin Selbi se nakašlja. "Ahm - gospodin Poaro će takođe doći za vikend."

Gospođa Olivera zastade, pa se okrenu i osmotri Poaroa s gađenjem.

"Zaista?"

"Bilo je vrlo ljubazno od gospodina Blanta što me je pozvao", reče Poaro.

"Pa, pitam se - baš je to čudno s Alisterove strane. Oprostićete mi, gospodine Poaro, ali gospodin Blant mi je izričito rekao da želi miran, porodični vikend!"

Selbi nepopustljivo reče: "Gospodin Blant mi je posebno naglasio da želi da i gospodin Poaro bude tamo."

"Oh, zaista? Meni to nije spominjao."

Vrata se otvoriše. U dovratku je stajala Džejn. Ona nestrpljivo reče: "Majko, ideš li? Treba da se pojavimo na ručku u jedan i petnaest!"

"Dolazim, Džejn. Ne budi nestrpljiva."

"Pa, hajde već jednom, za ime sveta. Dobar dan, gospodine Poaro."

Ona se smesta umiri, a od drskosti više nije bilo ni traga. Pogled joj postade oprezniji.

Gospođa Olivera hladno reče: "Gospodin Poaro dolazi u Ekšam za vikend."

"Oh - je li?"

Džejn Olivera se sklonila u stranu da propusti majku. Trenutak pre nego što će krenuti za njom, iznenada se osvrnula. "Gospodine Poaro!"

Glas joj je zvučao zapovednički.

Poaro joj priđe.

Ona tiho upita: "Zašto dolazite u Ekšam? Zašto?"

Poaro sleže ramenima. Zatim reče: "Zahvaljujući ljubaznom pozivu vašeg teče."

Džejn reče: "Ali, on ne može znati... Ne može... Kada vas je pozvao? Oh, nema potrebe da..."

"Džejn!"

Majka ju je dozivala iz hodnika.

Džejn užurbano prošapta: "Ne mešajte se. Molim vas da ne dolazite."

Ona iziđe. Do Poaroa dopreše zvuči prepirke. Čuo je piskavo kokodakanje gospođe Olivera: "Zaista neću više tolerisati tvoju nepristojnost, Džejn... Pobrинуću se da se više ne mešaš..."

Sekretar reče: "Onda - sutra nešto pre šest, gospodine Poaro?"

Poaro odsutno klimnu glavom. Stajao je kao da je ugledao duha. Međutim, njegove uši, a ne oči, bile su te koje su mu priredile šok.

Dve rečenice koje su doprle do njega kroz otvorena vrata su bile gotovo identične onima koje je čuo u sinoćnjem telefonskom razgovoru, i shvatio je zašto mu je taj glas bio odnekud poznat.

Kada je izašao na svež vazduh, on zbunjeno odmahnu glavom. Gospođa Olivera?

Ali, to nije moguće! Nije moguće da je gospođa Olivera bila ta sa kojom je sinoć razgovarao telefonom!

Taj praznoglavi snob od žene - sebičan, gramziv, samoživ? Kako ju je ono upravo nazvao u sebi? "Ta punačka kokica? C'est ridicule!", [\[17\]](#) reče Herkul Poaro. Uši su ga, zaključio on, sigurno obmanule. A opet...

VI

Rols je stigao do Poaroove zgrade tačno nekoliko minuta pre šest. Jedini putnici u njemu su bili Alister Blant i njegov sekretar. Po svemu sudeći, gospođa Olivera i Džejn otišle su ranije, drugim kolima. Vožnja je bila nezanimljiva. Blant nije bio posebno razgovorljiv, uglavnom je pričao o svojoj bašti i o nedavnom sajmu hortikulture.

Poaro mu je čestitao na njegovom srećnom izbavljenju, na šta je Blant samo odmahnuo rukom, i rekao: "A, to! Ne verujem da je taj hitac bio namenjen meni. U svakom slučaju, siromah nije imao pojma kako se to radi! Samo još jedan od tih sluđenih studenata. Oni, zapravo, ne misle ništa loše. Samo su ubeđeni da će to što su pucali na premijera promeniti čitav tok istorije. To je, zapravo, patetično."

"Bilo je i drugih nasrtaja na vas, zar ne?"

"Zvuči prilično melodramatično", reče Blant, sa jedva primetnim sjajem u očima. "Neko mi je nedavno poslao bombu poštom. Nije to bila naročito efikasna bomba. Znae, ti momci koji bi želeli da upravljaju čitavim svetom - šta misle da će od njega napraviti, kad nisu u stanju da naprave ni jednu efikasnu bombu?" On odmahnu glavom.

"Uvek ista stvar - dugokosi, smušeni idealisti – bez trunke praktičnog znanja.

Nisam ni ja posebno pametan - nikad nisam ni bio - ali znam da čitam, da pišem i da računam. Shvatate što hoću da kažem?"

"Čini mi se da shvatam, ali objasnite mi to malo detaljnije."

"Pa ako čitam nešto što je napisano na engleskom ja razumem što znači - ne govorim o nekim dubokim mislima, formulama ili o

filozofiji, već o prostom engleskom jeziku, koji koriste svi poslovni ljudi - međutim, mnogi ne razumeju! Ako želim da nešto napišem mogu da stavim na papir ono što mislim - što sam opet primetio da mnogi ne umeju! I, kao što rekoh, umem da računam. Ako Džons ima osam banana i Braun mu uzme deset, koliko će Džonsu ostati? To je vrsta zadatka za koji ljudi vole da se prave da ima jednostavan odgovor. Ne priznaju, pod jedan, da Braun to ne može da uradi - pod dva, da rešenje ne bi bilo u obliku pozitivnog broja banana!

"Više vole da rešenje bude nekakav mađioničarski trik?"

"Upravo tako. Ni političari nisu ništa bolji. Međutim, ja sam se uvek držao čistog i zdravog razuma. To se na kraju uvek pokaže kao najbolje, znate."

On dodade, uz pomalo stidljiv osmeh: "Ali, ne bih smeo da vas gnjavim pričama o poslu. Loša je to navika. Osim toga, volim da, kada odem iz Londona, sve poslove ostavim za sobom. Jedva čekam da čujem neke od vaših pustolovina, gospodine Poaro. Volim da čitam trilere i detektivske priče, znate. Mislite li da se takve stvari zaista dešavaju?"

Ostatak putovanja protekao je u razgovoru o nekim od spektakularnih slučajeva Herkula Poaroa. Pokazalo se da je Alister Blant željan da zna sve pojedinosti poput kakvog školarca. Ugodna atmosfera se zadržala sve do dolaska u Ekšam gde ih je dočekala gospođa Olivera, na kojoj se, iza njenog zamamnog poprsja, jasno dalo primetiti hladno negodovanje. Ignorisała je Poaroa koliko god je mogla, i obraćala se isključivo svom domaćinu i gospodinu Selbiju. Sekretar je odveo Poaroa do njegove sobe.

Kuća je bila ljupka, ne prevelika, i nameštena sa istim onakvim nenametljivim i dobrim ukusom koji je Poaro zapazio i u Londonu, Sve je bilo skupoceno, ali jednostavno. Ogromno bogatstvo koje je vlasnik kuće posedovao dalo se naslutiti samo iz lakoće kojom je ta prividna jednostavnost bila postignuta. Posluga je bila izvrsna - kuhinja prava engleska, a ne kontinentalna - ali su vina poslužena za večerom izazvala kod Poaroa buru oduševljenja. Jelovnik se

sastojao od izvrsne supe, lista na žaru, jagnjećih leđa sa sitnim mladim graškom i jagoda sa šlagom.

Poaro se do te mere prepustio uživanju u svim tim blagodetima da je jedva obraćao pažnju na hladnoću gospođe Olivera i otresitost njene kćerke. Džejn se, iz nekog razloga, postavila krajnje neprijateljski prema njemu. Kako se večera bližila kraju, Poaro se tome sve više čudio.

Prešavši znatiželjnim pogledom preko prisutnih, Blant zapita: "Helen danas ne večera s nama?"

Usne Džulije Olivera sastaviše se u tanku liniju. Ona reče: "Rekla bih da se draga Helen premorila u bašti. Skrenula sam joj pažnju da bi joj bilo mnogo pametnije da legne i da se odmori, nego da se udešava i dolazi ovamo. Sasvim me je razumela."

"A, tako, znači." Blant je delovao odsutno i pomalo zbunjeno. "Mislio sam da će joj prijati da preko vikenda, za promenu, provede malo vremena i ovde."

"Helen je tako jednostavna duša. Voli da ranije ode na spavanje", odlučno reče gospođa Olivera.

Blant se, posle večere, nakratko zadržao sa svojim sekretarom, a Poaro je pošao da se pridruži damama u dnevnoj sobi. Pre nego što je ušao, on začu reci koje je Džejn Olivera uputila svojoj majci: "Teča Alisteru se nije naročito svidelo što si poslala Helen Montresor kući, majko."

"Koješta", odbrusi gospođa Olivera. "Alister je isuviše dobar. Lepo je ukazati pomoć nesrećnim i siromašnim rođacima - vrlo je ljubazno s njegove strane što joj dozvoljava da živi u kolibi a da ništa te plaća, ali i sama pomisao da je svakog vikenda treba dovlačiti ovamo na večeru je besmislena! Čini mi se da nisu u posebno bliskom srodstvu. Mislim da nije u redu što zloupotrebljava njegovu ljubaznost."

"Mislim da je, na svoj način, ipak ponosna", reče Džejn. "Toliko se trudi oko bašte", reče Džejn.

"To je pravi duh", lagodno reče gospođa Olivera. "Škoti drže do sebe i zato ih treba poštovati."

Udobno se smestila na sofu i, još uvek ne obraćajući pažnju na Poaroa, dodala:

"Dodaj mi onaj tabloid, draga. Pišu o Lois Van Skajler i onom njenom marokanskom vodiču."

Alister Blant se pojavi na vratima, pa reče: "Možete sada da dođete u moju sobu, gospodine Poaro."

Ličnu jazbinu Alistera Blanta predstavljala je dugačka prostorija niske tavanice, koja se nalazila u zadnjem delu kuće, i imala prozore koji su gledali na baštu. Sve je odisalo udobnošću, od dubokih fotelja i kauča, do taman toliko nereda, koliko je bilo potrebno da učini život u sobi prijatnim.

(Suvišno bi bilo napomenuti da bi ukusu Herkula Poaroa odgovarala veća doza simetrije!)

Pošto je ponudio gosta cigaretom, a sebi pripalio lulu, Alister Blant je jednostavno i bez okolišanja prešao na stvar.

On reče: "Ima puno stvari zbog kojih sam nezadovoljan. Mislim, naravno, na slučaj one gospođice Sejnzberi Sil. Iz nekih svojih razloga - koji su, ne sumnjam, potpuno opravdani - vlasti su otkazale potragu. Ne znam tačno ko je taj Albert Čapman, a ni čime se bavi - ali šta god da je, izgleda da je prilično bitan, a ovako nešto bi ga moglo dovesti u prilično nezgodan položaj. Ne znam sve detalje, ali mi je premijer spomenuo da ne smemo da dozvolimo da ovaj slučaj suviše privlači pažnju javnosti, i da što pre padne u zaborav, tim bolje. To je sasvim u redu. To je zvaničan stav, a oni, verujem, znaju šta je prioritetno. Prema tome, policiji su ruke vezane."

On se naže napred u stolici. "Ali, ja hoću da saznam istinu, gospodine Poaro. A vi ste taj koji će mi je otkriti. Vi ne morate nikom da polažete račune."

"Šta želite da učinim, gospodine Blant?"

"Hoću da pronađete tu ženu - gospođicu Sejnzberi Sil."

"Živu ili mrtvu?"

Obrve Alistera Blanta se podigoše. "Mislite da postoji mogućnost da je mrtva?"

Herkul Poaro je ćutao trenutak ili dva, a onda reče, polako, naglašavajući svaku reč: "Ako želite moje mišljenje - ali to je, imajte u vidu, samo mišljenje - reći ću vam da mislim da je mrtva..."

"Zašto to mislite?"

Herkul Poaro se jedva primetno osmehnu. Zatim reče: "Činilo bi vam se besmislenim kada bih vam rekao da to mislim zbog para novih ženskih čarapa u jednoj fioci."

Alister Blant se sa znatiželjom zagleda u njega. "Vi ste neobičan čovek, gospodine Poaro."

"Veoma sam neobičan. To jest, imam svoje metode, cenim red i logiku - i ne volim da izvrćem činjenice da bih potvrdio teoriju - a to je, rekao bih - sasvim neuobičajeno!"

Alister Blant reče: "Razmišljao sam o svemu tome - uvek mi treba malo vremena da dođem do nekog zaključka. A i čitav slučaj je strašno čudan! Mislim - prvo, taj zubar što se ubio, pa onda ona Čapmanova spakovana u sopstveni kovčeg, a lice joj unakaženo. Užas! Ne mogu a da ne pomislim da se nešto krije iza svega toga."

Poaro klimnu glavom.

Blant reče: "A osim toga - što više razmišljam o tome - sve sam sigurniji da ta žena uopšte nije poznavala moju suprugu. To što ju je spomenula bio joj je samo izgovor da bi se obratila meni. Ali zašto? Šta je time postigla? Mislim - ako ne računamo mali prilog koji sam joj dao - a i to je bilo namenjeno društvu, a ne njoj lično. A opet mi se čini - da - da je to bilo unapred smišljeno - taj susret na stepeništu. Kao da je bilo isplanirano u sekundu! Ali zašto? To pitanje me neprestano muči - zašto?"

"To je zaista pravo pitanje - zašto? To i mene kopka, ali ne mogu da dokučim odgovor - ne, ne mogu."

"Nemate nikakvih ideja po tom pitanju?" Poaro nemoćno odmahnu rukom.

"Moje ideje su sasvim detinjaste. Govorim sebi da je to možda bilo učinjeno da bi neko drugi uočio kako izgledate, neko ko vas ne poznaje. Ali, opet, to nema smisla - vi ste izuzetno poznata osoba - a uostalom, zar nije mnogo jednostavnije reći: 'Vidiš, to je on - čovek koji je upravo otvorio ona vrata.'"

"A osim toga", reče Blant, "zašto bi neko ko me ne poznaje želeo da sazna kako izgledam?"

"Gospodine Blant, prisetite se još jednom onog prepodneva koje ste proveli na zubarskoj stolici. Da li vam je išta što vam je Morli rekao zvučalo neobično? Zar se ne sećate ničeg što bi nam moglo pomoći?"

Alister Blant se napregnu u pokušaju da se seti. Zatim odmahnu glavom.

"Žao mi je. Ne mogu ničeg da se setim."

"Sasvim ste sigurni da nije spominjao tu ženu - gospođicu Sejnzberi Sil?"

"Nije."

"Ili onu drugu - gospođu Čapman?"

"Ne, nije - uopšte nismo razgovarali o ljudima. Spomenuli smo ruže, bašte koje vape za kišom, godišnji odmor - ništa više."

"I niko nije ušao u ordinaciju dok ste vi bili tamo?"

"Da vidim - ne, čini mi se da nije. Iz mojih ranijih poseta zubaru sećam se jedne devojke - plavokose devojke. Ali, tog puta nije bila tamo. A, da, ušao je još jedan zubar, sećam se - momak sa irskim naglaskom."

"A šta je on rekao ili uradio?"

"Samo je nešto upitao Morlija i izašao. Morli ga se brzo rešio, čini mi se. Bio je tamo samo minut ili dva."

"I ničeg se više ne sećate? Baš ničeg?"

"Ne. Delovao je sasvim normalno."

Herkul Poaro zamišljeno reče: "I ja sam došao do tog zaključka."

Utonuše u tišinu. Onda se, posle nekog vremena, oglasi Poaro: "Da li se, kojim slučajem, sećate, monsieur, jednog mladića koji vam je tog prepodneva pravio društvo u čekaonici?"

Alister Blant se zamisli. "Samo trenutak - tako je, bio je tu jedan mladić - bio je prilično uznemiren. Inače ga ne pamtim ni po čemu posebnom. Zašto pitate?"

"Da li biste ga prepoznali da ga ponovo vidite?"

Blant odmahnu glavom. "Jedva da sam ga i pogledao."

"Nije ni pokušao da zapodene razgovor sa vama?"

"Ne."

Blant pogleda svog sagovornika sa neskrivenom znatiželjom. "U čemu je stvar?"

Ko je taj mladić?"

"Ime mu je Hauard Rajks."

Poaro je s budnom pažnjom očekivao reakciju, ali je nije bilo.

"Da li bi njegovo ime trebalo da mi je poznato? Da li sam se negde već susreo s njim?"

"Ne verujem da ste se susreli s njim. To je prijatelj vaše nećake, gospođice Olivera."

"A, jedan od Džejninih prijatelja."

"Njena majka se, koliko sam shvatio, protivi tom prijateljstvu."

Alister Blant odsutno reče: "Ne verujem da će to imati odjeka u Džejninim ušima."

"Njena majka to shvata toliko ozbiljno da je dovela ovamo svoju kćerku čak iz Amerike, samo da bi je odvojila od tog mladića."

"A!" Blantovo lice se ozari. "O tom momku je, dakle, reč."

"Aha, sad vam postaje zanimljivo."

"Taj mladić je krajnje problematičan - u svakom smislu. Umešan je u mnoge subverzivne aktivnosti."

"Koliko sam shvatio iz razgovora sa gospođicom Olivera, on je tog prepodneva zakazao pregled kod zubara u Ulici kraljice Šarlote, samo da bi video vas."

"Da ga upoznam i uverim se da je u redu?"

"Pa - ne, zapravo - koliko sam shvatio, trebalo je da se on uveri da ste vi u redu."

"Kakva neviđena drskost!"

Poaro prikri osmeh. "Reklo bi se da ste vi oličenje svega onoga što on osuđuje."

"On je svakako od onih mladica koje ja osuđujem! Trači vreme na hvatanje zjala i na prazne priče, umesto da nade pristojan posao i radi nešto korisno!"

Poaro je nekoliko trenutaka ćutao, a onda reče: "Da li biste mi dozvolili da vam postavim jedno pitanje lične prirode, koje bi vam se moglo učiniti i drskim?"

"Samo napred."

"Kako bi, u slučaju vaše smrti, bila raspodeljena vaša imovina?"

Blant se zagleda u njega, pa oštro upita: "Zašto vas to zanima?"

"Zato što postoji mogućnost" - on slegnu ramenima - "da i to igra određenu ulogu u ovom slučaju."

"Gluposti!"

"Možda. A možda i nisu."

Alister Blant hladno reče: "Mislim da ste preterano melodramatični, gospodine Poaro. Niko ne pokušava mene da ubije - ili bilo šta slično tome!"

"Bomba za doručkom - pucanj na ulici..."

"A, to! Svako ko predstavlja krupnu zverku u svetskim finansijskim krugovima podložan je napadima od strane raznih luđaka i fanatika!"

"Postoji mogućnost da je u pitanju neko ko nije ni fanatik, a nije ni lud."

Blant se zagleda u njega. "Na šta to ciljate?"

"Prostim jezikom rečeno, želim da znam kome će vaša smrt doneti novčanu korist."

Blantove usne razvukoše se u osmeh. "Uglavnom Bolnici svetog Edvarda, Klinici za lečenje raka i Kraljevskom oftalmološkom institutu."

"Osim toga, određenu sumu novca sam ostavio i svojoj sestri po pokojnoj supruzi, gospođi Džuliji Olivera; jednaku sumu, ostavljam njenoj kćeri, Džejn Olivera, kao i znatnu sumu svojoj jedinoj živoj rođaki, Helen Montresor, koja se našla u veoma teškim materijalnim prilikama, a sada stanuje u maloj kolibi na ovom imanju.' On zastade pa reče: "Ovo ste, gospodine Poaro, čuli u strogom poverenju."

"Naravno, monsieur, naravno."

Alister Blant zajedljivo dodade: "Nadam se da ne pokušavate da kažete, gospodine Poaro, da Džulija ili Džejn Olivera, ili moja rođaka, Helen Montresor, nameravaju da me ubiju zbog novca?"

"Ništa ja ne pokušavam da kažem - baš ništa."

Blantove jedva primetne ozlojeđenosti nestade. On reče: "Onda ćete preuzeti na sebe taj zadatak?"

"Da nađem gospođicu Sejnzberi Sil? Da, hoću."

Alister Blant srdačno reče: "Dobar ste vi čovek."

VII

Na izlasku iz sobe, Poaro umalo nije naleteo na stasitu figuru sa druge strane vrata. On reče: "Izvinjavam se, gospođice."

Džejn Olivera se malo odmaknu od njega. Zatim ga upita: "Znate li šta ja mislim o vama, gospodine Poaro?"

"Eh, bien - mademoiselle..!"

Nije mu dopustila da dovrši rečenicu. Bilo je to, po svoj prilici retorsko pitanje.

Drugim recima, Džejn Olivera je nameravala da sama odgovori na njega.

"Vi ste uhoda, eto šta ste! Bedno, mizerno njuškalo, koje svuda zabada nos i samo stvara nevolje!"

"Uveravam vas, mademoiselle.."

"Znam ja tačno šta vi nameravate! A sad znam i kakav ste lažljivac! Zašto već jednom sve ne priznate? E, pa, reći ću vam samo ovo - ništa nećete otkriti - baš ništa! Jer nema šta da se otkrije. Niko neće skinuti ni dlaku s glave mog dragog teče. On je sasvim bezbedan. I uvek će biti. Bezbedan je, samouveren i uspešan - i pun oveštalih fraza! Pravi konzervativni Englez bez i trunke mašte - to je on."

Ona zastade, a onda nešto dubljim, ali prijatno promuklim glasom, promrsi: "Muka mi je kad vas vidim - vi prokleti mali buržuju od detektiva!"

Zatim se okrenu i pođe, a njena skupocena haljina se uskovitla za njom.

Herkul Poaro ostade, razrogačenih očiju, podignutih obrva, zamišljeno gladeći brkove. Epitet 'buržuj' mu je, priznade on, dobro

pristajao. Njegovi pogledi na svet oduvek su bili duboko buržujski, ali ga je prezir s kojim je Džejn Olivera upotrebila tu reč nagnao na grozničavo razmišljanje.

Pošao je u dnevnu sobu, i dalje razmišljajući o tome. Gospođa Olivera je tu upravo otvarala pasijans. Kad je ušao, osmotrila ga je hladnim pogledom kakvim bi, verovatno, počastila i kakvu bubašvabu, i s gnušanjem promrmljala: "Crveni pub na crnu damu."

Kao hladnom vodom poliven, Poaro se povuče. Smrknuto je pomislio:

'Avaj, izgleda da me niko ne voli!'

Izašao je u baštu kroz francuski prozor. Veče je bilo predivno, a u vazduhu se osećao miris noćnog cveća. Zadovoljno je udahnuo i odšetao niza stazu koja se pružala između dve cvetne leje.

Zamakao je za ugao, kad u pomrčini opazi dve prilike kako se hitro razdvajaju.

Po svemu sudeći, uznemirio je jedan ljubavni par.

Poaro se žurno okrenu i pođe nazad. Čak i tu, napolju, njegovo prisustvo je, izgleda, bilo de trop. [\[18\]](#)

Prošao je pored prozora kabineta Alistera Blanta, a Alister Blant je nešto diktirao gospodinu Selbiju.

Bilo je očigledno da mu ništa drugo nije preostalo, nego da se popne do svoje spavaće sobe.

Neko vreme je premišljao o raznim neverovatnim aspektima situacije u kojoj se nalazio. Da li se varao ili nije u tome da je onaj glas preko telefona pripadao gospođi Olivera? I sama pomisao se, svakako, činila sasvim besmislenom!

Prisetio se melodramatičnih izjava tihog gospodina Barnsa. Zapitao se gde bi se sada mogao nalaziti tajanstveni gospodin Q.X.912, alijas Albert Čapman. Obuze ga gnev dok se prisećao uznemirenog pogleda u očima služavke, Agnes...

Uvek se dešavalo isto - ljudi su svaki put prikrivali istinu! Obično su to bile sasvim nebitne stvari, ali dok se one ne bi razjasnile, bilo je nemoguće postaviti sve deliće slagalice na prava mesta.

Herkul Poaro sa zaprepašćenjem pomisli: "Je li moguće da ja to starim?"

Jedanaest, dvanaest - treba da se čačka

I

Nakon teške noći, Herkul Poaro se ustao rano i već je bio na nogama. Vreme je bilo savršeno, i on se uputi u šetnju. Okolne leje blistale su pnom ljepotom, iako su njemu više prijali precizniji cvetni aranžmani - grimiznih geranijuma kakve se mogu naći na istočnom kraju. Iako je ovde engleski osećaj za vrtlarstvo doveden do savršenstva.

Nastavio je svoj put duž uredno osmišljenih leja - pa vijugavom stazom stigavši najzad do kuhinjske bašte ograđene zidom. Tu je naišao na krupnu ženu kratke crne kose, odevenu u kaput i suknu koja se jerala, po svemu sudeći glavnom vrtlaru. U govoru jasno se osećao škotski naglasak. Glavni vrtlar nije uživao u ovom razgovoru. Poaro je čuo sarkazam u glasu gospođe Montresor i nastavio je dalje. Vrtlar koji je se sve do sada odmarao na svojoj lopati, počeo brzo kopati.

Mladić je bio okrenut leđima i Poaro zastade da bi ga поблиže osmotrio.

"Dobro jutro", ljubazno reče Poaro.

Kao odgovor je dobio jedva čujno "'Bro jutro, gospodine", ali čovek nije prestajao s radom. Poaro je bio pomalo iznenađen. Koliko je poznavao baštovane, mada su se trudili da deluju revnosno dok im prilazite, ipak su, obično, jedva čekali da naprave pauzu i razmene nekoliko reči sa onim ko im se obrati.

To je, pomisli on, bilo pomalo neprirodno. Stajao je tako neko vreme i posmatrao mladića koji je tako samopregorno radio. Jesu li mu se ti

pokreti ramena učinili poznatim? Ili je, možda, pomisli Herkul Poaro, već počelo da mu prelazi u naviku da mu se čini da je prepoznao neki glas ili pokrete ramena, a da ih u stvari nikad pre toga nije sreo? Je li on to zaista počeo da stari, kao što mu se sinoć učinilo?

Zaokupljen mislima, izašao je iz ograđene bašte, pa zastao da osmotri jedan obronak obrastao žbunjem.

Nešto kasnije, poput kakvog nestvarnog meseca, jedan okrugao predmet počeo da se pomalja nad zidom koji je opasivao kuhinjsku baštu. Bila je to jajolika glava Herkula Poaroa, čije su oči vrlo pomno posmatrale lice mladog baštovana, koji je u međuvremenu prestao sa radom i počeo da briše znojavo lice rukavom.

"Veoma čudnovato i veoma zanimljivo", promrmlja Herkul Poaro dok je neprimetno spuštao glavu.

Iskrao se iz žbunja i otresao nekoliko grančica i listova koji su narušili urednost njegove pojave.

Da, zaista, bilo je veoma čudnovato i zanimljivo što Frenk Karter, koji je zaposlen kao sekretar negde u unutrašnjosti, radi i kao baštovan u službi Alistera Blanta. Razmišljajući o svemu tome, Herkul Poaro u daljini začu gong, pa se zaputi ka kući.

Usput je naišao na svog domaćina kako razgovara sa gospođicom Montresor, koja je upravo bila izašla iz kuhinjske bašte na zadnja vrata.

Čuo je njen glas, jasno i glasno: 'Lepo od tebe, ali bih volela da ne prihvatim niti jedan poziv ovog vikenda, dokle god du tu tvoje američke rođake.'

Blant odvrati: 'Džulije je netaktična, ali ne misli...'

Gospođa Montresor mirno reče: "Po mom mišljenju njeno ponašanje je apsolutno uvredljivo, a ja neću trpiti uvrede niti od Amerikanke niti od bilo koga drugog!" Okrene se i ode, a Alister Blant ostane stajati

telećeg pogleda kao što ostane većina muškaraca koji imaju problema s odnosima među ženama.

"Žene su zaista vragovi! Dobro jutro, gospodine Poaro. Lijep dan, zar ne?"

Krenuli su prema kući i Blunt uzdahne: "Zaista mi nedostaje moja žena!"

U blagovaonici obratio se zastrašujućoj Džuliji: ' Bojim se da si povredila Helenine osećaje."

Gospođa Olivera mrzovoljno odgovori: ' Škoti su oduvek bili osetljivi.'

Alister Blant je delovao potišteno.

Poaro upita: "Imate mladog baštovana, primetio sam, izgleda da ste ga nedavno zaposlili?"

"Tako je," odgovori Blant. " Barton, moj treći baštovan, napustio nas je pre tri nedelje, pa smo zaposlili ovog momka umesto njega."

"Sećate li se odakle je došao?"

"Zaista ne. Mekalister ga je zaposlio. Netko me je zamolio da mu dam šansu.

Bio sam iznenađen, pošto mi Makalister kaže da nije bogzna kako dobar. Hoće da ga otpusti."

"Kako mu je ime?"

"Daning - Sanberi - tako nešto."

"Da li bilo drsko s moje strane ako bih vas pitao koliko ga plaćate?"

Činilo se da to zabavlja Alistera Blanta. "Nipošto. Dve funte i petnaest šilinga, čini mi se."

"Ne više?"

"Sigurno ne više - možda i nešto manje."

"To je", reče Poaro, "veoma čudnovato."

Alister Blant ga začuđeno pogleda.

Međutim, Džejn Olivera prekide ovaj razgovor zašušavajući novinama.

"Izgleda da mnogi hoće tvoju glavu, teča Alistere!"

"A, čitaš o raspravi u Parlamentu. Nije to ništa. Samo taj Arčerton - stalno jurca na vetrenjače. A ima potpuno sulude ideje u vezi sa finansijama. Kad bismo ga pustili da radi po svom, Engleska bi bankrotirala u roku od nedelju dana."

Džejn upita: "Zar nikad ne poželiš da probaš nešto novo?"

"Ne, osim ako se ne radi o poboljšanju starog, draga moja."

"Ali, ti nikad i ne pomišljaš da bi to novo moglo biti bolje od starog. Samo kažeš: 'To neće valjati' - a da se stvarno ne uveriš."

"Ljudi koji suviše eksperimentišu mogu mnogo toga da upropaste."

"Da, ali kako možeš da budeš zadovoljan sadašnjim stanjem stvari? Toliko je toga uzaludnog, toliko nejednakosti i nepravde. Nešto se mora učiniti u vezi s tim!"

"Znaš, Džejn, u ovoj zemlji stvari dosta dobro funkcionišu, kad se sve uzme u obzir."

Džejn sa zanosom reče: "Ono što je potrebno je Novo nebo i Nova zemlja! A ti tu sediš i jedeš bubrege!" Ona ustade i izađe kroz francuski prozor u baštu.

Alister je delovao pomalo iznenađeno, a i kao da mu je bilo pomalo neprijatno.

On reče: "Džejn se dosta promenila u poslednje vreme. Ko li joj je utuvio sve te ideje u glavu?"

"Ne obraćaj pažnju na Džejnine priče", reče gospođa Olivera. "Džejn je veoma luckasta devojka. Znaš kakve su devojke - odlaze na kojekakve zabave po nekim ateljeima gde mladići nose smešne kravate, pa se onda vrate kućama i brbljaju koješta."

"Znam, ali Džejn je oduvek čvrsto stajala na nogama."

"To je sada u modi, Alistere, te stvari se osećaju u vazduhu!"

Alistar Blant reče: "Osećaju se - to je tačno." Delovao je pomalo zabrinuto.

Gospođa Olivera ustade, i Poaro joj otvori vrata. Ona dostojanstveno izađe iz sobe, mršteći se.

Alistar Blant iznenada reče: "Ne sviđa mi se to, znate! Svi to pričaju! A to nema smisla! Sve su to prazne reči! I uvek sam ja neki protivnik svega toga - Novog neba i Nove zemlje. Šta to znači? Ni oni sami ne umeju to da vam objasne! Samo se gađaju rečima." Odjednom se osmehnu, pomalo setno.

"Ja sam jedan od poslednjih iz stare garde, znate."

Poaro znatiželjno reče: "Kada bi vas - uklonili, šta bi se desilo?"

"Uklonili! Kakav izraz!" Lice mu se najednom uozbilji. "Reći ću vam. Gomila prokletih budala izvela bi gomilu veoma skupih eksperimenata. I tu bi bio kraj stabilnosti - zdravog razuma, likvidnosti. Drugim rečima, kraj ove naše Engleske, kakvu je znamo..."

Poaro klimnu glavom. U osnovi je saosećao sa bankarem. I on je znao šta za jednu državu znači likvidnost. I počeo je bolje da shvata za šta se zapravo zalagao Alistar Blant. Gospodin Barns mu je to

već jednom rekao, ali ga tada nije najbolje razumeo. Sasvim iznenada, počeo je da se pribojava...

II

"Završio sam sa pismima", reče Blant, kada se pojavio nešto kasnije tog jutra.

"A sada bih vam, gospodine Poaro, pokazao svoju baštu."

Njih dvojica izađoše napolje i nije mnogo prošlo, a Blant je već uveliko pričao o svom hobiju.

Alpska bašta sa svojim retkim planinskim biljem bila je njegov najveći ponos, pa su tamo proveli neko vreme. Blant je pokazao Poarou nekoliko sićušnih i vrlo retkih biljnih vrsta.

Herkul Poaro je strpljivo slušao, oprezno prebacujući težinu s jedne noge na drugu. Stopala mu behu okovana u njegove najbolje lakovane cipele. Tu i tamo iskrivio bi lice u jedva primetnu bolnu grimasu, jer je letnja žega stvarala iluziju da su mu se stopala pretvorila u dva ogromna pudinga!

Njegov domaćin nastavio je sa šetnjom, pokazujući mu razne biljne vrste koje su se skrivale u širokom travnjaku. Čulo se zujanje pčela a odnekud iz blizine dopirao je ujednačen zvuk velikih baštenskih makaza, kako potkresuju lovorovu živicu. Sve je delovalo veoma mirno i uspavljujuće.

Blant zaslade na ivici travnjaka, pa se osvrnu. Zvuk baštenskih makaza dopirao je iz neposredne blizine, mada potkresivača nije bilo na vidiku.

"Pogledajte kakav se divan pogled pruža odavde, Poaro. Divlji klinčić ove godine vrlo dobro napreduje. Ne sećam se kada je poslednji put tako lepo izgledao - a ono tamo su Raselove lupine. Boje su im predivne."

Bang! Pucanj naruši prepodnevni mir. Nešto besno prozujaju kraj njih. Alister Blant se sa zaprepašćenjem okrenu ka lovorovoj živici, odakle

se dizao jedva primetan pramen dima.

Uto se začuše ljutiti glasovi, lovoru počeo da se povijaju pod dvojicom ljudi koji su se rvali. Iznenada se začu odlučan, piskav glas sa američkim naglaskom:

"Sad si moj, nitkove jedan! Baci taj pištolj!" Dva čoveka izbiše na otvoreno.

Mladi baštovan, koji je tog jutra tako prilježno kopao, sada je uzalud pokušavao da se iskobelja iz snažnog zagrljaja čoveka skoro za glavu višeg od njega.

Poaro je odmah prepoznao tog dragog. Već je po glasu naslutio ko bi to mogao biti.

Frenk Karter zarezao: "Puštaj me! Nisam to bio ja, kad ti kažem! Nisam!"

Hauard Rajks odvratio: "Nisi, je li? Znači, samo si gađao ptice!" On zastade, zagledavši se u pridošlice.

"Gospodin Alister Blant? Ovaj momak je upravo oprobao svoje streljačko umeće na vama. Uhvatio sam ga na delu."

Frenk Karter uzviknu: "To je laž! Rezao sam živicu. Čuo sam pucanj i pištolj je pao ravno pred mene. Podigao sam ga, to je prirodno, i tad je ovaj čovjek skočio na mene."

Hauard Rajks izusti ljutito: "Pištolj je bio u tvojoj ruci i upravo je iz njega pucano!"

S posljednjim rečima, dodao pištolj Poaru: "Da vidimo šta će detektiv reći!"

Srećom sam došao na vreme. Pretpostavljam da ima još nekoliko metaka u tom tvom automatiku."

Poaro promrlja: "Upravo tako."

Blunt je bio ljut. Oštro reče: "Onda Danon-Danbari, kako se zoveš?"

Poaro ga prekide: "Mladićevo ime je Frenk Karter."

Karter se besno okrenu prema njemu: ' Celo vreme ste protiv mene! Špijunirali ste me u nedelju. Kažem vam – to nije istina. Nikada nisam pucao u njega."

Poaro nježno upita: ' U tom slučaju, tko je?' I doda: "Vidite, ovde nema nikoga osim nas.'

Džejn je dotrčala stazom. Kosa joj je lepršala, a oči su bile ispunjene strahom.

Uzdahnu: "Hauard?"

"Zdravo, Džejn. Upravo sam spasao život tvom teči."

"Oh!" Ona zastade. "Ti si mu spasao život?"

"Izgleda da ste stigli u pravi čas, gospodine - hm...", Blant je oklevao.

"Ovo je Hauard Rajks, teča Alistere. Moj prijatelj."

Blant se zagleda u Rajksa - pa se osmehnu.

"O!", uzviknu on. "Znači, vi ste Džejnin momak! Moram da vam zahvalim."

Uz zvuk kao u parne mašine pod visokim pritiskom, Džulija Olivera pojavila se na poprištu događaja, i produhtala: "Čula sam nekakav pucanj. Je li s Alisterom - šta...?" Ona se tupo zagleda u Hauarda Rajksa. "Vi? Ma, ma, kako se samo usuđujete?"

Džejn reče ledenim glasom: "Hauard je upravo spasao život teča Alistera, majko."

"Šta? E, pa - ja..."

"Ovaj čovek je pokušao da ubije teča Alistera, a Hauard ga je šćepao i oteo mu pištolj."

Frenk Karter prasnu: "Svi ste vi prokleti lažovi, svi do jednog."

Gospođa Olivera, opuštene vilice, jedva izusti: "Oh!" Trebalo joj je neko vreme da dođe k sebi. Prvo se obratila Blantu. "Dragi moj

Alistere! Kako je to grozno!

Bogu hvala da si dobro. Ali, mora da si pretrpeo stravičan šok. Pa - čak se i ja osećam prilično slabo. Pitam se - misliš li da bih mogla da dobijem gutljajčić rakije?"

Blant užurbano reče: "Dabome. Hajdemo unutra."

Još uvek pomalo nesigurna na nogama, ona ga uhvati pod ruku.

Blant se osvrnu ka Poarou i Hauardu Rajksu. "Možete li da povedete i tog druškana?", upita on. "Pozvaćemo policiju i predaćemo im ga."

Frenk Karter zausti da nešto kaže, ali ga reči izdadoše. Bio je samrtno bleđ, a kolena su mu klecala. Hauard Rajks ga je nemilosrdno vukao za ruku.

"Dolazi ovamo, ti...", reče on.

Frenk Karter promuklo i neubedljivo procedi: "Sve su to laži..."

Hauard Rajks pogleda u Poaroa. "Nemate baš bogzna šta da kažete za jedno njuškalo na visokoj nozi! Što sad ne krenete da nam solite pamet?"

"Razmišljam, gospodine Rajks."

"Izgleda da ćete morati dobro da porazmislite! Ne bi me čudilo da ostanete bez posla zbog ovoga! Alister Blant ne treba vama da zahvali što je još uvek sa nama u ovom trenutku."

"Ovo je vaše drugo dobro delo ovakve prirode, zar ne, gospodine Rajks?"

"Šta vam to, kog đavola, znači?"

"Još koliko juče ste, zar ne, šćepali čoveka za koga vam se učinilo da je pucao na gospodina Blanta i na premijera?"

Hauard Rajks reče: "Pa - jesam. Izgleda mi to prelazi u naviku."

"Ali, postoji razlika", naglasi Herkul Poaro. "Čovek koga ste juče uhvatili nije ispalio dotične hice. Tu ste pogrešili."

Frenk Karter zlovoljno reče: "I sada je pogrešio."

"Ti da ćutiš", reče Rajks.

Herkul Poaro prošapta za sebe: "Pitam se..."

IV

Dok se presvlačio za večeru i nameštao kravatu tačno na sredinu, Herkul Poaro se namršti pred svojim odrazom u ogledalu.

Bio je nezadovoljan - ali nije mogao da objasni zbog čega. Jer, morao je da prizna da je sve bilo sasvim jasno. Frenk Karter je praktično bio uhvaćen na delu.

Nije da mu se Frenk Karter sviđao, ili da je imao bogzna kakvo poverenje u njega.

Karter je, pomisli on spokojno, bio upravo tip čoveka koga bi Englezi smatrali nitkovom. Bio je to jedan neprijatan i nabusit mladić, od onih koje žene smatraju privlačnim, i to do te mere da ne mogu da poveraju u najgore, koliko god dokazi za to bili očigledni. A i čitava Karterova priča počivala je na staklenim nogama. Ta bajka o tome kako su mu se obratili agenti "tajne službe" - i ponudili mu odličan posao. Da zauzme mesto baštovana i da izveštava o tome šta rade ili pričaju drugi baštovani. To je bila priča koja se mogla oboriti bez po muke - nije bila potkrepljena nikakvim dokazima. Krajnje bedna izmišljotina - baš onakva, razmišljao je Poaro, kakva bi se i mogla očekivati od čoveka kao što je Karter.

A nije bilo baš ničeg što bi Karтеру išlo u prilog. Nije bio u stanju da ponudi ništa bolje od onoga što je stalno ponavljao - da mora biti da je neko drugi pucao iz revolvera. Po njegovom mišljenju, bila je to nameštaljka.

Ne, ništa mu nije išlo u prilog osim, možda, čudne podudarnosti da je Hauard Rajks dva dana uzastopce bio prisutan u trenutku kada je metak za dlaku promašio Alistera Blanta.

Ali, po svemu sudeći, tu nije bilo ničeg. Rajks sigurno nije ispalio hitac u ulici Dauning. A njegovo prisustvo ovde je bilo sasvim

razumljivo - hteo je da bude blizu svoje devojke. Ne, ničeg neverovatnog nije bilo u njegovoj priči.

Sve je, naravno, išlo naruku Hauardu Rajksu. Kada vas čovek upravo spase od metka, ne možete ga izbaciti iz kuće. Najmanje što možete da učinite je da mu ukažete gostoprimstvo, kao i da se prijateljski ophodite prema njemu. Gospođi Olivera se to, očito, nije dopadalo, ali je čak i ona uvidela da se oko toga ništa ne može učiniti.

Džejnin nepoželjni mladić osvojio je deo teritorije, i nije nameravao da ga tek tako preda!

Poaro ga je te večeri posmatrao sa posebnim zanimanjem. Rajks je igrao svoju ulogu prilično oštromno. Nije iznosio nikakve subverzivne stavove, klonio se politike. Pričao je zanimljive priče sa svojih autostopiranja i lutanja po divljini.

"Nije to više vuk", razmišljao je Poaro. "Obukao je jagnječju kožu. Ali, šta li je ispod nje? Pitam se..."

Dok se Poaro te večeri spremao za počinak, čulo se kucanje na njegovim vratima. Poaro reče: "Slobodno", i Hauard Rajks uđe u sobu. On se nasmeja, videvši Poarootov izraz lica.

"Iznenađeni ste što me vidite? Motrim vas celo veče. Nije mi se dopalo kako ste me gledali. Nešto ste bili zamišljeni."

"Zašto bi vas to brinulo, prijatelju moj?"

"Ne znam zašto bi, ali jeste. Čini mi se da neke stvari teško možete da uzmete zdravo za gotovo."

"Eh, bien? I šta s tim?"

"Pa, odlučio sam da je najbolje da budem potpuno otvoren. Mislim na ono od juče. To je i bila samo predstava! Vidite, posmatrao sam

njegovo gospodstvo kako izlazi iz ulice Dauning broj 10 kad sam spazio Ram Lala kako puca na njega.

Poznajem ja Ram Lala. Fin je to momak. Pomalo neuravnotežen, ali jako ga pogađaju nepravde koje se dešavaju u Indiji. Pa eto, nije napravio nikakvu štetu, ta dva naduvenka nisu bila povređena - metak je odleteo miljama daleko od njih - pa sam rešio da napravim predstavu, sve se nadajući da će taj mladi Indijac da zбриše. Ščepao sam nekog jadrnika koji je stajao tu u blizini i proderao se kako sam uhvatio hulju, u nadi da je Ram Lai uhvatio maglu. Ali, panduri ipak nisu naseli. Opkolili su ga u tren oka. Eto, tako je bilo. Shvatate?"

Herkul Poaro reče: "A ovo danas?"

"To je drugo. Nije bilo Ram Lalova u okolini. Samo je Karter bio tamo. On je taj koji je pucao iz tog pištolja! Još ga je imao u ruci kada sam skočio na njega.

Verovatno je hteo još jednom da se oproba."

Poaro reče: "Veoma vam je bilo stalo da zaštitite gospodina Blanta?"

Rajks se isceri - beše to privlačan osmeh.

"Pomalo čudno, čini vam se, posle svega onoga što sam rekao? Pa eto, priznajem da jeste. Smatram da je Blant tip kog bi trebalo ubiti - zarad napretka čovečanstva - ne mislim ništa lično - ali je to ipak, na svoj način, jedan fini stari Britanac. To mislim, a opet, kada vidim da neko pripuca na njega, odmah se umešam. To vam samo pokazuje koliko je čovek jedna nelogična životinja.

Sumanuto, zar ne?"

"Jaz između teorije i prakse je dosta velik."

"Da znate da ste u pravu!" Gospodin Rajks ustade sa kreveta na kom je sedeo.

Njegov ležeran osmeh ulivao je poverenje. "Samo sam hteo", reče on, "da dođem do vas i da vam objasnim kako stvari stoje." On iziđe i pažljivo zatvori vrata za sobom.

V

"Izbavi me, Gospode, od zloga, i sačuvaj me od opakoga", odlučno je pevala gospoda Olivera, na granici falša. Izražavala je svoja osećanja s tolikom nepokolebljivošću, da je Herkul Poaro došao do zaključka da je dotični zlikovac u njenim mislima sigurno gospodin Hauard Rajks.

Herkul Poaro se bese pridružio svom domaćinu i porodici na jutarnjoj službi u seoskoj crkvi.

Hauard Rajks je, uz jedva primetnu dozu podrugljivosti u glasu, upitao: "Idete li redovno u crkvu, gospodine Blant?"

Alister mu je na to promrmljao nešto u smislu da se to na selu od čoveka i očekuje - "ne bih smeo da izneverim vikara, znate" - i taj tipično engleski način razmišljanja sasvim je zbunio njegovog mladog sagovornika, na šta se Herkul Poaro s razumevanjem osmehnuo. Gospođa Olivera se taktično pridružila svom domaćinu, i naredila Džejn da sledi njen primer.

"Jezike su poput zmija izoštrili", čuo se prodorni sopran hora dečaka. "Gujin otrov im je na usnama." Tenori i basovi usrdno zatražiše: "Sačuvaj me, Gospode, od ruku bezbožnika. Izbavi me od zlih koji žude za mojom propašću."

Herkul Poaro zapeva nesigurnim baritonom: "Oholi mi klopku postaviše", pevao je, "mrežom mi jamu zastreše; da, i zamke na mom putu postaviše." I ostade otvorenih usta.

Shvatio je - shvatio je u kakvu je zamku umalo upao! Lukavo postavljena klopka - ispletena mreža - bezdan pod njegovim nogama - pažljivo iskopan da bi on upao u njega.

Kao u transu, Herkul Poaro stajao je otvorenih usta, zureći preda se. Ostao je tako da stoji čak i kad su ostali vernici uz šuškanje seli na

svoja mesta, sve dok ga Džejn Olivera nije povukla za ruku i kroz zube prošaptala: "Sedite."

Herkul Poaro sede. Vremešni, bradati sveštenik zapeva: "Ovde započinje petnaesto poglavlje Prve knjige Samuilove", i stade da čita.

Ali Poaro nije čuo ni reč o stradanju Amaličana.

Bio je potpuno ošamućen - jedino što je video bile su sporadične činjenice kako se okreću vrtoglavom brzinom, pre nego što će se uklopiti u savršen mozaik. Baš poput kaleidoskopa - kopče sa cipela, čarape od deset inča, unakaženo lice, prizeman literarni ukus vratara Alfreda, aktivnosti gospodina Amberiotisa, i uloga koju je odigrao pokojni gospodin Morli - sve se to uskovitlalo i smestilo na svoja mesta, obrazujući skladnu celinu.

Po prvi put, Herkul Poaro je posmatrao slučaj iz pravog ugla.

"Jer nepokornost je greh poput vradžbine, a neposlušnost poput idolopoklonstva i terafima. Pošto si odbacio reč Gospodnju, to te i on kao kralja odbacuje. Ovde se svršava prva propoved", drhtavim glasom odrecitova stari sveštenik, sve u jednom dahu.

Kao u snu, Herkul Poaro ustade i zapeva Tebe, Boga, hvalim.

Trinaest, četrnaest - parovi po klupama

I

"Gospodin Rajli, zar ne?"

Mladi Irac se trže kad začu glas koji je dopirao otprilike u visini njegovog lakta, i okrenu se.

Pored njega se, za šalterom turističke agencije, nalazio čovečuljak velikih brkova i jajolike glave.

"Moguće je da me se ne sećate?"

"Nepravedni ste prema sebi, gospodine Poaro. Vi niste od ljudi koji se lako zaboravljaju."

On se okrenu da bi se obratio službeniku koji je čekao s druge strane šaltera.

Glas kraj njegovog lakta promrmlja: "Idete na odmor u inostranstvo?"

"Nije odmor u pitanju. A vi, gospodine Poaro? Nije valjda da okrećete leđa ovoj zemlji?"

"Ponekad se", reče Herkul Poaro, "vratim na kratko u svoju domovinu - Belgiju."

"Ja idem na duži put od vašeg", reče Rajli. "Idem u Ameriku." Zatim dodade: "I ne verujem da ću se vraćati odande."

"Žao mi je što to čujem, gospodine Rajli. Znači da napuštate svoju praksu u Ulici kraljice Šarlote?"

"Kad biste rekli da ona napušta mene, bili biste bliži istini."

"Je li? To je zaista tužno."

"Ne brine me to. Kada se setim neplaćenih dugova koje ostavljam za sobom, ja sam srećan čovek." On se prijatno osmehnu. "Nisam od onih koji se ubijaju zbog novčanih problema. Ostavite ih iza sebe, ako mene pitate, i počnete ispočetka."

Imam ja svoje kvalifikacije, i to prilično dobre, ako smem da kažem."

Poaro promrmlja: "Video sam gospođicu Morli pre neki dan."

"Jeste li se lepo proveli? Ne bih rekao. Mrzovoljniju ženu na svetu nisam sreo."

Često sam se zapitao na šta bi ličila pijana - ali to će ostati večita tajna."

Poaro reče: "Slažete li se sa presudom istražnog suda o smrti vašeg kolege?"

"Ne", svečano izjavi Rajli.

"Ne verujete da je pogrešio prilikom davanja injekcije?"

Rajli reče: "Ako je Morli dao tom Grku onoliku dozu koliku tvrde da mu je dao - ili je bio pijan, ili je hteo da ga ubije. A nikada nisam video Morlija da pije."

"Znači, mislite da je to učinio namerno?"

"Ne bih želeo to da kažem. To je vrlo ozbiljna optužba. Pravo da vam kažem, ne verujem u to."

"Ali, mora da postoji nekakvo objašnjenje."

"Mora, u pravu ste - ali meni još nije palo na pamet."

Poaro upita: "Kada ste poslednji put videli gospodina Morlija živog?"

"Sačekajte da se prisetim. Previše je vremena prošlo za jedno takvo pitanje.

Valjda prethodne večeri - negde oko petnaest do sedam."

"Niste ga videli na sam dan ubistva?"

Rajli odmahnu glavom.

"Sigurni ste?", nije odustajao Poaro. "Pa, ne smem baš da tvrdim. Ali se ne sećam..."

"Niste se, recimo, popeli do njegove ordinacije oko 11:35, kada je imao jednog pacijenta?"

"U pravu ste. Jesam. Postavio sam mu neko stručno pitanje oko instrumenata koje je trebalo da naručim. Telefonirali su mi zbog toga. Ali, bio sam tamo samo na minut, pa sam to smetnuo s uma. Imao je tada nekog pacijenta."

Poaro klimnu glavom, pa reče: "Postoji još jedno pitanje koje već dugo želim da vam postavim. Vaš pacijent, gospodin Rajks, nije se pojavio u zakazano vreme, to jest, otišao je bez objašnjenja. Šta ste radili u tih pola sata dokolice?"

"Ono što uvek radim kad imam vremena. Smučkao sam sebi jedno piće. I, kao što sam vam već rekao, obavio sam telefonski razgovor i otrčao na sprat da porazgovaram sa Morlijem."

Poaro reče: "A, koliko sam shvatio, niste imali pacijenta ni od 12:30 do jedan sat, otkako je otišao gospodin Barns. Uzgred, kada je to bilo?"

"O! Baš posle pola jedan."

"I šta ste onda uradili?"

"Isto što i pre. Smučkao sam sebi još jedno piće!"

"Pa ste opet otišli da vidite Morlija?"

Gospodin Rajli se osmehnu. "Pitate me, u stvari, da li sam otišao gore i ubio ga? Već sam vam rekao, i to davno, da nisam. Ali, za to imate samo moju reč."

Poaro reče: "Kakvo mišljenje imate o sobarici - Agnes?"

Rajli se zagleda u njega. "Kakvo čudno pitanje."

"Ipak, voleo bih da znam."

"Odgovoriću vam. Nisam razmišljao o njoj. Džordžina je držala poslugu na oku - tako i treba. Devojka me nijednom nije pogledala to samo govori o njenom lošem ukusu."

"Kako mi se čini", reče Herkul Poaro, "ta devojka nešto zna." I upitno se zagleda u gospodina Rajlija. Ovaj se nasmeja i odmahnu glavom: "Ne pitajte mene", reče on. "Ne znam ništa o tome. Uopšte ne mogu da vam pomognem."

Zatim uze putne karte koje su ležale pred njim, pa ode uz osmeh i klimanje glavom.

Poaro objasni razočaranom službeniku da se ipak nije odlučio za krstarenje do prestonica Severa.

II

Poaro je još jednom posetio Hempsted. Gospođa Adams je, možda, delovala pomalo iznenađeno što ga vidi. Mada joj je za njega takoreći jamčio i jedan viši inspektor Skotland jarda, ona ga je ipak smatrala za "čudnog malog stranca", i kao takvog ga nije shvatala suviše ozbiljno. Međutim, bila je sasvim raspoložena za razgovor.

Posle prvih senzacionalnih vesti o identitetu žrtve, nalazi istrage nisu privukli velika pažnju javnosti. Radilo se o zameni identiteta - telo gospode Čapman je greškom bilo identifikovano kao telo gospođice Sejnzberi Sil. To je bilo sve što je javnost doznala. Činjenica da je gospođica Sejnzberi Sil verovatno bila poslednja osoba koja je nesrećnu gospođu Čapman videla živu, nije bila posebno naglašena.

U štampi nije bilo nagoveštaja da bi policija mogla izdati poternicu za gospođom Sajnzberi Sil.

Gospođi Adams je primetno laknulo kada je saznala da leš koji je pronađen na tako dramatičan način ne pripada njenoj prijateljici. Činilo se da i ne pomišlja da bi ikakva sumnja mogla da padne na Mabel Sejnzberi Sil.

"Ali, veoma je čudno što je tek tako iščezla. Ubeđena sam, gospodine Poaro, da mora da je u pitanju gubitak pamćenja."

Poaro reče da je to sasvim moguće. Već se susretao sa takvim slučajevima.

"Da - sećam se prijateljice jedne od mojih rođaka. Mnogo se brinula i nervirala, i to je kod nje i izazvalo gubitak pamćenja. Čini mi se da to zovu amnezija."

Poaro reče da se i njemu čini da je to stručan izraz. On začuta, a zatim upita gospođu Adams da li je ikada čula gospođicu Sejnzberi Sil da pominje izvesnu gospođu Čapman.

Ne, gospođa Adams se ne seća da je njena prijateljica ikada spomenula nekoga pod tim imenom. Ali, s druge strane, naravno, nije baš verovatno da joj je gospođica Sejnzberi Sil pričala o svim osobama koje je poznavala. Ko je bila ta gospođa Čapman? Ima li policija bilo kakvu ideju ko ju je mogao ubiti?

"To je još uvek misterija, madame." Poaro odmahnu glavom, a zatim upita da li je gospođa Adams preporučila gospodina Morlija gospođici Sejnzberi Sil.

Gospođa Adams na to odgovori odrečno. Ona je posećivala gospodina Frenča iz ulice Harli, i da ju je Mabel zamolila da joj preporuči nekog zubara, poslala bi je kod njega.

Možda je, razmišljao je Poaro naglas, upravo gospođa Čapman bila ta koja je gospođici Sejnzberi Sil preporučila gospodina Morlija.

Gospođa Adams se složila s njim. Zar nisu u ordinaciji znali nešto više o tome?

Ali, Poaro se već bio raspitao kod gospođice Nevil, a ona ili nije znala ili se nije sećala. Prišećala se gospođe Čapman, ali joj se činilo da joj ova nikada nije pominjala gospođicu Sejnzberi Sil - tako čudnog imena bi se odmah selila da ga je ranije čula.

Poaro je nastavio sa pitanjima.

Gospođa Adams je upoznala gospođicu Sejnzberi Sil u Indiji, zar ne? Gospođa Adams je potvrdila. Zna li gospođa Adams da li je gospođica Sejnzberi Sil tamo upoznala gospodina Alistera Blanta ili njegovu suprugu?

"Oh, ne verujem, gospodine Poaro. Mislite na onog poznatog bankara? Njih dvoje su pre nekoliko godina bili odseli kod tamošnjeg vicekralja, međutim, da ih je Mabel upoznala, sigurna sam da bi mi pričala o tome, ili bi mi ih bar pomenula."

"Bojim se", dodade gospođa Adams, uz jedva primetan osmeh, »da ljudi obično pominju samo važne ličnosti. Svi smo mi duboko u duši veliki snobovi."

"Nikada vam nije pominjala Blantove - posebno gospođu Blant?"

"Nikada."

"Da je bila bliska prijateljica gospođe Blant, vi biste verovatno znali za to?"

"Oh, da. Ne verujem da je znala ikog takvog. Mabelini prijatelji su bili sasvim obični ljudi - kao mi."

"To, madame, ne smem da dopustim", galantno reče Poaro.

Gospođa Adams nastavila je da priča o Mabel Sejnzberi Sil kao da priča o nedavno preminulom prijatelju. Spomenula je mnoga dobra dela koja je Mabel činila, prisetila se njene velikodušnosti, njenog neumornog zalaganja za Misiju, njenog žara i predanosti poslu.

Herkul Poaro je slušao. Kao što je Džap i rekao, Mabel Sejnzberi Sil je bila stvarna osoba. Živela je u Kalkuti, podučavala je lepom izražavanju i radila među lokalnim stanovništvom. Bila je poštovana, dobrodušna, možda pomalo sitničava, i možda ne baš prepametna, ali isto tako je bila i ono što bi se moglo nazvati ženom zlatnog srca.

Glas gospode Adams nije posustajao: "Tako joj je bilo stalo do svega toga, gospodine Poaro. A ljude oko nje je bilo tako teško pokrenuti - bili su tako apatični.

Bilo je sve teže i teže sakupljati priloge - situacija se iz godine u godinu pogoršavala - zbog povećanja poreza, troškova života i svega ostalog. Jednom prilikom mi je rekla: 'Kada čovek jednom shvati šta sve novac može - koliko se dobra može učiniti s njim - onda, Alisa, ponekad zaista pomislim da bih mogla da počinim i zločin samo da bih ga se domogla.' To pokazuje, zar ne, gospodine Poaro, koliko su njena osećanja bila snažna?"

"Znači, to je kazala?", zamišljeno je rekao Poaro. Zatim ju je, kao usput, upitao kada je gospođica Sejnzberi Sil to izjavila, i saznao da se to zbilo pre oko tri meseca.

Napustio je kuću gospođe Adams i pošao u šetnju, zadubljen u misli.

Razmišljao je o karakteru Mabel Sejnzberi Sil. Prijatna žena - marljiva i ljubazna - poštovana i ugledna. Među takvim je ljudima, po recima gospodina Barnsa, trebalo tražiti potencijalnog zločinca.

Vraćala se u domovinu iz Indije istim brodom kojim je plovio i gospodin Amberiotis. Postojale su osnovane sumnje da je ručala sa njim u "Savoju".

Obratila se Alisteru Blantu na ulici i izjavila da ga poznaje, kao i da je bila u veoma bliskim odnosima sa njegovom ženom. Dva puta je posetila Blok kralja Leopolda gde je, kasnije, pronađen leš odeven u njenu odeću i kraj kog se našla i njena tašna, zahvaljujući kojoj je tako zgodno i identifikovan.

Isuviše zgodno, možda! Napustila je Glengauri Kort hotel čim ju je policija ispitala.

Da li je njegova teorija tačna i da li mogla da objasni sve te činjenice? Po njegovom mišljenju, mogla je.

Te misli su okupirale Poaro na putu prema kući sve dok nije stigao do Ridžents Parka. Odlučio je prošetati delom parka pre nego što pozove taksi. Iz iskustva znao trenutak kada će njegove kžne cipele početi da bolno stiskaju noge.

Bio je lepi letnji dan i Poaro je gledao guvernante i njihove udvarače kako se smijulje dok su deca profitirala zbog nepažnje guvernanti.

Psi su lajali i valjali se po travi. Dječaci su puštali male brodove da plove. A pod svaki drvetom je sedeo mladi par.

"Ah, Jeunesse, [\[19\]](#) jeunesse!" promrljao je Poaro sebi u bradu.

Bile su šik, te Londonske devojke. Odeća koju su nosile, delovala je oskudna.

Ali njihove figure bile su žalosno nedovoljne. Gde su nestale one bogate obline, oni zanosni bokovi koji su oduševljavali oči pravog obožavatelja?

On, Herkul Poaro, sećao se žena... Jedne žene, posebno - tog raskošnog stvorenja - rajske ptice - Venere...

Je li među tim zgodnim devojčurcima bilo ijedne žene koja bi mogla da drži svecu grofici Veri Rozakov? Prava ruska plemkinja, plemkinja od glave do pete! A osim toga, prisećao se, i veoma vesta kradljivica... Jedan od onih prirodnih genija...

Uz uzdah, Poaro skrenu misli sa raskošnog stvorenja iz njegovih snova.

Ali nisu samo malene guvernante i njihovi udvarači, primeti on, gugutali pod drvećem Ridžents Parka.

Bila je tu i jedna devojka u Skjaparelijevoj kreaciji, tamo, pod onom lipom, sa mladićem koji joj je naslonio glavu na rame, i sa žarom joj nešto šaputao.

Ne sme se prerano podleći! Nadao se da i devojka to shvata. Zadovoljstvo lova mora da traje što je moguće duže... Dok ih je tako posmatrao očinskim pogledom, on najednom shvati da su mu te dve prilike već poznate.

Dakle, Džejn Olivera je došla u Ridžents Park na sastanak sa svojim američkim buntovnikom?

Lice mu se najednom rastuži i smrači. Tek se na trenutak dvoumio pre nego što je zakoračio preko travnjaka ka njima. Teatralno skinuvši šešir, on reče: "Bonjour, mademoiselle."

Gospođici Olivera, pomisli on, nije bilo baš sasvim mrsko da ga vidi. Hauarda Rajksa je, međutim, prilično naljutilo što je na takav način prekinut.

On zareža: "A, opet vi!"

"Dobar dan, gospodine Poaro", reče Džejn. "Kako se vi uvek tako neočekivano pojavite!"

"Kao pajac iz kutije", odvrati Rajks, još uvek prilično hladno odmeravajući Poaroa.

"Nadam se da ne smetam?", zabrinuto upita Poaro.

Džejn Olivera ljubazno reče: "Ni najmanje." Hauard Rajks ne reče ništa.

"Baš ste pronašli lepo mestašce", reče Poaro.

"Bilo je lepo", odvrati gospodin Rajks.

Džejn reče: "Ćuti, Hauarde. Morao bi da se naučiš lepom ponašanju!"

Hauard Rajks frknu, pa upita: "Kakva je korist od lepog ponašanja?"

"Videćeš da može da ti bude od pomoći", reče Džejn. "Ni ja se baš ne ponašam lepo, ali to i nije toliko važno. Za početak, bogata sam, relativno dobro izgledam, a imam i mnogo uticajnih prijatelja - a nemam nijednu od onih neznodnih telesnih mana o kojima se u današnje vreme tako slobodno piše po malim oglasima. Odlično se snalazim i bez lepog ponašanja."

Rajks reče: "Nije mi do ćaskanja, Džejn. Bojim se da ću da vas napustim." On ustade, kratko klimnu glavom Poarou i udalji se krupnim koracima.

Džejn Olivera se podboči, pa se zagleda za njim. Poaro sa uzdahom reče:

"Avaj, poslovice je istinita. Kada dođe do udvaranja, dvoje čini društvo, a troje ne, je li?"

Džejn reče: "Udvaranje? Kakve li reči!"

"Ali jeste, to je pravi izraz, zar ne? Kad mladić poklanja svoju pažnju mladoj dami pre nego što će zatražiti njenu ruku? Ljudi to zovu udvaranje. zar ne?"

"Ti ljudi koje vi poznajete pričaju neke vrlo šašave stvari."

Herkul Poaro stade tiho da recituje: "Trinaest, četrnaest, parovi po klupama.

Pogledajte, svi oko nas se udvaraju."

Džejn oštro reče: "Da - izgleda sam ja samo jedna od mnogih..." Zatim se iznenada okrenu ka Poarou. "Želim da vam se izvinim. Onaj dan sam napravila užasnu grešku. Mislila sam da ste se uvukli u Ekšam samo da uhodite Hauarda.

Ali, posle sam čula od teča Alistera da vas je on izričito pozvao jer hoće da se već jednom razjasni šta je bilo s onom nestalom ženom -

Sejnzberi Sil. Tako je, zar ne?"

"Sasvim."

"Tako da mi je žao zbog onog što sam vam te večeri rekla. Ali stvarno je tako izgledalo, znate. Hoću da kažem - kao da ste stvarno samo uhodili Hauarda i mene."

"Čak i da je to istina, mademoiselle - ja sam bio odličan svedok da je gospodin Rajks svojom hrabrošću spasao život vašem teči, okomivši se na njegovog napadača i sprečivši ga da ispali još jedan hitac."

"Baš se čudno izražavate, gospodine Poaro. Nikad ne znam kad ste ozbiljni, a kada niste."

Poaro namršteno reče: "U ovom trenutku sam veoma ozbiljan, gospođice Olivera."

Džejn ga nešto dubljim glasom upita: "Zašto me tako gledate? Kao da - kao da me zbog nečeg žalite?"

"Možda upravo zato što vas i žalim, mademoiselle, zbog nekih stvari koje ću uskoro morati da uradim..."

"Pa, onda ih nemojte uraditi!"

"Avaj, mademoiselle, ali moram..."

Nemo ga je gledala trenutak ili dva, a onda reče: "Jeste li - pronašli onu ženu?"

Poaro reče: "Da kažemo da - znam gde se nalazi."

"Je li mrtva?"

"To nisam rekao."

"Onda znači da je živa?"

"Nisam rekao ni to."

Džejn ga osinu ljutitim pogledom. Zatim uzviknu: "Pa, trećeg nema, zar ne?"

"Zapravo, nije baš tako jednostavno."

"Čini mi se da vi naprosto volite sve da zakomplikujete!"

"Niste prvi koji to kaže", priznade Herkul Poaro.

Džejn zadrhta. Zatim reče: "Nije li to čudno? Tako je lep topao dan - a meni je odjednom tako hladno..."

"Možda je bolje da prošetate, mademoiselle."

Džejn ustade. Neodlučno je stajala trenutak ili dva. A onda reči provališe iz nje:

"Hauard hoće da se udam za njega. Odmah. Da nikom ništa ne kažemo. Kaže - kaže da ću ja to moći da uradim jedino tako - da nisam dovoljno jaka..." Ona zastade, a onda s iznenađujućom snagom ščepa Poara za ruku. "Šta da radim, gospodine Poaro?"

"Zašto mene pitate za savet? Postoje ljudi koji su vam bliži!"

"Mislite na majku? Digla bi kuću na glavu pri samoj pomisli! Teča Alister? Bio bi oprezan i naporan za slušanje. 'Imaš puno vremena pred sobom, draga moja.

Moraš da budeš potpuno sigurna, znaš. Čudan neki svat, taj tvoj mladić. Nema smisla žuriti..."

"A vaši prijatelji?", predloži Poaro.

"Nemam ja prijatelja. To je samo neozbiljno društvo sa kojim pijem, plešem i presipam iz šupljeg u prazno! Hauard je jedina prava osoba na koju sam ikad naišla."

"Ali opet - zašto baš mene pitate, gospođice Olivera?"

Džejn reče: "Jer imate tako čudan izraz lica - kao da vam je žao zbog nečeg - kao da znate nešto - nešto - što će tek da se desi..."
Ona zastade.

"Pa?", upita ga odlučno. "Šta kažete?"

Herkul Poaro polako odmahnu glavom.

IV

Kada je Poaro stigao kući, Džordž ga obavesti: "Viši inspektor Džap je ovde, gospodine."

Džap se pokunjeno nasmeja kada Poaro ude u sobu.

"Evo me, stari moj. Svratio sam da vam kažem: 'Zaista ste čudo neviđeno!

Kako vam to polazi za rukom? Kako vam samo takve stvari padnu na pamet?'"

"Čini mi se da ne razumem baš...? Ali, pardon, jeste li za neko osveženje?

Voćni sirup? Ili ste možda za viski?"

"Viski bi mi sasvim odgovarao."

Nekoliko minuta kasnije, podigavši čašu, Džap nazdravi: "Za Herkula Poaroa, koji je uvek u pravu!"

"Ne, ne, mon ami."

"Eto, imali smo jedan lep slučaj samoubistva. H. P. je rekao da je to ubistvo - hteo je da to bude ubistvo - i, đavo da ga nosi, i ispalo je ubistvo!"

"Ah? Dakle, najzad ste se složili?"

"Pa, niko mi ne može prigovoriti da sam tvrdoglav. Nisam od onih što prkose dokazima. Stvar je bila u tome što pre nije bilo nikakvih dokaza."

"Ali sada ih ima?"

"Da, i došao sam da vam izrazim amende honorable, ^[20] kako vi to zovete - i da vam saopštim novost.

"Sav sam se pretvorio u uho, dobri moj Džape."

"Pa dobro. Evo, ovako. Pištolj kojim je Frenk Karter prošle subote pokušao da ubije Blanta je identičan pištolju kojim je ubijen Morli!"

Poaro se zagleda u njega: "Ali, to je prosto neverovatno!"

"Da, izgleda da se mladom gospodinu Frenku crno piše."

"To nije definitivni dokaz."

"Tako je, ali je dovoljan da preispitamo presudu istražnog suda o samoubistvu.

Pištolji su inostrane proizvodnje, a uz to su i prilično retki!"

Herkul Poaro je i dalje zurio preda se. Obrve mu se izviše poput dva polumeseca. Najzad prozbori: "Frenk Karter? Ne - ni govora!"

Džap ljutilo uzdahnu. "Šta je to s vama, Poaro? Prvo ste tvrdili da je Morli ubijen i da nije u pitanju samoubistvo. A onda kada dođem da vam kažem da i mi polako dolazimo do istog zaključka, vi mi sad tu izvodite kao da vam se ni to ne dopada."

"Vi stvarno verujete u to da je Morlija ubio Frenk Karter?"

"Uklapa se. Karter je imao neraščišćenih računa sa Morlijem - to smo znali još od samog početka. Bio je tog jutra u Ulici kraljice Šarlote - a kasnije je pričao da je došao da se pohvali svojoj devojci kako je dobio posao - a sada znamo da tad još nije imao posao. Dobio ga je tog dana, ali kasnije. Sada to priznaje. To je, dakle, laž broj jedan. Niko ne može da potvrdi gde je bio od dvanaest i dvadeset pa nadalje. Kaže da se šetao ulicom Merileboun, ali prvo što može da dokaže jeste da je svratio u pab na piće u pet do jedan.

A barmen nam je rekao da je bio prilično nervozan - ruke su mu se tresle a u licu je bio bleđ kao kreč!"

Herkul Poaro uzdahnu i odmahnu glavom. Zatim promrmlja: "To se ne slaže sa mojim idejama."

"Kakve su vam to ideje?"

"To što mi pričate je veoma uznemirujuće. Zaista, veoma uznemirujuće. Jer, vidite, ako ste u pravu..."

Vrata se nečujno otvoriše i Džordž učtivo promrmlja: "Oprostite, gospodine, ali..."

Nije stigao više ništa da kaže. Gospođica Gledis Nevil ga odgurnu u stranu i, sva uzrjučana, ulete u sobu. Obrazi joj behu obliveni suzama.

"Oh, gospodine Poaro..."

"Odoh ja", užurbano reče Džap. Zatim brže-bolje napusti sobu. Gledis Nevil ga je ispratila otrovnim pogledom.

"To je taj čovek - taj grozni inspektor iz Skotland jarda - on je sve namestio jadnom Frenku."

"De, de, ne smete se suviše uzbuđivati."

"Ali, tako je. Prvo su mu prisili da je pokušao da ubije tog gospodina Blanta, a sad, pošto im to nije dovoljno, optužili su ga i da je ubio jadnog gospodina Morlija."

Herkul Poaro se nakašlja. Zatim reče: "Znate, ja sam bio tamo, u Ekšamu, kada je ispaljen hitac na gospodina Blanta."

Gledis Nevil se dade u priču, ne snalazeći se baš najbolje sa zamenicama: "Ali, sve da je Frenk i napravio takvu glupost - a on, znate, pripada jednom od onih društava zakletih protivnika imperijalizma - to su oni što marširaju sa barjacima i imaju onaj smešan pozdrav - a naravno, pretpostavljam da je supruga

gospodina Blanta bila veoma uticajna Jevrejka - i onda uspeju da nahuškaju takve mlade nesrećnike - potpuno bezopasne, kao što je i Frenk - dok ne pomisle da čine nešto divno i rodoljubivo."

"To je ono što gospodin Karter ima da kaže u svoju odbranu?", upita Herkul Poaro.

"Oh, ne. Frenk se samo kune da ništa nije uradio i da nikad pre nije video taj pištolj. Nisam pričala sa njim, naravno - nisu me pustili - ali ima nekog advokata koji ga brani, pa sam to čula od njega. Frenk samo tvrdi da je sve to nameštaljka."

Poaro promrmlja: "A branilac smatra da bi njegov klijent trebalo da smisli neku prihvatljiviju priču?"

"Advokati su tako komplikovani. Ništa neće otvoreno da vam kažu. Ali, mene najviše brine ta optužba za ubistvo. Oh, gospodine Poaro, sigurna sam da Frenk nije mogao da ubije gospodina Morlija, Mislim, stvarno - nije imao razloga za to."

"Ali, tačno je", reče Poaro, "da kada je onoga jutra svratio, još nije dobio nikakav posao?"

"Pa, zaista, gospodine Poaro, ne vidim šta to menja. Po čemu je važno da li je dobio posao ujutru ili popodne?"

Poaro reče: "Ali, njegova priča je bila da je došao da vam saopšti lepe vesti.

Međutim, izgleda da do tada nije bilo nikakvih lepih vesti. Zašto je onda uopšte dolazio?"

"Pa, gospodine Poaro, jadničak je bio tako neraspoložen i nervozan, a pravo da vam kažem, rekla bih i da je malo popio. Jadni Frenk je tako kratkih živaca - a od alkohola se samo još više uzrujao - postao je, pa eto, svadljiv, pa je došao u Ulicu kraljice Šarlote da raščisti račune sa gospodinom Morlijem, jer, vidite, Frenk je užasno osetljiv i

jako ga je uznemirilo to što je osećao da ga gospodin Morli ne ceni mnogo, i što mi je gospodin Morli, kako je Frenk govorio, trovao um."

"Tako da je došao na pomisao da napravi scenu u radno vreme?"

"Pa - da - pretpostavljam da mu je to bila namera. Naravno, to uopšte nije bilo u redu s njegove strane."

Poaro zamišljeno pogleda uplakanu devojkicu plave kose koja je sedela preko puta. Zatim je upita: "Da li ste znali da je Frenk Karter posedovao pištolj - ili par istih pištolja?"

"Oh, ne, gospodine Poaro. Kunem se da nisam. A ne verujem ni da je to istina."

Poaro polako odmahnu glavom, kao da mu neke stvari nisu jasne.

"Oh! Gospodine Poaro, molim vas da nam pomognete. Kada bih samo znala da ste na našoj strani..."

Poaro na to reče: "Ja nisam ni na čijoj strani, osim na strani istine."

V

Pošto se rešio devojke, Poaro nazva Skotland jard. Džap se još nije bio vratio, ali je narednik Bedouz bio veoma ljubazan i predusretljiv. Policija još nije došla ni do kakvih dokaza koji bi potvrdili da se pištolj nalazio u posedstvu Frenka Kartera pre napada u Ekšamu.

Poaro zamišljeno spusti slušalicu. To je išlo u prilog Karteru. Ali je zasad jedino to bilo na njegovoj strani.

Od Bedouza je, osim toga, saznao još neke detalje oko izjave koju je Frenk Karter dao u vezi sa svojim poslom baštovana u Ekšamu. Držao se svoje priče o tajnoj službi. Unapred su mu dali nešto novca i nekoliko preporuka koje su potvrđivale njegove baštovanske sposobnosti, i rečeno mu je da se prijavi gospodinu Makalistera, glavnom baštovanu.

Dobio je uputstva da obrati pažnju na razgovore ostalih baštovana i ispita imaju 'crvenih' sklonosti, kao i da se sam pretvara da je pomalo 'crven'. Razgovor s njim obavila je jedna žena, koja mu je rekla da je poznata kao Q.H.56 i da su joj ga preporučili kao zakletog protivnika komunizma. Razgovarali su u slabo osvetljenoj prostoriji, i ne veruje da bi je mogao prepoznati, ako je ponovo bude sreo. Bila je to crvenokosa gospoda sa puno šminke na sebi.

Poaro zastenja. Kao da je Filips Openhajm tu opet umešao svoje prste.

Poželeo je da čuje mišljenje gospodina Barnsa o svemu tome. Po gospodinu Barnsu, takve stvari su se događale. Večernja pošta ga je još više uznemirila.

Jeftin koverat ispisan neukim rukopisom, sa žigom Hertfordšira.

Poaro ga otvori i pročita:

Dragi gospodine, Nadam se da ćete mi oprostiti što vas uznemiravam, ali sam jako zabrinuta i ne znam šta da radim. Ne želim da imam nikakva posla sa policijom. Znam da sam verovatno ranije trebala da im kažem nešto što sam znala, ali pošto su rekli da se gazda ubio činilo mi se da je sve u redu. A nisam htela da mladića gospođice Nevil dovedem u nezgodan položaj i ni u jednom trenutku nisam ni pomislila da je on to učinio ali sad čujem da je uhapšen zato što je pucao na nekog na selu. Pišem vam jer ste prijatelj gazdarice i zato što ste me neki dan pitali da li ima nešto što želim reći, da sam vam barem odmah sve ispričala. Nadam se da se neću morati petljati s policijom, jer to ne bih volila, a ni mojoj majci ne bi bilo drago. Uvijek je bila stroga.

S poštovanjem, Agnes Flečer

Poaro promlrlja: "Znao sam da je u pitanju neki muškarac. Samo sam misli na krivog."

Petnaest, šesnaest - služavka na mukama

I

Razgovor sa Agnes Flečer zbio se u pomalo oronuloj čajdžinici u Hertforšira, jer Agnes nipošto nije htela da se ispovedi negde gde bi bila pod kritičkim okom gospođice Morli.

Prvih četvrt sata je proteklo u slušanju priče o tome do koje je tačno mere Agnesina majka držala do svojih principa. Takođe, i kako Agnesin otac, mada vlasnik lokala u kom je, između ostalog, bilo dopušteno i točenje alkohola, nikada nije imao posla sa policijom, jer je strogo poštovao radno vreme, i, sve u svemu, Agnesini roditelji su bili veoma poštovani i cenjeni u Liti Darlingamu, Glosteršir, i niko iz šestočlane porodice gospođe Flečer (od kojih je dvoje umrlo još u ranom detinjstvu) nikada nije zadao svojim roditeljima ma i najmanju brigu. I ako bi se sada Agnes na bilo koji način upetljala sa policijom, mama i tata bi verovatno svisnuli kada bi to saznali, jer, kao što je već rekla, oni su uvek mogli da idu uzdignuta čela, i nikad nisu imali bilo kakvih nevolja sa policijom.

Pošto je sve ovo više puta ponovljeno, da capo,^[21] sa raznim uvijanjima, Agnes se ipak malo približila temi razgovora.

"Ne bih htela ništa da kažem gospođici Morli, gospodine, jer bi ona, eto, mogla da kaže da sam to trebala ranije da ispričam, ali ja i kuvarica smo pričale o tome i nismo smatrale da se to nas tiče, jer je u novinama sasvim lepo pisalo da je gazda pogrešio kad je davao lek i da se ubio zbog toga i da su pištolj našli u njegovoj ruci i sve to pa se sve činilo prilično jasno, zar ne, gospodine?"

"Kada je počelo da vam se čini da stvari ipak nisu tako jasne?"
Poaro se ponadao da će prići malo bliže obećanoj informaciji ako

bude postavio podsticajno, ali i ne previše direktno pitanje.

Agnes bez oklevanja odgovori: "Kada sam pročitala u novinama o onom Frenku Karтеру - momku gospođice Nevil. Kada sam pročitala da je pucao na onog gospodina kod kog je radio kao baštovan, pa, pomislila sam, moguće je da mu baš i nisu sve ovce na broju, jer znam da ima takvih ljudi - misle da ih neko proganja, ili tako nešto, i da su okruženi sve samim neprijateljima, pa ih je na kraju opasno držati u kući, i treba ih strpati u ludnicu. Pa sam pomislila da bi i Frenk Karter mogao biti od takvih, jer znam da je stalno nešto pričao o gospodinu Morliju i kako je gospodin Morli protiv njega i da pokušava da ga odvoji od gospođice Nevil, ali, naravno, ona nije htela da čuje ni reč protiv njega, i, imala je pravo, kako smo tada mislile - Ema i ja, jer se ne može poreći gospodinu Karтеру da je poprilično zgodan i uz to pravi gospodin. Ali, naravno, ni ona ni ja nismo pomislile da bi stvarno mogao nešto da uradi gospodinu Morliju. Samo smo mislile da je to pomalo čudno, ako znate na šta mislim."

Poaro strpljivo upita: "Šta je to bilo čudno?"

"Bilo je to onog dana, gospodine, onog dana kada se gospodin Morli ubio. Baš sam se pitala da li imam vremena da trknem dole po poštu. Poštar je već navraćao, ali onaj Alfred nije doneo pisma, što obično i ne uradi, osim ako nema nešto za gospođicu Morli ili gospodina Morlija, ali ako je pošta samo za Emu ili za mene, mrzi ga da je donese pre ručka. Tako da sam otišla do odmorišta i bacila pogled niza stepenice. Gospođica Morli nije volela da silazimo dole, bar ne u gazdino radno vreme, ali sam pomislila što da ne, jer ću videti kad Alfred bude uvodio pacijenta kod gazde, i već ću biti gore kad se bude vratio." Agnes ostade bez daha. Pošto je duboko udahнула, ona nastavi: "I onda sam ga videla - mislim, tog Frenka Kartera. Bio je na sredini stepeništa - našeg stepeništa, mislim na ono iznad sprata na kom je gazda radio. I stajao je tamo, čekao i gledao dole - i sve mi se više i više činilo da tu ima nečeg čudnog. Kao da je veoma pomno osluškivao, ako znate šta hoću da kažem."

"U koje je vreme to bilo?"

"Mora da je bilo tek nešto pre pola jedan, gospodine, I tako sam pomislila, pa to je Frenk Karter, a gospođica Nevil je uzela slobodan dan, ala će se razočarati, pa sam se zapitala da li bih možda trebalo da siđem do njega i da mu kažem, jer se činilo da je onaj zvekan od Alfreda zaboravio, jer, inače, on je ne bi ni čekao. I, dok sam se ja tako predomišljala, gospodin Karter se izgleda odlučio i sjurio niza stepenice, pa kroz hodnik do gazdine ordinacije, pa sam pomislila - gazdi se to uopšte neće svideti, i baš sam se pitala hoće li biti svađe, kad me je pozvala Ema, i pitala me šta ja tamo uopšte radim, pa sam se vratila gore i onda sam posle čula da se gazda ubio i, naravno, to je bilo tako užasno da sam zaboravila na sve drugo. Ali kasnije, kada je onaj inspektor iz policije otišao, kazala sam Emi da nisam ispričala ništa o tome kako je gospodin Karter bio kod gazde tog jutra, i ona je me je pitala je li stvarno bio, pa sam joj rekla, a ona je rekla pa, možda i treba da kažem, ali sam ja rekla da bi bolje bilo da malo pričekam, i ona se složila, jer ni ona ni ja nismo želele da uvalimo Frenka Kartera u nevolju, ako već ne moramo, I onda, kada je došla istraga i kada se otkrilo da je gazda pogrešio kad je davao lek i sav se zbog toga uspaničio i ubio se, sasvim prirodno - pa, onda, naravno, nije bilo ni potrebe da bilo šta ispričam. Ali kada sam prekjuche pročitala taj članak u novinama - oh! Strašno sam se iznenadila! I rekoh sebi: Ako je i on jedan od onih luđaka koji misle da ih neko proganja i tumaraju unaokolo i pucaju na ljude, pa, onda je možda, na kraju krajeva, on i ubio gazdu!"

Njene uznemirene i preplašene oči s nadom su gledale Herkula Poaroa. On je, pak, u svoj glas uneo ohrabrenja koliko je god to mogao.

"Možete biti sigurni da ste postupili sasvim ispravno što ste mi ispričali sve ovo, Agnes", reče on.

"Pa, moram da kažem, gospodine, da mi je stvarno pao kamen sa srca. Jer, vidite, stalno govorim sebi da bi možda trebalo sve da ispričam. A onda, eto, pomislim da ću se upetljati sa policijom i šta bi majka rekla na sve to. Oduvek je tako držala do..."

"Da, da", brže-bolje reče Poaro.

Smatrao je da je čuo dovoljno o Agnesinoj majci za jedno popodne.

II

Poaro ode do Skotland jarda i zatraži da govori sa Džapom. Kada su ga odveli do kancelarije višeg inspektora, on reče: "Želim da vidim Kartera." Džap mu uputi brz pogled ispod oka. Zatim ga upita: "U čemu je stvar?"

"Niste voljni?"

Džap sleže ramenima, pa reče: "O, neću se ja protiviti. Nema ničeg dobrog u tome. Tko je ljubimac Ministra? Vi ste. Tko ima pola Kabinete u svojim rukama.

Opet vi. Zataškavate njihove skandale."

Poaro se na trenutak prisetio slučaja Ogijevih štala. Promrljao je samozadovoljno: ' To je bil genijalno, jel'? Morate priznati. Dobro zamišljeno, recimo."

"Niko osim vas ne bi ni pomislio tako nešto. Ponekad mislim da uopće nemate skupula, Poaro!"

Poarovo lice posivi: "To uopće nije tačno."

"Oh, dobro Poaro, nisam tako mislio. Ali ponekad se tako oduševljeni svojom prokletom genijalnošću. Zašto želite videti Kartera? Da ga pitate da li je zaista ubio Morlija?"

Na Džapovo iznenađenje Poaro osećajno kimne glavom : "Da prijatelju moj, upravo je to razlog."

"I mislite da će vam zaista reći ako je?", Džap se smejavao dok je govorio.

Herkul Poaro je ostao smiren: "Mogao bi, da."

Džep ga je radoznalo pogledao: "Znate li poznate vas punih dvadeset godina?"

Tako nekako. Ali još uvek vas ne mogu baš uvek razumeti. Iz nekog razloga baš ne želite da bude kriv."

Herkul Poirot energično odmahnu glavom: "Ne, tu niste u pravu. Upravo suprotno."

"Mislio sam da je to zbog one njegove devojke, paviše. Ponekad ste stvarno sentimentalni."

Poirot to odmah porekne: "Nisam ja taj koji je sentimentalni! To bi se pre moglo reći za Engleze! U Engleskoj se rone suze nad mladim parovima, majkama na samrti i odanom decom. A što se mene tiče, ja sam razuman. Ako je Frenk Karter ubica, onda sigurno nisam toliko sentimentalni da bih želeo da ga sjedinim u braku sa jednom finom, ali običnom devojkom, koja će ga, ako ga obese, zaboraviti kroz godinu ili dve i pronaći nekog drugog."

"Pa zašto onda ne želite da verujete da je kriv?"

"Ja upravo želim u to da verujem."

"Da nećete da kažete da ste iščakali nešto što manje-više dokazuje da je nevin? Zašto biste to onda zadržavali za sebe? Morate igrati fer igru sa nama, Poirot."

"I igram fer igru sa vama. Uskoro, vrlo uskoro, daću vam ime i adresu svedoka koji će biti od neprocenjivog značaja za tužioca. Njeno svedočenje bi trebalo definitivno da potvrdi Karterovu krivicu."

"Pa onda - e, sad ste me načisto zbunili. Zašto toliko želite da ga vidite?"

"Da bih ja bio zadovoljan", reče Herkul Poirot. I ne htede više ništa da kaže.

III

Pogledom punim neskrivenog gnušanja, Frenk Karter je pogledao svog neočekivanog posetioca.

Promrsio je: "To ste vi mali vražji stranče? Što hoćete?"

"Želeo sam vas videti i porazgovarati s vama."

"Pa evo, vidite me. Ali neću pričati. Ne bez mog advokata. Tako je ispravno. Ne možete protiv toga. Imam pravo da moj pravni zastupnik bude prisutan pre nego što kažem i jednu jedinu reč."

"Svakako da imate. Možete ga pozvati ako želite - ali više bih voleo da to ne uradite."

"I ne čudi me. Nadate se da ćete da me navučete da vam priznam nešto što će mi doći glave, je li?"

"Potpuno smo sami, ne zaboravite."

"To je pomalo neobično, zar ne? Ne sumnjam da nas odnekud prislušuju vaši drugari iz policije."

"Grešite. Ovo je privatni razgovor između vas i mene."

Frenk Karter se nasmeja. Delovao je prepredeno i veoma neprijatno. On reče:

"Zaboravite! Neću nasesti na taj stari štos."

"Sećate li se devojke po imenu Agnes Flečer?"

"Nikad čuo."

"Mislim da ćete je se lako setiti, mada do sada niste obraćali posebnu pažnju na nju. Bila je sobarica u Ulici kraljice Šarlote 58."

"Pa, šta s tim?"

Herkul Poaro polako reče: "Onog dana kada je gospodin Morli ubijen, ta mlada devojka, Agnes, bacila je pogled niza stepenište koje vodi na treći sprat. Videla vas je na stepenicama - kako čekate i osluškujete. Ubrzo potom vas je videla kako odlazite do ordinacije gospodina Morlija. Tada je bilo otprilike dvadeset i šest minuta posle dvanaest."

Frenk Karter primetno zadrhta. Graške znoja izbiše mu po čelu. Njegove oči, prepredenije nego ikad, unezvereno su skretale čas na jednu, čas na drugu stranu.

On besno uzviknu: "To je laž! Prokleta laž! Potplatili ste je - policija ju je potplatila - da kaže da me je videla."

"U to vreme ste", reče Herkul Poaro, "po svojoj izjavi, već bili napustili kuću i šetali se ulicom Merileboun."

"Tako je i bilo. Ta devojka laže. Nije me mogla videti. To je prljava zavera. Ako je tako kao što kaže, zašto to nije ranije rekla?"

Herkul Poaro tiho reče: "Još tada je to pomenula svojoj prijateljici, kuvarici. Bile su zabrinute i zbunjene i nisu znale kako da postupe. Kada je doneta presuda o samoubistvu, laknulo im je, pa su rešile da i nije neophodno da išta govore."

"Ne verujem vam ni reč od svega toga! Zajedno su to smislile, i gotovo. Dve male, lažljive, prljave..." Iz njega izlete bujica najpogrdnijih psovski.

Herkul Poaro je čekao.

Kada je Karterov glas najzad utihnuo, Poaro ponovo progovori, još uvek istim staloženim, odmerenim glasom.

"Ljutnja i uvrede neće vam pomoći. Te devojke će ispričati svoju priču, a toj priči će se verovati. Jer, vidite, one govore istinu. Ta

devojka, Agnes Flečer, vas je videla. Bili ste tamo na stepenicama u to vreme. Niste izašli iz kuće. I ušli ste u ordinaciju gospodina Morlija."

On zastade, pa onda tiho upita: "Šta se onda dogodilo?"

"To je laž, kad vam kažem!"

Herkul Poaro se oseti veoma umornim - veoma starim. Nije mu se sviđao Frenk Karter. Uopšte mu se nije sviđao. Po njegovom mišljenju, Frenk Karter je bio nasilnik, lažov, smutljivac - u svakom slučaju, mladić bez koga bi ovaj svet i te kako mogao. On, Herkul Poaro, trebalo je samo da se povuče i da pusti tog mladića da istraje u svojim neistinama i svet bi se oslobodio jednog od svojih neprijatnijih žitelja...

Herkul Poaro reče: "Predlažem vam da mi kažete istinu..."

Sasvim je dobro shvatao situaciju. Frenk Karter je bio glup - ali ne toliko da ne shvati da mu je najbolja i najsigurnija taktika da ostane pri svojim lažima. Ako bi priznao da je otišao u tu sobu dvadeset i šest minuta posle dvanaest, izložio bi se velikoj opasnosti. Jer, kakvu god bi priču posle toga ispričao, retko ko bi poverovao u nju.

Pa zašto ga, onda, ne pustiti da ostane pri svojim lažima? U tom slučaju, posao Herkula Poarova biće završen. Frenk Karter će po svoj prilici biti poslat na vešala zbog ubistva Henrija Morlija - možda i s punim pravom.

Herkul Poaro je samo trebalo da se pokupi i ode.

Frenk Karter ponovo reče: "To je laž!"

Zavlada tišina. Herkul Poaro se nije pokupio i otišao. A želeo je da to učini - žarko je to želeo. Pa ipak, ostao je tu. Nagnuo se napred. Zatim je, glasom u kom se osećala sva snaga njegovog karaktera, rekao: "Ne lažem vas. Samo tražim od vas da mi verujete. Ako niste

ubili Morlija, vaša je jedina nada da mi ispričate pravu istinu o onome što se tog dana desilo."

Opako, podmuklo lice koje ga je posmatralo odjednom se pokoleba, postade neodlučno. Frenk Karter se ujede za usnu. Osvrtao se čas na jednu, čas na drugu stranu, užasnutim, gotovo zverskim pogledom.

'Sad ili nikad', pomisli Herkul Poaro.

A onda se, iznenada, savladan snagom ličnosti koja mu se suprotstavila, Frenk Karter predade. Reče promuklim glasom: "Nek vam bude - reći ću vam. Bog vas ubio ako me sada izneverite! Otišao sam tamo... Popeo sam se uza stepenice i čekao dok nisam bio siguran da ću ga tamo zateći samog. Čekao sam tamo, odmah iznad Morlijevog sprata. Onda je neki tip izašao i sišao dole - nekakav debeljko. Baš sam se odlučivao da krenem - kada je još jedan tip izašao iz Morlijeve ordinacije - i on je sišao niza stepenice. Znao sam da moram da požurim.

Otišao sam niz hodnik i šmugnuo kod Morlija bez kucanja. Baš sam se bio namerio da raščistim račune sa njim. Da me tako blati okolo, da okreće moju devojkicu protiv mene - proklet bio..." On zaslade.

"Da?", reče Herkul Poaro, najubedljivije što je mogao.

Karter bojažljivo zakrešta: "A on je ležao tamo - mrtav. To je istina! Kunem se da je to istina! Ležao je baš onako kako su rekli na istrazi. Sagnuo sam se da ga pogledam. Ali, bio je mrtav sto posto. Ruka mu je bila hladna kao led, a primetio sam na njegovoj glavi i rupu od metka, i crnu krastu oko nje..."

Pri sećanju na to, čelo mu se ponovo orosi znojem. "Tada sam shvatio da sam u gadnom sosu. Svi bi rekli da sam ja to uradio. Ništa nisam dirao osim njegove ruke i kvake na vratima. Nju sam obrisao maramicom, sa obe strane, pa sam se odšunjao niza stepenice što sam brže mogao. Nikog nije bilo u predvorju pa sam

izašao napolje i pobjegao odande koliko su me noge nosile. Nije ni čudo što mi je posle bilo loše."

On zastade. Njegove preplašene oči pogledaše u Poaroa. "To je istina. Kunem se da je to istina... Već je bio mrtav. Morate mi verovati!"

Poaro ustade. Zatim reče - a glas mu bese umoran i tužan: "Verujem vam."

On pođe ka vratima.

Frenk Karter zavapi: "Obesiće me - sto posto će me obesiti ako saznaju da sam tamo ulazio."

Poaro reče: "Time što ste rekli istinu, spasli ste se od vešala."

"Ne razumem. Oni će da kažu..."

Poaro ga prekide. "Vaša priča je potvrdila ono za šta već znam da je istina.

Sada sve možete da prepustite meni." Tad iziđe. Uopšte nije bio srećan.

IV

Stigao je do kuće gospodina Barnsa u četvrt do sedam. Setio se da je gospodin Barns to nazvao pravim vremenom za posetu. Gospodin Barns je upravo nešto radio u bašti.

Umesto pozdrava, on reče: "Trebamo kiše, gospodine Poaro - zaista nam treba." Zatim se zamišljeno zagleda u svog gosta, pa reče: "Ne izgledate baš najbolje, gospodine Poaro?"

"Ponekad mi se", reče Herkul Poaro, "ne sviđaju stvari koje moram da uradim."

Gospodin Barns saosećajno klimnu glavom pa reče: "Znam."

Herkul Poaro se odsutno osvrnu po uređenim malim lejama. Zatim promrmlja:

"Ova bašta je zaista dobro osmišljena. Sve je precizno isplanirano. Mala je, ali savršeno tačna."

Gospodin Barns reče: "Kad imate tako malo prostora, morate da izvučete najviše što možete od njega. Ne smete sebi da dopustite grešku u planiranju."

Herkul Poaro klimnu glavom.

Barns nastavi: "Čujem da ste našli krivca?"

"Frenka Kartera?"

"Da. Pravo da vam kažem, prilično sam iznenađen."

"Niste očekivali da je to bilo, da tako kažem, privatno ubistvo?"

"Ne. Da budem iskren, i nisam. Uz Amberiotisa i Alistera Blanta - bio sam siguran da je posredi jedna od onih zavrzlama sa špijunažom ili

kontrašpijunažom."

"To ste mi mišljenje izneli još pri našem prvom susretu."

"Znam. Tada sam bio prilično siguran u to."

Poaro polako reče: "Ali, niste bili u pravu."

"Eto, nisam. Nemojmo više o tome. Problem je u tome što se čovek uvek oslanja na svoja pređašnja iskustva. Toliko sam puta bio umešan u takve stvari da sam izgleda sklon da u svemu vidim tako nešto."

Poaro reče: "Verovatno ste imali prilike da vidite onaj mađioničarski trik sa kartama - kad vam mađioničar podmetne kartu koju želi da izvučete?"

"Da, naravno."

"Upravo je to ovde izvedeno. Svaki put kada bi neko pomislio da je ubistvo Morlija izvršeno iz nečijih ličnih razloga, hop! - bila bi mu podmetnuta karta.

Amberiotis, Alister Blant, nesređene političke prilike u zemlji..." On slegnu ramenima. "A što se vas tiče, gospodine Barns, vi ste učinili najviše da me odvedete na pogrešan trag."

"E, pa, Poaro, žao mi je zbog toga. Verovatno ste u pravu."

"Vidite, mogli ste da pretpostavite. Vaše reči su, zbog toga, imale izvesnu težinu."

"Pa - verovao sam u ono što sam vam rekao. To je jedino opravdanje koje imam." On zastade i uzdahnu.

"A sve vreme u pitanju je bio motiv lične prirode?"

"Upravo tako. Dugo mi je trebalo da shvatim iz kog razloga je ubistvo počinjeno - premda me je u jednom trenutku sreća zaista poslužila."

"Kada to?"

"Kada sam čuo odlomak iz jednog razgovora. Odlomak koji je govorio zaista mnogo toga - samo da sam odmah shvatio njegov značaj."

Gospodin Barns zamišljeno počesa nos lopaticom. Komadić zemlje ostade mu na licu.

"Pomalo ste tajanstveni, je li?", upita on dobroćudno.

Herkul Poaro slegnu ramenima. Zatim reče: "Ožalošćen sam, možda, što niste bili otvoreniji prema meni."

"Ja?"

"Da."

"Dragi moj - nije mi bilo ni na kraj pameti da je Karter krivac. Koliko sam ja znao, napustio je kuću mnogo pre nego što je Morli ubijen. Pretpostavljam da su sad otkrili da nije otišao kada je rekao?"

Poaro reče: "Karter je bio u kući u dvanaest i dvadeset i šest. I video je ubicu."

"Znači, Karter nije..."

"Karter je video ubicu, kažem vam!"

Gospodin Barns upita: "A - je li ga prepoznao?"

Herkul Poaro polako odmahnu glavom.

Sedamnaest, osamnaest - devojka je znala

I

Narednog dana, Herkul Poaro je proveo nekoliko sati sa jednim svojim poznanikom, pozorišnim agentom. Po podne je otišao do Oksforda. Sutradan se odvezao u provinciju - bilo je dosta kasno kada se vratio.

Pre nego što je ponovo izašao, telefonom je zakazao sastanak sa gospodinom Alisterom Blantom za to veče.

Bilo je pola deset kada je stigao do Gotske kuće.

Kada su uveli Poaroa, Alister Blant je sedeo sam u biblioteci.

Pogled koji je uputio svom gostu dok su se rukovali nije skrivao znatiželju.

"Dakle?", reče Blant.

Herkul Poaro polako klimnu glavom.

Blant ga pogleda sa divljenjem koje se graničilo s nevericom.

"Pronašli ste je?"

"Da. Da, pronašao sam je."

On sede. I uzdahnu.

Alister Blant reče: "Umorni ste?"

"Da. Umoran sam. I nije baš lepo - to što imam da vam saopštim."

Blant upita: "Je li mrtva?"

"To zavisi", polako reče Herkul Poaro, "od toga kako gledate na stvar."

Blant se namršti. Zatim reče: "Dragi moj, čovek može biti ili živ ili mrtav. A to se odnosi i na gospođicu Sejnzberi Sil, zar ne?"

"Ah, ali ko je gospođica Sejnzberi Sil?"

Alister Blant reče: "Nećete valjda da kažete da - takva osoba ne postoji?"

"Oh, ne, ne. Postojala je takva osoba. Živela je u Kalkuti. Podučavala je lepom izražavanju. Činila je mnoga dobra dela. Stigla je u Englesku Maharanom - istim onim brodom kojim je doputovao i gospodin Amberiotis. Mada nisu bili u istoj klasi, pomogao joj je oko nečega - nekakve zbrke oko prtljaga. Reklo bi se da je, kad je reč o sitnicama, bio ljubazan čovek. A ponekad se, gospodine Blant, ljubaznost vrati na neuobičajen način. Tako je bilo, znate, i sa gospodinom Amberiotisom.

Igrom slučaja, sreo je tu damu ponovo u Londonu, na ulici. Osetio se velikodušnim, pa ju je ljubazno pozvao na ručak u 'Savoj'. Nije se tome nadala. A ni gospodin Amberiotis nije slutio koliko će mu se to isplatiti! Jer u njegovoj ljubaznosti nije bilo nikakvog predumišljaja - nije mu bilo ni na kraj pameti da će mu ta već pomalo uvela sredovečna dama pružiti nešto što se po vrednosti može meriti sa zlatnim rudnikom. Ipak, učinila je upravo to, premda toga nije bila ni svesna.

Vidite, nije bila obdarena nekom posebnom inteligencijom. Plemenita, nesebična duša, ali mozak, rekao bih, jedne kokoške."

Blant reče: "Znači, nije ona ubila Čapmanovu?"

Poaro polako reče: "Nije lako izložiti sve to na pravi način. Mislim da ću ja početi od onoga od čega je za mene sve počelo. Počecu s

jednom cipelom!"

Blant se zabezeknu: "Sa cipelom?"

Herkul Poaro klimnu glavom. "Da, sa cipelom sa kopčom. Izašao sam iz zubarske ordinacije i dok sam stajao na stepenicama kuće broj 58 u Ulici kraljice Šarlote, jedan taksi se zaustavio pred njom, vrata su se otvorila i iz njih se pružilo jedno žensko stopalo, spremno da zakorači. Ja sam od onih ljudi koji obraćaju pažnju na žensko stopalo i članak. Bilo je to lepo građeno stopalo, na lepom članku i u skupocenoj čarapi, ali mi se cipela nije svidela. Bila je to nova, bleštava, lakovana kožna cipela sa velikom kitnjastom kopčom. Nije bila chic - ni u kom slučaju! I dok sam to posmatrao, pojavio se i ostatak dame - i, da budem iskren, doživeo sam razočaranje - jedna sredovečna dama bez trunke šarma a pri tom još i loše obučena."

"Gospođica Sejnzberi Sil?"

"Upravo tako. Dok je izlazila iz kola dogodila joj se jedna mala nezgoda - kopča sa cipele se zakačila u vratima taksija i otkinula se. Ja sam je podigao i vratio joj je.

To je bilo sve. Kraj incidenta. Kasnije, istog dana, otišao sam sa glavnim inspektorom Džapora da razgovaramo sa tom damom. (Uzgred, do tada još nije bila prišla kopču.) Te iste večeri, gospođica Sejnzberi Sil je napustila hotel u kom je bila odsela i iščezla je. To bi bio, da ga tako nazovemo, kraj prvog dela.

Drugi deo je počeo kada me je glavni inspektor Džap pozvao da odemo do Bloka kralja Leopolda. U jednom od tamošnjih stanova se nalazio jedan kovčeg, a u njemu je bio pronađen leš. Ušao sam u sobu, prišao kovčegu, i prvo što sam zapazio bila je izlizana cipela s kopčom!"

"Pa?"

Promaklo vam je ono najzanimljivije. Bila je to izlizana – iznošena cipela. Ali, vidite, gospođica Sejnzberi Sil je došla do Bloka kralja

Leopolda te iste večeri - na dan kada se desilo ubistvo gospodina Morlija. Tog jutra, cipele na njoj bile su nove - a uveče su već bile stare. Ne možete izlizati par cipela za samo jedan dan, razumete."

Alister Blant ga upita, ne naročito zainteresovan: "Zar nije mogla imati dva para cipela?"

"Jeste, ali nije ih imala. Jer, Džap i ja smo otišli do njene sobe u hotelu 'Glengauri Kort' i pročešljali sve njene stvari - i tamo nije bilo nikakvih cipela s kopčom. Mogla je imati i jedan stari par cipela, tu se slažem. Mogla je u tim cipelama izaći u večeraju šetnju posle napornog dana, zar ne? Ali da je bilo tako, onaj drugi par bi ostao u hotelu. To je bilo zaista čudno, složićete se?"

Blant se jedva primetno osmehnu. Zatim reče: "Ne vidim da je to posebno važno."

"Ne, nije važno. Uopšte nije. Ali, čovek ne voli stvari koje ne ume da objasni.

Stajao sam kraj tog kovčega i posmatrao cipelu - kopča je nedavno bila prišivena rukom. Priznajem da sam tada za trenutak posumnjao - u samog sebe. Da, rekao sam sebi, Herkule Poaro, jutros si možda bio malo zanesen. Video si svet kroz ružičaste naočare. Čak su ti i se i stare cipele činile novim!"

"Možda je to i bilo objašnjenje?"

"Ali ne, nije. Moje oči me ne varaju! Ali, da nastavim: pregledao sam leš te žene i nije mi se dopalo ono što sam video. Zbog čega joj je lice bilo obesno, smišljeno unakaženo?"

Alister Blant se nemirno promeškolji. Zatim upita: "Zar moramo opet da prolazimo kroz sve to? Znamo da..."

Herkul Poaro odlučno reče: "Neophodno je. Moram vas provesti putem koji me je najzad doveo do istine. Tada sam rekao sebi: 'Nešto ovde nije u redu. Mi ovde imamo mrtvu ženu u odeći

gospođice Sejnzberi Sil (osim, možda, cipela?) i sa tašnom gospođice Sejnzberi Sil - ali zašto joj je lice unakaženo? Da li, možda, zato što to lice nije lice gospođice Sejnzberi Sil?' I odmah sam počeo da se prisećam svega što sam čuo o onoj drugoj ženi - ženi kojoj je stan pripadao, i zapitao sam se - da nije možda to ta druga žena koja ovde leži mrtva? Onda sam otišao u spavaću sobu te druge žene. Pokušao sam da stvorim predstavu i o njoj. Na prvi pogled, sasvim je različita od svoje prijateljice. Doterana, uvek elegantno obučena, sa mnogo šminke na sebi. Ali, u osnovi, ne toliko različita. Kosa, građa, godine...

Međutim, postojala je jedna razlika. Gospođa Čapman nosila je cipele broj pet. A znao sam da je gospođica Sejnzberi Sil nosila čarape od deset inča - što je značilo da je najverovatnije nosila cipele broj šest, ako ne i veće. Gospođa Čapman je, prema tome, imala manja stopala od gospođice Sejnzberi Sil. Vratio sam se do leša. Ako je moja tek začeta ideja bila ispravna, odnosno, ako je to bilo telo gospođe Čapman u odeći gospođice Sejnzberi Sil, onda bi cipele trebalo da budu prevelike. Posegnuo sam za jednom. Međutim, nije bila prevelika. Pristajala je kao salivena. Da li je to onda ipak bilo telo gospođice Sejnzberi Sil? Ali, zašto joj je, onda, lice unakaženo? Njen identitet je već bio utvrđen zahvaljujući njenoj tašni, koja je lako mogla da bude uklonjena, ali nije bila uklonjena.

Bila je to prava zagonetka - pravo zamršeno klupko. U očaju sam se dohvatio adresara gospođe Čapman - jedino bi zubar mogao sa sigurnošću da utvrdi ko je bila pokojnica - ili, ko nije bila. Sticajem okolnosti, zubar gospođe Čapman je bio gospodin Morli. Morli je bio mrtav, ali je identifikacija još uvek bila moguća.

Rezultat znate. Morlijev naslednik je pred istražnim sudom izjavio da je u pitanju telo gospođe Čapman."

Blant se pomalo nestrpljivo vrpeljio u stolici, ali Poaro nije obraćao pažnju na to.

Nastavio je: "Našao sam se pred psihološkim problemom. Kakva osoba je bila Mabel Sejnzberi Sil? Postojala su dva odgovora na to

pitanje. Prvi je bio onaj očigledan, potkrepljen čitavim njenim životom provedenim u Indiji, kao i svedočenjima njenih bliskih prijatelja. Po njima, bila je to marljiva, savesna, ne baš prepametna žena. Da li je postojala i drugačija gospođica Sejnzberi Sil? Reklo bi se da jeste. Postojala je žena koja je ručala sa dobro poznatim stranim agentom, žena koja vam se obratila na ulici tvrdeći da je bliska prijateljica vaše supruge (a ta izjava je gotovo sigurno bila neistinita), žena koja je izašla iz kuće u kojoj se nedugo zatim dogodilo ubistvo, žena koja je posetila drugu ženu iste večeri kada je ova, po svoj prilici, bila ubijena, i koja je od tada nestala, iako je bez sumnje bila svesna da je engleska policija traži. Jesu li se svi ti postupci slagali sa karakterom o kom su nam pričali njeni prijatelji? Reklo bi se da nisu. Prema tome, ako gospođica Sejnzberi Sil nije bila dobrodušna i ljubazna osoba kakvom se činila, onda neizbežno dolazimo do zaključka da je bila hladnokrvni ubica, ili barem saučesnik posle izvršenog dela.

Rukovodio sam se još jednim kriterijumom - svojim mišljenjem o njoj. Lično sam razgovarao sa Mabel Sejnzberi Sil. Kakav je utisak ostavila na mene? A to je, gospodine Blant, bilo pitanje na koje mi je bilo najteže da odgovorim. Sve što je rekla, način na koji je govorila, njeno ponašanje, geste, sve se savršeno slagalo sa njenim navodnim karakterom. Ali se u podjednako meri slagalo i sa veštom glumicom koja igra svoju ulogu. A, na kraju krajeva, Mabel Sejnzberi Sil je i započela svoju karijeru kao glumica.

Veoma dubok utisak na mene ostavio je razgovor koji sam vodio sa gospodinom Barnsom iz Ilinga, još jednim od pacijenata koji su onoga dana posetili zubara u Ulici kraljice Šarlote 58. Njegova teorija, iznesena veoma ubedljivo, jeste da su smrti Morlija i Amberiotisa slučajne, da se tako izrazim - a da je trebalo da vi budete žrtva."

Alister Blant reče: "Ma, dajte - to je pomalo iskonstruisano."

"Da li je, gospodine Blant? Zar nije tačno da u ovom trenutku postoje razne grupe ljudi kojima je od izuzetnog značaja da vi budete -

uklonjeni, da kažemo? Da više ne budete u mogućnosti da širite svoj uticaj?"

Blant reče: "O, da, to stoji. Ali, zašto dovoditi Morlijevu smrt u vezu s tim?"

Poaro reče: "Zato što postoji - kako bih rekao - izvesna doza bahatosti u čitavom ovom slučaju - novac ne predstavlja problem - ljudski život ne predstavlja problem. Da, oseća se bezobzirnost, bahatost - a to govori da je u pitanju krupan zločin!"

"Ne verujete da se Morli ubio zbog greške koju je napravio?"

"U to ni za trenutak nisam poverovao. Ne, Morli je obijen, Amberiotis je ubijen, jedna žena je ubijena a lice joj je unakaženo - Zašto? Zarad nekog velikog dobitka.

Barnsova teorija je bila da je neko pokušao da plati Morliju ili njegovom kolegi da vas uklone s puta."

Alister Blant odreza: "Gluposti!"

"Ah, jesu li to zaista gluposti? Recimo da jedan čovek želi da ukloni drugog s puta. Dobro, ali taj drugi čovek je toga svestan, pa će se, prema tome, i čuvati - i biće mu teško prići. Da bi mogao biti ubijen, neophodno je približiti mu se a da ništa ne posumnja - a gde je čovek manje sumnjičav nego na zubarskoj stolici?"

"Pa, rekao bih da je to tačno. Nikad to nisam posmatrao iz tog ugla."

"To je sasvim sigurno tačno. I kada sam to shvatio, nazreo sam istinu."

"Znači, prihvatili ste Barnsovu teoriju? Uzgred, ko je uopšte Barns?"

"Barns je bio Rajlijev pacijent od dvanaest časova. Nekada je radio u Ministarstvu unutrašnjih poslova, a sada se povukao i živi u Ilingu. Nevažan čovečuljak. Ali, grešite ako mislite da sam prihvatio njegovu teoriju. Nisam.

Prihvatio sam samo njen princip"

"Kako to mislite?"

Herkul Poaro reče: "Sve vreme sam, tokom istrage, bio odvođen na stranputicu - nekad nehotice, a nekad smišljeno i s određenom namerom. Sve vreme mi je sugerisano, podmetano, da je u pitanju ono što bi se moglo nazvati javnim zločinom. To jest, da je u pitanju zločin uperen protiv vas, gospodine Blant, ali vas kao javne ličnosti. Kao bankara, kao čoveka koji ima kontrolu nad finansijama, kao branioca konzervativne tradicije! Ali, svaka javna ličnost ima i svoj privatni život. I tu je bila moja greška, zaboravio sam na privatni život. Postojali su i privatni razlozi za Morlijevo ubistvo - imao ih je, na primer, Frenk Karter. Mogli su postojati privatni razlozi i za vaše ubistvo... Vi imate rođake koji bi nasledili novac u slučaju vaše smrti. Tu su i ljudi koji vas vole i koji vas mrze - kao čoveka - ne kao javnu ličnost. I tako sam stigao i do najočiglednijeg primera onoga što nazivam 'podmetnutom kartom'. Do navodnog napada koji je na vas izveo Frenk Karter. Ako taj napad nije bio namešten - onda je u pitanju bio politički zločin. Ali, da li je postojalo i neko drugo objašnjenje? Moglo je postojati. Nije samo Frenk Karter bio u tom žbunju. Bio je tu i čovek koji je ščepao Kartera. Čovek koji je lako mogao da ispali hitac iz pištolja i da ga zatim baci Karteru pred noge, tako da ga ovaj skoro neizbežno podigne i bude zatečen s oružjem u rukama...

Razmotrio sam i problem Hauarda Rajksa. Rajks je bio u Ulici kraljice Šarlote onog dana kada je Morli ubijen. Rajks je bio ljuti neprijatelj svega onoga što ste vi predstavljali i za šta ste se borili. Da, ali Rajks je bio i nešto više. Rajks je bio čovek koji bi mogao da se oženi vašom nećakom, a posle vaše smrti, vašoj nećaki bi pripala pozamašna renta, iako ste bili dovoljno oprezni da se postarate da joj ne bude dozvoljen pristup kapitalu.

Da li je sve to, ipak, bio privatni zločin - zločin zarad privatne koristi, iz privatnih pobuda? Zbog čega sam i pomislio da je u pitanju javni zločin? Zato što mi je ta ideja bila sugerisana ne jednom, već mnogo

puta - baš kao kad vam mađioničar podmetne kartu koju želi da izvučete...

I tada, kada sam došao na tu pomisao, ukazao mi se prvi tračak istine. Bilo je to u crkvi, dok sam pevao stih iz jednog psalma. Govorilo se o zamci - o jami prekrivenoj mrežom...

Zamka? Postavljena za mene? Da, moglo bi biti... Ali, u tom slučaju, ko ju je postavio? Postojala je samo jedna osoba koja je to mogla da učini... Ali, to nije imalo smisla - ili jeste? Jesam li ja to sve vreme na slučaj gledao naopako? Novac nije problem? Upravo tako! Bezobzirnost i bahatost prema ljudskom životu? I to.

Jer, krivac je toliko toga stavljao na kocku...

Ali, ako je ta moja nova, čudnovata ideja bila ispravna, morala bi da objasni sve.

Morala bi da objasni, na primer, misteriju dvostruke prirode gospođice Sejnzberi Sil. Morala bi da reši zagonetku cipele s kopčom. I morala bi da odgovori na pitanje: gde se sada nalazi gospođica Sejnzberi Sil?

Eh, bien - objasnila je sve to, čak i više. Ukazala mi je na to da je gospođica Sejnzberi Sil bila i početak, i sredina, i kraj čitavog slučaja. Nije ni čudo da mi se činilo da su postojale dve Mabel Sejnzberi Sil. I postojale su dve Mabel Sejnzberi Sil. Postojala je dobra, priglupa, ljubazna žena za koju s tolikim ubedenjem jamčili njeni prijatelji. A bila je tu i ona druga - žena koja je bila umešana u dva ubistva i koja je tako zagonetno iščezla.

Ne zaboravite da je vratar u Bloku kralja Leopolda spomenuo da je gospođica Sejnzberi Sil jednom već bila tamo...

Po mojoj rekonstrukciji slučaja, taj prvi put je bio i jedini. Nije ni napustila Blok kralja Leopolda. Druga gospođica Sejnzberi Sil ju je zamenila. Ta druga Mabel Sejnzberi Sil bila je obučena u sličnu odeću i nosila je nov par cipela sa kopčom, jer joj je onaj prvi bio

prevelik. Otišla je u hotel kod Rasel skvera u najprometnije doba dana, spakovala je pokojničine stvari, platila račun i otišla. Zatim je otišla u hotel 'Glengauri Kort'. Setite se da je niko od prijatelja prave gospođice Sejnzberi Sil posle toga više nije video. Igrala je ulogu Mabel Sejnzberi Sil više od nedelju dana. Nosila je odeću Mabel Sejnzberi Sil, govorila je poput Mabel Sejnzberi Sil, ali morala je da kupi manji par večernjih cipela. A onda je nestala. Poslednji put je viđena kako po dragi put ulazi u Blok kralja Leopolda uveče onoga dana kada je Morli ubijen.

"Da li vi to hoćete da kažete", upita Alister Blant, "da je u tom stanu ipak bio leš Mabel Sejnzberi Sil?"

"Naravno da je bio! Bio je to veoma lukav dvostruki blef - lice je i smrskano upravo zato da bi pokrenulo pitanje o pokojničinom identitetu!"

"Ali, svedočenje zubara?"

"Ah! Sada dolazimo i do toga. Nije sam zubar svedočio pred istražnim sudom.

Morli je bio mrtav. Nije mogao da svedoči o svom vlastitom radu. On bi znao ko je pokojnica bila. Kanoni su podneti kao dokaz - a kartoni su bili falsifikovani. Setite se da su obe žene bile njegovi pacijenti. Sve što je trebalo uraditi jeste da se na kartonima zamene nalepnice sa imenima."

Herkul Poaro dodade: "I sada shvatate na šta sam mislio kada sam vam na pitanje da li je žena mrtva odgovorio: 'Zavisi.' Jer, kada kažete 'gospođica Sejnzberi Sil' - na koju ženu mislite? Na ženu koja je nestala iz Hotela 'Glengauri Kort' ili na pravu Mabel Sejnzberi Sil?"

Alister Blant reče: "Znam, gospodine Poaro, da uživate visoku reputaciju. Stoga verujem da imate osnova za tu svoju fantastičnu pretpostavku - jer, to je samo pretpostavka i ništa više. Ali, sve što ja vidim je samo koliko je sve to neverovatno.

Vi tvrdite, je li, da je Mabel Sejnzberi Sil smišljeno ubijena i da je i Morli ubijen da bi se sprečilo da identifikuje pokojnično telo. Ali zašto? To je ono što bih ja želeo da znam. Imamo tu ženu - savršeno bezopasnu, sredovečnu ženu - okruženu prijateljima, a bez ijednog neprijatelja. Čemu, onda, ta složena zavera protiv nje?"

"Čemu? Da, to je pitanje. Čemu? Kao što kažete, Mabel Sejnzberi Sil je bila savršeno bezopasno stvorenje koje ni mrava ne bi zgazilo! Pa zašto je onda tako smišljeno i mučki ubijena? Reći ću vam šta ja mislim."

"Da?"

Herkul Poaro se nagnu napred. Zatim reče: "Po mom uverenju, Mabel Sejnzberi Sil je ubijena jer je suviše dobro pamtila lica."

"Kako to mislite?"

Herkul Poaro reče: "Rešili smo problem dvostruke ličnosti. Imamo bezopasnu damu iz Indije, a imamo i veštu glumicu koja je igrala ulogu bezopasne dame iz Indije. Ali, za jedan događaj nije jasno kojoj od njih ga treba pripisati. Koja gospođica Sejnzberi Sil vam se obratila na pragu kuće gospodina Morlija? Tvrdila je, setićete se, da je 'jako dobra prijateljica vaše supruge'. Ono što su nam ispričali prijatelji gospođice Sejnzberi Sil, kao i ono što smo znali o njoj, govorilo je u prilog činjenici da je ta tvrdnja neistinita. Tako da možemo da kažemo: 'To je bila laž.

Prava gospođica Sejnzberi Sil ne laže.' Dakle, to je bila laž koju je izrekla lažna gospođica Sejnzberi Sil iz nekih svojih razloga."

Alister Blant klimnu glavom. "Da, takvo rasuđivanje je sasvim logično. Mada još uvek ne vidim koji bi to razlozi mogli biti."

Poaro reče: "Ali, pardon - ali pogledajmo prvo tu stvar sa druge strane. Neka je to bila prava gospođica Sejnzberi Sil. Ona ne laže. Tako da priča mora biti istinita."

"Rekao bih da možete to da gledate i iz tog ugla - ali, čini se vrlo neverovamim..."

"Naravno da se čini neverovatnim! Ali ako tu drugu hipotezu usvojimo i proglasimo za činjenicu - priča je istinita. Znači, gospođica Sejnzberi Sil je poznavala vašu ženu. Dobro ju je poznavala. Prema tome - vaša žena bi morala biti osoba koju bi gospođica Sejnzberi Sil mogla dobro da poznaje. Neko iz njenih krugova. Neka Engleskinja koja se doselila u Indiju - misionarka - ili, da krenemo još dalje - glumica. Dakle, ne Rebeka Arnholt!

Da li sada uviđate, gospodine Blant, šta sam želeo da kažem kada sam vam pričao o privatnom i o javnom životu? Vi ste veliki bankar. Ali, vi ste i čovek koji se oženio bogatom ženom. A pre nego što ste se oženili, bili ste samo mlađi partner u jednoj firmi nedaleko od Oksforda.

Razumete - počeo sam da sagledavam slučaj sa prave strane. Troškovi nisu problem? Naravno da nisu - za vas. Nemar prema ljudskom životu - i to, jer ste već duže vreme praktično u položaju diktatora, a diktator je sklon da smatra svoj život suviše važnim, a da na tuđe gleda s prezirom."

Alister Blant reče: "Šta to hoćete da kažete, gospodine Poaro?"

Poaro tiho reče: "Hoću da kažem, gospodine Blant, da ste, kada ste se oženili Rebekom Arnholt, već bili oženjeni. Da ste, zaslepljeni vizijom budućnosti, ne toliko zbog bogatstva koje bi vam ona donela, koliko zbog moći, prećutali tu činjenicu i svesno počinili bigamiju. Vaša prava žena se složila s tim."

"A ko je bila ta prava žena?"

"Stanovala je u Bloku kralja Leopolda pod imenom gospođe Čapman - mesto je bilo vrlo zgodno, ni pet minuta hoda od vaše kuće na čelsijskom nasipu. Pozajmili ste ime pravog tajnog agenta, shvativši da bi to pružilo pokriće njenim nagoveštajima da joj muž radi u tajnoj službi. Vaš plan je savršeno uspeo. Nije bilo nikakvih sumnji. Pa

ipak, ostala je činjenica da nikada niste legalno bili u braku sa Rebeikom Arnholt i da biste na sudu bili proglašeni krivim za bigamiju. Niste ni pomišljali da ćete se posle tolikih godina naći u opasnosti. A ona se pojavila kao grom iz vedra neba - u vidu jedne dosadne žene koja vas se setila posle gotovo dvadeset godina, kao muža njene prijateljice. Slučaj ju je doveo u Englesku, slučaj je hteo da se sretnete u Ulici kraljice Šarlote - slučaj je hteo da se vaša nećaka zadesi tamo i čuje šta vam je ta žena kazala. Inače, možda nikad ne bih pogodio."

"O tome sam vas ja sam obavestio, dragi moj Poaro."

"Niste, već je vaša nećaka insistirala da mi to kažete, a vi niste smeli suviše oštro da se protivite jer bi se to moglo činiti sumnjivim. A posle tog susreta, desio se još jedan nesrećan splet okolnosti (s vašeg stanovišta). Mabel Sejnzberi Sil je srela Amberiotisa, otišla je s njim na ručak i izbrbljala mu je kako je srela muža svoje prijateljice - 'posle tolikih godina! Izgleda starije, naravno, ali jedva da se promenio!' Ovo je, priznajem, puko nagađanje s moje strane, ali verujem da je bilo upravo tako. Ne verujem da je Mabel Sejnzberi Sil i na trenutak pomislila da je gospodin Blant za kog se udala njena prijateljica upravo onaj lik iz senke koji u rukama drži konce svetskih finansija. Ime je, na kraju krajeva, dosta uobičajeno. Ali Amberiotis je, osim što se bavio špijunskim aktivnostima, bio i ucenjivač. Prosto je neverovatno kako su ucenjivači u stanju da nanjuše tajnu. I Amberiotis se zapitao.

Nije mu bilo teško da se raspita ko je taj gospodin Blant. A onda vam je, bez sumnje, napisao pismo ili vam je telefonirao... O da, bio je to zlatni rudnik za Amberiotisa."

Poaro zaslade, a onda nastavi: "Ako imate posla sa zaista sposobnim i iskusnim ucenjivačem, postoji samo jedan delotvoran metod. Ućutkati ga.

Znači, moja pretpostavka da 'Blant mora da ode' nije bila tačna. Baš naprotiv, Amberiotis je bio taj koji je morao da ode. Ali, odgovor je bio isti! Najlakši način da pošaljete nekog na onaj svet je kada nije

na oprezu, a gde je čovek manje sumnjičav nego na zubarskoj stolici?"

Poaro ponovo začuta. Jedva primetan osmeh zaigra mu na usnama. On reče:

"Istina o ovom slučaju pomenuta je još veoma rano. Vratar Alfred je čitao detektivski roman koji se zvao Smrt u 11 i 45. Trebalo je da to shvatimo kao svojevrsan putokaz. Jer to je, naravno, otprilike i bilo vreme kada je Morli ubijen.

Ubili ste ga pred odlazak. Zatim ste pritisnuli zvonce, odvrnuli slavinu na umivaoniku i izašli iz ordinacije. Pazili ste da siđete niz stepenice baš dok Alfred vodi lažnu Mabel Sejnzberi Sil do lifta. Tada ste otvorili ulazna vrata, možda ste i izašli iz kuće, ali kada ste čuli da su se vrata od lifta zatvorila i da je lift krenuo gore, ponovo ste se uvukli unutra i popeli se uza stepenice.

Znam iz svojih prethodnih poseta šta Alfred radi kada odvodi pacijente do ordinacije. Pokucao je na vrata, otvorio ih, i onda se sklonio u stranu da bi propustio pacijenta. Unutra se čuo žubor vode - zaključak: Morli je, kao i obično, prao ruke. Ali, Alfred nije mogao i da ga vidi.

Čim je Alfred počeo da se spušta liftom, ponovo ste se ušunjali u ordinaciju.

Zajedno ste sa svojom saučesnicom odveli telo u susednu kancelariju. Zatim ste na brzinu pretresli kartoteku i zamenili nalepnice s imenima na kartonima gospođe Čapman i gospođice Sejnzberi Sil. Obukli ste beli mantil, a vaša žena je možda pokušala i da vam malo promeni izgled šminkom. Ali, nije bilo potrebno ništa naročito. Jer, bila je to prva Amberiotisova poseta Morliju. Nikada vas ranije nije sreo. A vaša fotografija se ne sreće baš često po novinama. A, uostalom, zašto bi uopšte i posumnjao? Ucenjivač nema razloga da strahuje od svog zubara.

Gospođica Sejnzberi Sil odlazi i Alfred je ispraća. Ponovo se čuje zvonce i Amberiotis je sledeći. Zatiče zubara kako pere ruke iza vrata - sve je, dakle, kao što i treba da bude. Vodite ga do stolice. Pokazuje koji ga zub boli. Vi pričate uobičajene zubarske priče. Objašnjavate da bi najbolje bilo da se desni potpuno umrtve. Prokain i adrenalin su tu. Ubrizgavate mu dozu koja je dovoljna da ga usmrti. Uzgred, on neće ni primetiti bilo kakvu nestručnost kod vas!

Ništa ne sumnjajući, Amberiotis odlazi. Vi zatim vraćate Morlijevo telo u ordinaciju i nameštate ga u prikladan položaj, malo ga i vučete po tepihu jer sada sve morate da radite sami. Brišete pištolj i stavljate mu ga u ruku - brišete i kvaku na vratima da vaši otisci ne bi bili poslednji. Svi instrumenti koje ste koristili završili su u sterilizatoru. Izlazite iz sobe, silazite niza stepenice i iskradate se na glavna vrata u pogodnom trenutku. To je jedini trenutak kada vam pretila opasnost.

A trebalo je da se sve završi tako dobro po vas! Dvoje ljudi koje je ugrožavalo vašu bezbednost - mrtvo. I treća osoba je stradala - ali to je, s vaše tačke gledišta, bilo neizbežno. I sve se tako lako dalo objasniti. Morlijevo samoubistvo objašnjeno je greškom koju je napravio kod Amberiotisa. I tako se te dve smrti polira. Još jedna od onih tužnih nezgoda.

Ali, na vašu veliku žalost, tu se pojavljujem i ja. Ja sam taj koji sumnja. Ja sam taj koji nije zadovoljan. Ne ide sve baš tako glatko kako ste se u prvi mah ponadali.

Mora, znači, postojati i draga linija odbrane. Mora se naći, ako bude neophodan, i žrtveni jarac. Već ste se vrlo detaljno informisali o prilikama u Morlijevom domaćinstvu. Tu je taj mladić, Frenk Karter, on će poslužiti. I tako vaša saučesnica sređuje da pod tajanstvenim okolnostima bude primljen kod vas kao baštovan. Ako kasnije bude ispričao tu besmislenu priču, niko neće poverovati u nju. Kad-tad će se otkriti i leš u kovčegu. Prvo će se misliti da je to telo gospođice Sejnzberi Sil, a onda će se dokazi potražiti u kartoteci njenog zubara. Velika senzacija! Naizgled bespotrebna komplikacija, ali u suštini neophodna. Ne želite da cela engleska policija traga za

nestalom gospođom Čapman. Ne, neka to bude njen leš - a neka policija traži Mabel Sejnzberi Sil - jer je nikada neće pronaći. Pored toga, kao osoba od uticaja, možete da izdejtstvujete da se istraga obustavi.

To ste i uradili, ali pošto je bilo neophodno da znate i šta ja radim, pozvali ste me i ubedili da za vas pronađem tu nestalu ženu. Ali, tu nije kraj vašem 'podmetanju karte'. Vaša saučesnica mi je telefonirala i upozorila me - i to na krajnje melodramatičan način. Ponovo ista ideja - špijunaža - ponovo javni aspekt. Vešta je glumica ta vaša žena, ali kad neko pokušava da prikrije svoj glas, prirodna je težnja da se oponaša glas nekog dragog. Vaša žena je oponašala dikciju gospođe Olivera. To me je, moram vam priznati, prilično zbunilo.

Onda sam pozvan u Ekšam - na poslednji čin predstave. Kako je lako postaviti napunjen pištolj u lovorovu živicu tako da opali kada je baštovan bude potkresivao.

Pištolj mu pada pred noge. Začuden, on ga podiže. Šta bi se još moglo poželeti?

Uhvaćen je na delu - sa krajnje neuverljivom pričom i sa pištoljem koji je identičan onom iz kojeg je pucano na Morlija.

I sve je to bila klopka postavljena za Herkula Poaroa."

Alister Blant se malo promeškolji u stolici. Lice mu bese ozbiljno i pomalo tužno. On reče: "Nemojte me pogrešno razumeti, gospodine Poaro. Koliko toga nagađate? A koliko stvarno znate?"

Poaro reče: "Posedujem venčani list - iz jednog matičarskog zdanja u blizini Oksforda - kojim se potvrđuje da je sklopljen brak između Martina Alistera Blanta i Gerde Grant. Frenk Karter je video dvojicu ljudi kako izlaze iz Morlijeve ordinacije nešto posle dvanaest i dvadeset pet. Prvi je bio debeo - to je bio Amberiotis. Drugi ste, naravno, bili vi. Frenk Karter vas nije prepoznao - video vas je samo odozgo."

"Zaista pošteno s vaše strane što ste to spomenuli!"

"Ušao je u ordinaciju i pronašao Morlijev leš. Ruke su bile hladne, a krv oko rane se već bila skorila. To je značilo da je Morli već neko vreme bio mrtav. Tako da zubar koji je primio Amberiotisa ni u kom slučaju nije mogao da bude Morli, dakle, morao je biti Morlijev ubica."

"Još nešto?"

"Da. Helen Montresor je danas po podne uhapšena."

Alister Blant se trže. Zatim se umiri. Reče: "To je, znači, to."

Herkul Poaro reče: "Da. Prava Helen Montresor, vaša dalja rođaka, umrla je u Kanadi pre sedam godina. Zatajili ste tu činjenicu i iskoristili je."

Osmeh se pojavi na usnama Alistera Blanta. On stade da govori opušteno, sa gotovo dečaćkim uživanjem: "Gerda je uživala u svemu tome, znate. Voleo bih da vam sve objasnim. Jer, vi ste zaista bistar momak. Moja porodica nije znala da smo se venčali. Tada je radila kao glumica i imala stalan repertoar. Moji su bili veliki čistunci, a i tek sam počinjao da ulazim u posao. Složili smo se da nikom ništa ne govorimo. Nastavila je sa glumom. I Mabel Sejnzberi Sil je bila u njenoj trupi. Znala je za nas. A onda je otišla na turneju po inostranstvu. Pisala je Gerdi jednom ili dvaput iz Indije. Onda su pisma prestala da stižu. Mabel se spetljala s nekim Hindusom. Oduvek je bila priglupa, lakoverna devojka. Voleo bih kada bih uspeo da vam objasnim kako je došlo do mog susreta sa Rebekom i do našeg braka. Gerda je razumela. Jedini način na koji bih vam to objasnio je da vam kažem da je to bilo kao da sam ušao u kraljevsku porodicu. Imao sam priliku da se oženim jednom kraljicom i tako približim prestolu, ili čak da postanem i kralj. Na brak sa Gerdom sam gledao kao da sam se, kao vladar, oženio i nekom ženom iz nižeg staleža. Voleo sam je. Nisam želeo da je se rešim. I sve je sjajno funkcionisalo. Rebeka mi se izuzetno sviđala. Bila je to žena sa prvoklasnim osećajem za finansije, a ni ja nisam zaostajao za

njom. Bili smo dobar tim. Bilo je strašno uzbuđljivo. Bila je odličan drug i verujem da sam je usrećio. Bio sam zaista nesrećan kada je umrla. Najčudnije od svega je bilo to što smo Gerda i ja najviše uživali upravo u uzbuđenju koje su nam pružali naši tajni sastanci. Svašta smo izmišljali. Ona je imala prirodan dar za glumu. U njenom repertoaru se nalazilo sedam ili osam likova - gospođa Čapman je bila samo jedan od njih. U Parizu je glumila udovicu iz Amerike. Tamo smo se sreli dok sam bio na službenom putu. A imala je običaj da ide i u Norvešku sa slikarskim priborom, kao umetnica. Ja sam tamo odlazio na pecanje. A onda sam je kasnije predstavio kao svoju rođaku, Helen Montresor. To nam se činilo veoma zabavnim, a i unelo je dosta romantike u našu vezu. Mogli smo se zvanično uzeti posle Rebekine smrti - ali nismo to želeli.

Gerdi bi bilo teško da sa mnom vodi život javne ličnosti, a, naravno, moglo se desiti i da nešto iz prošlosti izbije na videlo, mada mislim da je pravi razlog što smo nastavili po starom taj što smo uživali u skrivanju. Klasičan brak i porodični život najverovatnije bi nam brzo dosadili."

Blant zaslade. Zatim nastavi, a glas mu se izmeni i očvrsnu: "A onda je ta prokleta budala od žene sve upropastila. Prepoznala me je - posle svih tih godina!

I ispričala je to Amberiotisu. Shvatate - morate da shvatite - da smo morali nešto da učinimo! Nisam bio u pitanju samo ja - nisam tada mislio samo na sebe. Da sam ja bio uništen i obeščašćen - i ova zemlja, moja zemlja, pretrpela bi velik udarac. Jer, ja sam uradio nešto za Englesku, gospodine Poaro. Zahvaljujući meni, i dalje je snažna - i dalje je likvidna. U njoj nema diktatora - nema fašizma ni komunizma. Meni zapravo i nije stalo do novca kao novca. Ja, u stvari, volim moć - volim da vladam - ali ne želim da budem tiranin. Mi u Engleskoj imamo demokratiju - istinsku demokratiju. Možemo da gundamo i da kažemo šta hoćemo i da se smejemo svojim političarima. Slobodni smo. Stalo mi je do svega toga - to je moje životno delo. Ali, ako bih otišao - pa, znate šta bi se najverovatnije dogodilo. Ja sam potreban, gospodine Poaro. A jedan prokleti Grk,

prevarant i ucenjivač, želeo je da uništi moje životno delo. Nešto je moralo da se učini. I Gerda je to shvatila.

Bilo nam je žao Sejnzberi Silove - ali, tu se ništa nije moglo. Morali smo da je učutkamo. Nismo mogli da budemo sigurni da će držati jezik za zubima. Gerda joj je otišla u posetu, pozvala ju je na čaj, objasnila joj kako da nade gospođu Čapman, rekavši da je odsela u njenom stanu. I tako je Mabel Sejnzberi Sil došla, ništa ne sumnjajući. Nije znala da je zajedno sa čajem popila i medinal - prilično bezbolno sredstvo. Samo zaspite i više se ne probudite. Ono sa licem je urađeno kasnije - prilično mučan posao, ali smo smatrali da je neophodno. Hteli smo da zauvek sahranimo gospođu Čapman. Pozvao sam svoju 'rođaku' Helen da dođe da živi u kolibi na imanju. Odlučili smo da se posle nekog vremena venčamo. Ali smo prvo morali da uklonimo Amberiotisa sa puta. Sve je prošlo kao po loju. Nije mu bilo ni na kraj pameti da nisam pravi zubar. Bio sam prilično vešt sa sondom i ogledalcem. Nisam hteo da rizikujem i upuštam se u bušenje. Naravno, posle injekcije ništa nije ni mogao da oseti, tako da sam verovatno smeo i to da uradim."

Poaro upita: "A pištolji?"

"Pripadali su sekretaru kog sam svojevremeno imao u Americi. Kupio ih je negde u inostranstvu. Kada je odlazio, zaboravio je da ih ponese."

Zavlada tišina. Onda Alister Blant upita: "Ima li još nešto što biste želeli da znate?"

Herkul Poaro reče: "Šta je sa Morlijem?"

Alister Blant prostodušno reče: "Bilo mi ga je žao."

Herkul Poaro reče: "Da, shvatam..."

Dugo su ćutali, a onda Blant reče: "Pa, gospodine Poaro, šta ćemo?"

Poaro reče: "Helen Montresor je već uhapšena."

"A sada je i na mene red?"

"Da, to sam hteo da kažem."

Blant blago upita: "Ali, niste srećni zbog toga, zar ne?"

"Ne, uopšte nisam srećan."

Alister Blant reče: "Ubio sam troje ljudi. Tako da bi, po svemu sudeći, trebalo da budem obešen. Ali, čuli ste moju odbranu."

"A ona je...?"

"Da verujem, svim svojim srcem i dušom, da sam neophodan ovoj zemlji, da bi u njoj i dalje vladali mir i blagostanje."

Herkul Poaro se složi: "To je moguće - da."

"Slažete se, zar ne?"

"Da, slažem se. Vi se borite za sve ono što je po mom mišljenju važno. Za razum i ravnotežu, i stabilnost i poštenje."

Alister Blant tiho reče: "Hvala vam."

I dodade: "Pa, šta ćemo onda?"

"Predlažete da se - povučem sa slučaja?"

"Da."

"A vaša žena?"

"Imam dobrih veza. Zamena identiteta, na to bi trebalo ići."

"A ako odbijem?"

"Onda sam nadrljao", prostodušno reče Alister Blant.

On nastavi: "Sve je u vašim rukama, Poaro. Na vama je da odlučite. Ali, reći ću vam ovo - a ne govorim to samo da bih se izvukao - ja sam potreban ovom svetu.

A znate li zašto? Zato što sam pošten čovek. I zato što imam zdravog razuma - i nisam jedan od onih zanesenjaka."

Poaro klimnu glavom. Ma kako čudno zvučalo, on je u sve to verovao. On reče:

"Da, to je jedna strana medalje. Vi ste pravi čovek na pravom mestu. Obdaren razumom, sposobnošću dobre procene, ravnotežom. Ali tu je i druga strana. Tri ljudska bića koja su mrtva."

"Da, ali pomislite samo na njih! Mabel Sejnzberi Sil - sami ste rekli - žena sa mozgom kokoške! Amberiotis - nitkov i ucenjivač!"

"A Morli?"

"Već sam vam rekao. Njega mi je žao. Ali, najzad - bio je dobar čovek i dobar zubar - ali ima još dobrih ljudi i zubara."

"Da", reče Poaro, "ima i drugih zubara. A Frenk Karter? I njega biste, mirne duše, pustili da umre?"

Blant reče: "Prema njemu ne osećam nikakvo sažaljenje. To je potpun promašaj od čoveka. Prava ništarija."

Poaro reče: "Ali i ljudsko biće..."

"Pa, dobro, svi smo mi ljudska bića..."

"Da, svi smo mi ljudska bića. To je ono što ste smetnuli s uma. Kazali ste da je Mabel Sejnzberi Sil bila glupo, a Amberiotis zlo ljudsko biće, da je Frenk Karter ništarija - a Morli - da je Morli bio samo jedan zubar i da ima i drugih zubara. Tu se, gospodine Blant, naši pogledi razilaze. Jer, za mene su životi tih četvoro ljudi podjednako vredni kao i vaš."

"Grešite."

"Ne, ne grešim. Vi ste čovek po prirodi veoma pošten i čestit. Skrenuli ste sa tog puta samo jedan korak - i naizgled vas to nije ni dodirnuto. U javnosti ste i dalje bili onaj stari - pravedan, pouzdan i pošten. Međutim, u vama se ljubav za vlašću vinula do neslućenih visina. I tako ste žrtvovali četiri ljudska života, smatrajući ih potpuno bezvrednim."

"Zar ne shvatate, Poaro, da sigurnost i sreća čitave nacije zavise od mene?"

"Mene se ne tiču nacije, monsieur. Mene se tiču životi privatnih lica koja imaju pravo da im se njihovi životi ne oduzimaju." On ustade.

"Dakle, to je vaš odgovor", reče Alister Blant.

Herkul Poaro umornim glasom reče: "Da - to je moj odgovor..." On ode do vrata i otvori ih. Dva čoveka uđoše.

II

Herkul Poaro side niza stepenište do devojke koja je čekala.

Džejn Olivera, lica bledeog i iscrpljenog, stajala je preko puta kamina. Kraj nje je bio Hauard Rajks.

Ona reče: "Dakle?"

Poaro blago reče: "Sve je gotovo."

Rajks se brecnu: "Šta vam to znači?"

Poaro reče: "Gospodin Alister Blant je uhapšen zbog ubistva."

Rajks reče: "Mislio sam da će uspeti da vas kupi..."

Džejn reče: "Ne. Ja ni za trenutak nisam poverovala u to."

Poaro uzdahnu. Zatim reče: "Svet je vaš. Novo nebo i Nova zemlja. U vašem novom svetu, deco moja, neka bude slobode i neka bude sažaljenja... To je sve što tražim."

Devetnaest, dvadeset - zavesa je pala

Herkul Poaro se vraćao kući pustim ulicama. Jedan neupadljiv lik mu se pridruži.

"Dakle?", reče gospodin Barns.

Herkul Poaro slegnu ramenima i raširi ruke.

Barns ga upita: "Kako se postavio?"

"Sve je priznao i branio se opravdanošću svog čina. Rekao je da je potreban svojoj zemlji."

"I u pravu je", reče gospodin Barns. Nedugo zatim dodade: "Zar se vi ne slažete s tim?"

"Da, slažem se."

"Pa, onda..."

"Možda i grešimo", reče Herkul Poaro.

"Nikad nisam o tome razmišljao", reče gospodin Barns. "Tako je, možda i grešimo."

Neko vreme su hodali u tišini, a onda ga Barns znatiželjno upita: "O čemu razmišljate?"

Herkul Poaro mu odgovori citatom: "Pošto si odbacio reč Gospodnju, to te i on kao kralja odbacuje"

"Hm - shvatam...", reče gospodin Barns. "Saul - o Amaličanima. Da, može se gledati i s te strane."

Produžiše još malo, a onda Barns reče: "Odavde ću podzemnom. Laku noć, Poaro." On zastade, a zatim, kao da mu je pomalo

neprijatno, reče: "Znate - ima nešto što bih želeo da podelim sa vama."

"Da, mon ami?"

"Osećam da vam dugujem toliko. Odveo sam vas, silom prilika, na pogrešan trag. Tiče se Alberta Čapmana, Q.X.912."

"Da?"

"Ja sam Albert Čapman. Zbog toga sam, između ostalog, i bio toliko zainteresovan. Znao sam, eto, da se nikada nisam ženio." I on se udalji hitrim korakom, tiho se smejujeći.

Poaro ostade kao ukopan. Oči mu se otvoriše, obrve izviše. Zatim promrmlja za sebe: "Devetnaest, dvadeset, zavesa je pala..." I pode kući.

Beleška o piscu

Agata Kristi je najpoznatiji svetski pisac misterija i s pravom je zovu "kraljicom zločina". Njene knjige su prodate u bilionskom tiražu na engleskom jeziku, i isto toliko na dragih 45 svetskih jezika. Jedino su Biblija i Šekspirova dela doživela veću prodaju od romana Agate Kristi.

Agata Miler je rođena u Torkiju, u Engleskoj, 15. septembra 1880. Godine 1914, udala se za pukovnika Arčibalda Kristija, avijatičara u Kraljevskoj avijaciji. Ovaj zanimljivi par je dobio i jednu ćerku, Rosalinu, pre nego što su se razveli 1928. godine. U svojoj književnoj karijeri, koja je trajala više od pola veka, Agata Kristi je napisala 79 romana i kolekcija malih priča. Takođe je napisala desetine pozorišnih komada, uključujući Mišolovku, koja je premijerno izvedena u Londonu 25. novembra 1952, i to delo je do sada najduže konstantno igran komad u istoriji pozorišta. Agatin prvi roman, Misteriozna afera u Stajlzu (1920), takođe je bio prva ekranizacija iz serije romana o njenom ekscentričnom belgijskom detektiva Herkula Poaroa. Sa sigurnošću jedna od najpoznatijih izmišljenih kreacija svih vremena, Poarove "sive ćelije" su trijumfovale u borbi protiv opakih zločina u preko 33 romana. Njen poslednji objavljen roman, Uspavano ubistvo (1976), takođe je ekranizovan, čime je još jedan od svetski poznatih literarnih likova, gospođica Džejn Marpl, dobila svoju ulogu i na filmu. Gospođica Marpl se pojavila u preko dvanaest romana, počevši od Ubistva u Vikarijatu 1930. Oboje, Herkul Poaro i gospođica Marpl, su naširoko poznati zahvaljujući ekranizaciji u filmovima i kratkim TV serijama. Ubistvo u Orijent-ekspresu (1974), Svedok optužbe (1957), Smrt na Nilu (1978) samo su neki od uspešnih filmova baziranih na njenom radu. Agata Kristi je takođe napisala šest romantičnih romana pod pseudonimom Men Vestmakot. Napisala je i četiri autobiografske knjige, kao i zabavne pustolovine na mnogim arheološkim ekspedicijama koje je posećivala sa svojim drugim mužem.

Godine 1971, dobila je najveće nacionalno priznanje, kada je primila orden Britanskog kraljevstva.

Umrta je 12. januara 1976. godine

Napomene

- [1] *epergne (fr.) - ukrasni predmet načinjen od nekoliko posuda (Prev.)*
- [2] *Siti (engl. City) - poslovna četvrt Londona (Prev.)*
- [3] *igra reči: engl. free može značiti i besplatan (Prev.)*
- [4] *eh, bien (fr.) - dakle (Prev.)*
- [5] *mon vieux (fr.) - stari moj (Prev.)*
- [6] *mon cher (fr.) - dragi moj (Prev.)*
- [7] *enfin (fr.) - ovde: sve u svemu (Prev.)*
- [8] *c'etait 93 (fr.) - to je bilo to (Prev.)*
- [9] *pauvre Morlev (fr) — taj siromah Morli (Prev.)*
- [10] *cherchez la femme (fr.) - mišljenje da se u korenu svakog problema mora naći neka žena (Prev.)*
- [11] *Bon jour, mon ami(fr.) – dobar dan, prijatelju moj (Prev.)*
- [12] *Njihovi stari snove će snivati, njihovi mladi imaće vizije" (Job - 2:30, Stari zavet) (Prev.)*
- [13] *Limehouse – ozloglašena londonska četvrt (prev.)*
- [14] *"Imela" - balada engleskog pesnika T. H. Bejlja (1797-1839) koja govori o mladoj devojci koja se, šale radi, sakrila u masivan hrastov kovčeg, ostala zarobljena u njemu, i bila pronađena tek mnogo godina kasnije (Prev.)*
- [15] *Edvard Filips Openhajm - engleski pisac špijunskih romana (Prev.)*
- [16] *Vraiment (franc.) – zaista (Prev.)*
- [17] *c'est ridicule (franc.) - koješta (Prev.)*
- [18] *De trop (fr.) – suviše (Prev.)*
- [19] *Jeunesse (franc.) – mladost (Prev.)*
- [20] *amende honorable (franc.) – priznati učinjenu grešku (Prev.)*
- [21] *da capo (it.) - od početka (Prev.)*